

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1931

MÄRTS

SISUKS PEALE MUU:

- Eesti majanduselu 1930 a.
- Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv 1930 a.
- Riigi metsamajandus 1929/30 m./a.
- Tuberkuloos 1929 a.
- Pensionid 1925—30 a.
- Turism Eestis 1927—30 a.

Nr. 112(3)

TALLINN

Nr. 112(3)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lhk.	Page
Tähtsamaid jooni Eesti majanduselust 1930 a.		
A. Pullerits	133	133
Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv 1930 a. (eelkõikuvõte)	147	147
Riigi metsamajandus 1929/30 m/a — B. Tiismann	148	148
Tuberkuloos 1929 a. — E. Lasberg	156	156
Pensionid 1925—30 a. — A. Tuisk	161	161
Turism Eestis 1927—30 a. — G. Tomberg	174	174
Jooksvate andmete saavutamiskord	177	177
Suur- ja kesktööstuseettevõtete tööjõud 1 jaanuariks 1931 a.	194	194
		<i>La vie économique de l'Estonie en 1930 —</i>
		<i>A. Pullerits</i> 133
		<i>Natalité, mortalité, mariages et nombre de la</i>
		<i>population en 1930</i> 147
		<i>Exploitation des forêts d'État en 1929/30 —</i>
		<i>B. Tiismann</i> 148
		<i>Tuberculose en 1929 — E. Lasberg</i> 156
		<i>Pensions de 1925—30 a. — A. Tuisk</i> 161
		<i>Tourisme de 1927—30 — G. Tomberg</i> 174
		<i>Méthodes d'établissement des données publiées</i>
		<i>dans les tableaux courants</i> 177
		<i>Main d'oeuvre d'entreprises grandes et moyen-</i>
		<i>nes au 1. I. 1931</i> 194

ALALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

Standart- numerat- sioon)	(Numération permanente)
Tab. 1. Väliskaubandus jaanuaris	Tab. 1. Commerce extérieur en janvier
2. Väheskaubandus muude riikidega jaanuaris	2. Commerce extér. avec les autr. pays en janvier
3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris	3. Commerce extér. des princp. artiel. en janvier
4. Tolliametite läbikalk jaanuaris	4. Activité des bureaux douaniers en janvier
5. Tollitasutiste tulud	5. Recettes douanières
6. Riigiraudteed detsembris	6. Chemins de fer en décembre
7. Tallinna sadama tegevus jaanuaris ja veebruaris	7. Mouvement du port de Tallinn en janvier et février
8. Eesti Panga äri seis 31. I. ja 31. XII. 30.	8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. I. et 31. XII. 30.
9. Maapanga äri seis	9. Situation financière de la Banque agraire
10. Pankade äri seis 1. XII. ja 1. XI. 30.	10. Situation financière des banques au 1. XII. et 1. XI. 30.
11. Üksikute pankade äri seis summad 1. XII. ja 1. XI. 30.	11. Montant des bilans des banques au 1. XII. et 1. XI. 30.
12. Riigi sisetulekud detsembris	12. Recettes de l'État en décembre
13. Valuuta hinnad Tallinna börsil veebruaris	13. Cours du change à Tallinn en févr. 1931
14. Vabariigi piiridest ülesõitnud jaanuaris	14. Nombre de personnes passées les confins de la République en janvier
15. Linnade rahvaastik veebruaris	15. Mouv. de la populat. dans les villes en février
16. Liikvel olev raha 1. II. 31.	16. Billets en circulation 1. II. 31.
18. Pankadevahelise arvekoja tegevus veebr. 1931 a.	18. Mouvement de la chambre de compensation en févr. 1931
19. Protestitud vekselid jaanuaris 1931 a.	19. Effets protestés en janvier 1931
20. Kapitali emissioonid veebruaris 1931 a.	20. Emissions des capitaux en février 1931
21. Tööstustoodang detsembris 1931 a.	21. Production de quelques industries en décembre 1930
22. Loomataudid jaanuaris 1931 a.	22. Epizooties en janvier 1931
23. Tapamajade tegevus jaanuaris 1931 a.	23. Fonctionnement des abattoirs en janvier 1931
24. Suurimüügilinnad veebruaris	24. Prix de gros en février
25. Toiduainete maksumus kaloritise sisalduse järgi 1926—31	25. Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1926—31
26. Turuhinnad veebruaris	26. Prix de détail en février
27. Elumaksumusindeksid	27. Nombres-indices du coût de la vie
28. Suurimüügilindeksid	28. Nombres-indices des prix de gros
29. Töösturg jaanuaris	29. Marché du travail en janvier
30. Tööstusettevõtted ja tööjõu 1. veebruariks	30. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 février
31. Tööõnnetused tööstusettevõtetes jaanuaris	31. Accidents du travail dans les entreprises industrielles en octobre et janvier
32. Tööstustööliliste arvu liikumise indeksid	32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main d'oeuvre dans les entrepr. industr.
33. Nakkushaigused jaanuaris	33. Maladies contagieuses en janvier

* Viimased andmed ilmunud eelmistes kuukirjades.
Par sont désignés les tableaux parus dans les NN précédents.

TÄHTSAMAIJ JOONI EESTI MAJANDUSELUST 1930 a. LA VIE ÉCONOMIQUE de l'ESTONIE en 1930.

S i s u : 1) Põllumajandus, lhk. 133. 2) Tööstus, lhk. 136. 3) Väliskaubandus, lhk. 139. 4) Sisekaubandus ja kaubanduspoliitika, lhk. 142. 5) Transport, lhk. 143. 6) Rahandus, lhk. 144. 7) Riigimajandus, lhk. 145. 8). Tööolud ja töötasu, lhk. 146.

1. Põllumajandus. Iga Eesti majanduselu ülevaade lähtub loomulikult põllumajandusest, milline annab rahvamajanduslikust kogutoodangust kaaluvama osa. Aast-aastalt on suurenenud põllumajandusesaaduste väljavedu, omades väliskaubanduses esimese koha. Maal asub umbes 70%

rahvast, ning põllumajandusliku rahva arv moodustab Eesti rahvaarvust ligi 60%. Seega moodustab ka enamiku tarvitajaskonnast põllumajanduslik rahvas ning selle ostujõust ole-
neb suurel määral ka kaubanduse ja tööstuse käekäik.

1930 a. viljasaak oli hea.

Viljade kasvupind 1925—30 a. (tuh. ha).

	Toiduteravili			Sööda- teravili	Kokku teravili	Põllu- hein	Kurtul	Lina	Muud	Kokku
	Kokku	Sellest								
		Rukis	Nisu							
1930 . . .	189	148	37	330	519	200	68	33	10	836
1929 . . .	171	133	33	328	499	205	60	30	10	804
1927 . . .	182	148	27	337	520	193	71	36	9	818
1925 . . .	181	155	21	324	505	168	69	46	8	796
Keskm. 1925—29 . . .	176	143	27	326	502	186	67	36	9	799

Rukis. Rukki kasvupind suurenes, võrreldes eelmise aastaga, 15 000 ha võrra, ning jõudis 1924—28 a. keskmise kasvupinna piiridesse. Saak oli erakordsest hea, parim kui ühelgi aastal viimase 30 a. jooksul. Võttes 1924—28 a. keskmise saagi — 100 on 1930 a. rukkisaak 151, a. 1930 a. saadi rukist 226 tuh. tonni, eelmise aasta 146 tuh. tonni vastu. 1930 a. võeti vastu teravilja kaitseseadus, mille põhjal valitsust kohustatakse rukki ülejääke talupidajailt ära ostma tootmiskuludele vastava hinnaga. Talupidajate poolt pakuti rukist 40 000 tonni. Kuna Valitsuse poolt määratud hind ületas tunduvalt turuhinna, oli loomulik, et talupidajad katsusid võimaluste pii-
rides kasutada seda soodustust, seda rohkem, et teiste põllumajandusesaaduste hinnad äärmiselt langesid. Selle tagajärjel ei kasutata rukist söödatoiduna peaaegu sugugi, kuna eelmisel aastal selleks otstarbeks läks vähemalt 20 000 tonni rohkem.

Sellega on seletatavad ka võrdlemisi suured ülejäägid, mis 1930 a. rukkisaagist määratud turundamisele. Valitsus ei suutnud vilja kokkuostu teostada korraga, vaid järkjärgult: nii osteti 1930 a. hilissügisel 12 000 tn,

1931 a. jaanuaris/veebruaries oli kavatsus osta 10 000 tn ümber. Jääks veel võtmata ligi 18 000 tonni, mille Valitsus on otsustanud osta märtsis. Tegelikult aga peaks jääma vähem, kuna osa talupidajaid on ise osa saaki realiseerinud, muidugi odavamal hinnaga.

Nisu. Talinisu kasvupind oli suurem eelmisest aastast ligi 4 000 ha. Saak oli 21 tuh. tn eelmise aasta 11 tuh. tn vastu. Suvenisu külvipind oli 22 000 ha, saak — 23 tuh. tn. Nii oli 1930 a. nisusaak 44 tuh. tn, eelmise aasta 34 tuh. tn vastu. Nisu ja nisujahu tolle tõsteti 1930 a. oktoobris ning selle mõjust oleks veel vara rääkida.

Üldse toidu-teravilja saak oli 90 000 tn suurem eelmisest aastast.

	Toiduteravilja saak		Saagi koguväärtus (suurimüügi hindade alusel)	
	1930	1929	1930	1929
	T o n n i		T u h. k r	
Üldse	274 022	184 100	40 299	29 320
Sellest:				
Rukist	225 677	145 723	30 850	19 993
Talinisu	21 221	10 972	4 231	2 564
Suvenisu	23 265	23 328	4 639	5 452
Kaunvilja	3 859	4 077	579	1 311

Ka söödateravilja saak oli hea, kuigi mitte sel määral kui toiduteravilja saak. Võrreldes viieaasta keskmisega saadi rohkem *ha*-lt otri 22%, kaeru 31%, segavilja 28%. Nii ületas 1930 a. söödateravilja saak eelmise, 1929 a., mil nende viljade saak oli üsna hea. Üldse saadi söödateravilja:

	Söödateravilja saak		Saagi koguväärtus	
	1930	1929	1930	1929
	T o n n i		T u h. k r	
Üldse	369 811	345 274	44 213	46 965
Sellest:				
Oder	128 809	123 811	19 657	19 079
Kaer	157 777	149 172	14 342	17 960
Segavilj	83 723	72 291	10 214	9 926

Söödateravilja-saak oli umbes 25 tuh. *tn* suurem eelmisest aastast, sellest odrasaak 4,5 tuh. *tn*, kaera — 8,5 tuh. *tn* ja segavilja — 11,5 tuh. *tn*. Ka odra tolle tõsteti 1930 a., et takistada selle sissevedu, mis ei jätnud oma mõju avaldamata.

Heinasaak oli 1930 a. 1 358 881 *tn*, koguväärtusega 51 723 tuh. *kr*
 „ „ 1929 „ 1 395 098 „ „ 55 168 „ „

kusjuures põlluheinasaak ületas eelmise aasta, kuid niiduheinasaak oli märksa väiksem.

Juurvili.

Kartulisaa oli 1930 a. 863 110 *tn*, koguväärtusega 16 830 tuh. *kr*
 „ „ 1929 a. 758 092 „ „ 23 118 „ „

1930 a. saak oli suurem eelmisest 110 000 tonni, kuid kartuliturgude puudusel on hinnad märksa langenud. Kahjuks halvenesid palju kartulituru väljavaated. Eelmisel aastal oli võimalik kartulite väljavedu Soome ja Ameerika, esimesse on väljavedu tehtud kaitsetollidega pea võimatuks, kuna Ameerika oma rahuldava saagi tõttu Eesti kartuli sissevedu osutub üleliigseks. Kartuli väljavedu Lääne-Euroopa maadesse raskendab meie kartuli kvaliteet, meie kartulid on väiksemad kui nõuetav eksportkartulilt.

Söödajuurikad. Söödajuurikate kasvupind oli 1930 a. 8,1 tuh. *ha*, 1929 a. 7,5 tuh. *ha*. Saak oli 1930 a. 163 tuh. *tn*, eelmisel aastal 192 tuh. *tn*. Seega saadi söödajuurikaid vähem eelmisest aastast 15%.

Lina. Ka linasaak oli möödunud aastal rahuldav.

kivasaak 1930 a. 10 770 <i>tn</i> , väärtusega 5 439 tuh. <i>kr</i>	
„ 1929 a. 9 751 „ „ 9 546 „ „	
seeme 1930 a. 12 672 „ „ 1 888 „ „	
„ 1929 a. 10 666 „ „ 2 980 „ „	

Vaatamata erakordselt heale saagiaastale, on saagi koguväärtus märksa väiksem eelmisest aastast, nimelt 10 milj. *kr*. Äärmise hindade languse tõttu 1930 a. saaki hinnatakse 160 392 tuh. *kr*, kuna 1929 a. saagi väärtus oli 170 104 tuh. *kr*.

Loomapidamine. Loomapidamine moodustab talundite rahalisest sissetulekust umbes 75%, seega osutub ta tähtsaimaks alaks põllumajanduses.

1930 a. on hobuste arv vähenenud 1200 võrra. Võib panna tähele, et hobuste arv on vähenemas eestkätt hobusekasvatuse piirkondades, nagu Järvemaal, ning väiketalundites, kus hobusele ei leitud täie koormatusega tööd põllumajanduses. Teistel, näiteks, metsavedudel aga kasutatakse ikka enam autotransporti.

Veiste arv oli 1930 a. 627 219, sellest lehmil 415 397
 „ „ „ 1929 „ 604 616, „ „ 407 200

nii veiste, kui lehmade arv näitab järjekindlat kasvu.

Lammaste arv näitab aast-aastalt vähenemist. Ka 1930 a. on nende arv vähenenud: 1930 a. — 467 226, eelmisel — 474 730.

Sigade arv on tõusnud, kuigi mitte sellisel määral kui loodeti; 1930 a. — 290 029, 1929 a. — 279 439.

Loomasaaduste toodangust tähtsama osa moodustab piimatoodang. Piimatoodang on aast-aastalt kasvanud. Nii oli ta 1922/23 põllumajanduseaastal (1 maist — 30 aprillini) 359 tuh. *tn*, 1929 a. — 653 tuh. *tn*. 1930 a. tõusis piimatoodang veel tunduvalt, mis väljendus ka võieksporti suurenemises. Piima ümbertöötamiseks on kujunenud tihe piimatalituste võrk, milles suurema osa moodustavad ühispiimatalitused. Ühispiimatalitusi on valitsuse soodustanud suuremal määral odava protsendilise laenuga. Viimastel aastatel aga oli märgata piimatalituste võrgus laiutamist, mis tekitas ebasoovitava konkurentsi. Selle tagajärjel möödunud aastal liigitati piimatalitused Valitsuse soodustuste saamise suhtes liikidesse. Ühes sellega määrati kiudlaks ühispiimatalitused, kel ei maksa loota riikliku toetust. See Valitsuse samm sunnib kahtlemata nõrgemaid ettevõtteid liituma tugevamatega ning mõjub tervendavalt korraliku piimatalituste võrgu väljakujundamisel.

Kanakasvatus on näidanud viimastel aastatel kiiret tõusu, mis väljendub ka ekspordis. Ka möödunud aastal tõusis munatoodang märgatavalt, samuti suurenes munade väljavedu.

Vaatamata heale saagiaastale ja tähtsamate tootmisharude toodangu kasvule on põllumajanduse seisukord halvem eelmisest aastast. Nägime, et üksi saagi koguväärtus oli väiksem eelmisest aastast ligi 10 milj. *kr*, kuid eriti raskendas põllumajanduse seisukorda väljaveoainete hinna langus, mis talundite rahalisi sissetulekuid märksa vähendas. Üldine põllumajandusesaaduste hindade langus ulatub 30%.

Piltlikult näitab hindade langust indeksi liikumine

Põllumajanduse väljaveoainete hindade indeks	Üldine põllumajandusesaaduste hindade indeks
1922 a. = 100	
1925 a.	121
1928 a.	123
1929 a.	112
1930 a. jaan.	100
aprill	85
juuli	88
okt.	72
	118
	117
	106
	95
	83
	79
	75

Kui võtame möödunud aasta põllusaaduste väljaveo koguse ja arvestame seda 1929 a. hindadega, saaksime summas 8% suurenemise, kuid hindade langus on toonud kaasa umbes 18% väljaveosumma vähenemise.

Võttes arvesse väljaveost saadud summade vähenemise peaks järelutama, et põllumajanduse rahalised sissetulekud vähenesid eelmise aastaga võrreldes kuni 7 milj. kr. Seda seisukorda parandab veidi siseturu suurem tarvitamine, piimasaaduste ja rasvaainete alal. Samuti ka Valitsuse toetus rukkiostu näol kergendab maal valitsevat rahapuudust. Suurima puudujäägi annab lina, millest rahaline sissetulek märksa väiksem eelmisest aastast.

Talundite võlakooormatus. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse järgi omasid võlga umbes 55% talundeist. Talundite võlg, mis teeb kõigi talundite kinnisvara väärtusest 6,8% ja võlaga talundite väärtusest umbes 12,5%. Seega ei saaks üldist talundite võlakooormatust pidada suureks, kuna mitmes Euroopa riigis põllumajanduslik võlakooormatus on üle 30% kinnisvara väärtusest. Kuid meie talundite võlakooormatus osaliselt omab pahesid, mida ei nähtu teistes maades. Nimelt, puuduvad meil võimalused saada pikaajalist ja odavaprotsendilist hüpoteeklaenu, peale Maapanga, mille ressursid piiratud.

Üldine võlakooormatus oli 1929 a. üleskirjutuse ajal umbes 54 344 tuh. kr. Sellest on riiklikku võlga*) . . . 31 139 tuh. kr — 57,3% eravõlga pankades . 11 135 „ „ — 20,6% püandusevõlga . . 6 793 „ „ — 12,5% muud eravõlga . . 5 217 „ „ — 9,6%

Üle poole võlast moodustavad riiklikud võlad, mis ei sünnita erilisi raskusi, olles suuremalt osalt pikaajalised ja odavaprotsendilised. Kuid eravõlad moodustavad küllaldaselt suure summa—23 000 tuh. kr, kuna selle protsent väga kõrge — 12—15%, on selge et talunditel sünnitab raskusi just eravõlg. Pealegi on suurim

hulk eravõlgasid lühiajalise iseloomuga. Kuna üldiselt on märgata meie rahaturul suuna vekslite portfelli likviidsustada, sisevekslite arvu ja krediiti vähendades, mõjub see kaudselt ka talundite võlgade peale. Nii näeme, et isegi riiklikud pangad vähendavad oma krediteerimist, mis kajastub kahtlemata kõigis teistes pankades. Talunditel on aga raske võlgasid tasuda praeguse põllumajanduse konjunktuuri juures. Eriti kannatavad need talundiliigid, mis koormatud peamiselt eravõlgadega. Nagu näeme alljärgnevalt, on ses suhtes kõige halvemas seisukorras ostutalundid. Talundite võlakoostis %:

	Riiklik võlg	Eravõlg pankades	Püanduse võlg	Muu eravõlg
Ostutalundid	32,6	29,8	25,2	12,4
Riigirenditalundid	63,6	19,7	7,5	9,2
Asundustalundid	84,6	9,7	1,5	5,2
Hingemaatalundid	24,2	35,7	7,5	32,6

Riiklikud võlad moodustavad ostutalunditel 32%, asundustalunditel 85%. Ka riigirenditalundite võlg on suurimal määral riiklik, ainult hingemaa talundid on ses suhtes veel halvemas seisukorras: nende võlad moodustuvad suurimal määral pankade ning vekslite võlgadest.

Asundustalundite võlakooormatus on veelgi suurem, sest siin on arvestamata maavõlg riigile. Kuid, nagu tähendatud, on asundustalundite võlad pikaajalised ja odavaprotsendilised, mis seega ei sünnita erilisi raskusi.

Erilist huvi pakub küsimus, kui palju talundeid ja millisel määral on ennast võlga dega koormanud, võrreldes nende kinnisvarade väärtusega. Selle kohta on andmed töötatud läbi ainult Tartu- ja Viljandimaa kohta.

Neil andmeil näeme, et

Talundite arvust on:	Võlakooormatus kinnisvara väärtusest — %
23,5%	— 5%
19,2 „	5—10 „
31,8 „	10—20 „
16,5 „	20—30 „
7,1 „	30—50 „
1,0 „	üle 50 „

Kuni 20% kinnisvara väärtusest moodustavad võlad 74,5% talunditel, üle 30% aga 9% talunditest.

Mis puütub ostutalunditesse, siis on nende arvust üle 20% võlakooormatusega 20%, üle 30% — 9,5% ja üle 50% — 3,2%.

*) Sesse summasse ei kuulu asundustalundite ostuvõlad, milline summa oli 1 aug. 1930 a. 13 584 tuh. kr. Samal ajal oli Riigikassa arvestuse järgi põllumajanduse alal riiklike laenusid antud 31 513 tuh. kr. ning tähtajaliste maksude võlga 2 milj. kr. Kuna 1930 a. riiklike laenude summa suurenes, siis on üleskirjutuse andmed riigikassa andmetega täiesti kooskõlas.

Talundeil, millistel kinnisvarast üle 30% võlgu eravõlgade näol, on muidugi suuri riskusi mitte üksi võla osalisel tasumisel vaid ka % maksmisel.

Mis puutub 1930 a. mõjusse talundite võla-koormatusele, siis üldisel seisukord veidi halvenes, nagu tähendatud, osalt pankade krediitipoliitika tagajärjel, osalt ka talundite rahalise sissetuleku vähenemise tõttu.

Sealjuures väärub suuremat tähelepanu asjaolu, et 45% talundeist ei oma üldse võlgasid, ostutalundeist on aga võlgadest vabad koguni 55%, mis näitab, et meie majapidamised omas enamikus ei armasta kerge käega teha võlgasid. Osa talundeid on aga headel konjunktuuri aastatel teinud liiga suuri investeeringusi, kuid need kalkultatsioonid osutusid järgneva põllumajandusesaaduste hindade languse tõttu liiga optimistlikudeks. Osa talundeid on sattunud äritegevuse ohvriks, tehes oma talundite peale võlgu ehk võttes nende eest enese peale vastutuse, kas sugulaste või tuttavate äriameeste kasuks. Osaliselt on aga ka märgata talundite väljaminekutes liiga suurt kulu isikliku tarvituse alal. Viimasel ajal teevad talundite kulud suureks ka laste koolitamine, eriti üldhariduslikes ja ülikoolis. Kuna aga paljudel aladel harilaste üleproduktioon, on sunnitud talundid isegi pärast hariduse lõpetamist toetama oma linnaselavaid perekonnaliikmeid.

2. Tööstus. 1930 a. tööstusetoodangu
Industrie kohta on võimalik saada täpseid andmeid suurelt osalt ettevõtteleilt märksa hiljem. Eelmise — 1929 a. toodangu andmed aga näitavad, et majanduslik kriis kuni 1930 a. alguni puudutas Eesti tööstust vähe. Nii oli suurtööstuse nettotoodang:

	1929	1928	1927
	1000 kroonides		
Murrud ja kaevandused	3 270	2 356	2 425
Kivide ja muldade ümbertöötamine	2 895	3 016	2 615
Metallitööstus	4 793	3 631	2 989
Keemiatööstus	1 893	1 946	1 151
Nahatööstus	1 364	1 799	1 684
Tekstiilitööstus	11 393	11 050	9 358
Puutööstus	4 212	5 484	4 894
Paberitööstus	6 979	8 715	6 052
Poligraafiatööstus	2 192	2 018	1 890
Toidu- ja maitseainete ümbertöötamine	9 476	8 345	8 301
Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	1 673	2 144	1 724
Elektri- ja gaasi jaamad	2 052	1 902	1 772
Kokku	52 017	52 660	44 775
Ühes arvestamata osaga	54 500	55 500	47 600

Suurtööstuse nettotoodang on 1929 a. ainult 1 miljon kr väiksem eelmise aasta toodangust.

Seegi tagasimineku olemine mitte toodangu vähenemisest, vaid tööstusesaaduste hindade langemisest. Nii oli 1930 a. algul töötajate arv tööstuses peaaegu sama suur kui eelmisel aastal.

Kuid 1930 a. kestel hakkab maailma majandusekriis ikka rohkem ja rohkem avaldama oma mõju meie eksporttööstusele. Ühes sellega väheneb ka ettevõtete ja tööliste arv. Tööstuseettevõtteid oli suur- ja kesktööstuses:

	1 jaan. 1931			1 jaan. 1930		
	Suurtööstus	Kesk-tööstus	Kokku	Suurtööstus	Kesk-tööstus	Kokku
Murrud ja kaevandused	15	1	16	16	—	16
Mineraalide ümbertöötamine	17	19	36	17	18	35
Metallitööstus	43	52	95	42	65	107
Keemiatööstus	13	21	34	13	18	31
Nahatööstus	7	20	27	10	19	29
Tekstiilitööstus	21	41	62	26	48	74
Puutööstus	37	57	94	48	60	108
Paberitööstus	13	8	21	13	10	23
Poligraafiatööstus	23	37	60	20	40	60
Toidu-, maitseain. ja jookitööst.	40	177	217	44	152	196
Kehakatte- ja pudukaupade tööst.	13	39	52	7	42	49
Elektri jaamad ning gaasi ja veevar.	7	7	14	7	6	13
Puhastustööstus	3	7	10	3	7	10
Kokku	252	486	738	266	485	751

Majanduslik kriis on vähendanud eeskätt suuremate ettevõtete arvu: suurtööstuses on 1 jaan. 1931 a. tegevuses 14 ettevõtet vähem, kui eelmisel aastal, kuna kesktööstuseettevõtete arv on suurenenud ühe võrra.

Suurtööstuses on vähenenud 1930 a.:

Puutööstus	11 ettevõtet
Tekstiilitööstus	5 „
Toidu- ja maitseainete ts.	4 „
Nahatööstus	3 „

Vähenenud on ettevõtete arv eeskätt eksporttööstuse arvel. 11 ettevõtte vähenemine puutööstuses on tingitud metsamaterjalide hindade äärmisest langusest. Siin on tegemist kõige pealt asjaoluga, et Nõukogude Venest eksporditakse suurel määral kõiksugu metsakaupu hindadega, millistega teistel maadel võimata võistelda.

Osa tööstusi on pidanud tegevuse lõpetama ka krediidi-tingimuste ja suureneva võistluse tõttu siseturul. Seevastu on kesktööstusest kasvanud välja ja kantud suurtööstuse rühma 10 ettevõtet: 1 metallitööstus, 3 poligraafia- ja 6 kehakatte- ja pudukaupade tööstust.

Et näha, millised tööstuseharud on pidanud vähendama töötajaid kõige rohkem, toome andmed üksikute tööstuseharude järgi:

	1. I. 1931.		1. I. 1930.		Suurenemise (+) või vähenemine (-)	
	Suur- ja kesktoöst.	Sellest suurtööst.	Suur- ja kesktoöst.	Sellest suurtööst.	Suur- ja kesktoöst.	Sellest suurtööst.
Murrud ja kaevandused	2 240	2 254	2 431	2 431	-- 151	-- 177
Mineraalide ümbertööt.	1 161	1 059	1 301	1 151	-- 120	-- 92
Metallitööstus	4 440	3 973	4 715	4 059	-- 275	-- 86
Keemiatööstus	891	652	834	614	+ 57	+ 38
Nahatööstus	449	274	620	434	-- 177	-- 160
Tekstiilitööstus	9 137	8 621	10 183	9 654	-- 1 046	-- 963
Puitööstus	2 978	2 534	3 324	2 848	-- 346	-- 314
Paberitööstus	2 444	2 348	2 465	2 342	-- 21	+ 6
Polügraafiatööstus	1 682	1 285	1 729	1 296	-- 47	-- 11
Toidu-, maitseain. ja jookide tööstus	3 895	2 473	3 746	2 548	+ 149	-- 75
Kehakatte- ja pudukaubatööst.	1 755	1 290	1 621	1 103	+ 134	+ 187
Elektrijaamad ning gaasi- ja veevarustus	730	675	758	704	-- 28	-- 20
Puhastustööstus	198	116	244	162	-- 46	-- 46
Kokku	32 060	27 624	33 977	29 346	-- 1 917	-- 1 722

Kõige rohkem on vähenenud töötajate arv tekstiil- ja puutööstuses, nimelt eksporditoodangu arvel. Suurenenud on töötajate arv siseturule töötamisettevõteteis: toidu- ja maitseainete, kehakatte- ja pudukaupade tööstuses ning veidi ka keemiatööstuses.

Olevate andmete järgi kujunes tööstuse seisukord 1930 a. üksikutes tööstuseharudes järgmiseks:

Murrud ja kaevandused.

Põlevkivitööstus. Meie suurima loodusevara — põlevkivitööstuses näitavad andmed põlevkivi toodangu vähenemist 1930 a.

Nii oli põlevkivi toodang *tn*:

	Üldse	Riiklikud kaev.	Erakaev.
1930	497 963	296 808	201 055
1929	517 653	355 658	161 995
1928	416 117	318 345	127 772
1927	397 619	255 951	141 658

Seega on põlevkivi toodang vähenenud riiklike kaevanduste arvel, kuna erakaevanduste toodang on märksa suurenenud.

Õlideks on töötatud ümber *tn*:

	Põlevkivi	Toorõli saadud
1930	56 951	10 005
1929	61 897	11 102
1928	69 951	11 866
1927	32 175	4 291

Ka õlitoodang on vähenenud 1100 *tn* võrra. Vaatamata ülalloodud arvudele, avaldub põlevkivitööstuse arengus siiski edu. Kõige pealt tuleks nimetada Riigi põlevkivitööstuse bensiinivabriku ehitamist. Kohtla bensiinivabriku loodetav toodang oleks umbes 4 000 *tn*, mis kataks ligi poole Eesti bensiini tarvitusest. Inglaste poolt ehitatav Goldfields Ltd bensiinivabrik peab saama valmis käesoleva aasta kevadeks. Vabrik ehitatakse esmalt 250-tonnilise põlevkivi läbilaskega päevas, mida kavatsus suurendada kuni 4500 tonnini päevas, kui ettevõtte tasub. Kevadeks

saab valmis ka a/s. Kiviõli vabrik, päevase läbilaskega 500 tonni põlevkivi, millest aetakse peamiselt õli ja ainult osa lastakse bensiini kujul turule. A/s. Kiviõli on sõlminud lepingu Raudteevalitsusega kahe aasta peale, mille järgi raudtee ostab õli.

1930 a. on suurem osa toorõli, mida tootsid Kohtla ja a/s. Kiviõli proovivabrik, leidnud mahutamist siseturule. Õlist valmistatudprodukte on välismaale läinud ligi 2 000 *tn*.

Teiste maapõuevaranduste tootmisalal on 1930 a. vosvoriiti kaevatud välja 4 831 *tn*, eelmise aasta 8 352 *tn* vastu ja kipsi 1 963 *tn* 8 093 *tn* vastu. Mõlemate ainete toodang on vähenenud kõige pealt põllumajandusesaaduste hindade languse tõttu. Kuna talundite rahalised sissetulekud on märksa vähenenud, hoiduvad nad väljaminekutest. Nagu näeme edaspidi väliskaubanduse andmetest, on ka sisseveetavate kunstväetiste kogus märksa vähenenud.

Tulekindlat savi võeti välja 434 *tn*, eelmise aasta 203 *tn* vastu ja marmorit 49 627 *tn* — 35 225 *tn* vastu.

Mineraalide ümbertöötamine. Tsemenditööstuse alal töötas a/s. Port-Kunda vabrik, kuna a/s. Aseri vabrik seisis. Tsemenditoodang oli eelmisest aastast väiksem: 350 000 *tn* asemel 300 000 *tn*. Toodangu tagasimineku põhjuseks on ekspordivõimaluste ja ka siseturu nõudmise vähenemine majanduse kriisi tagajärjel. Ühes sellega on vähenenud ka lubja toodang ligi 20%. Eriti aga on läinud tagasi telliskivitööstus, mida näitavad väliskaubanduse andmed: eelmisel aastal veeti Soome 88 000 *kr* eest, 1930 a. kõigest 12 000 *kr* eest. On kindel, et ka siseturu tarvituse on vähenenud.

Savitööstuse kohta puuduvad lähemad andmed — töölatakse ainult siseturu jaoks, kuid üldine ostujõu langus peaks siingi veidi kajastuma toodangu tagasimineku suunas. Klaasitööstuse alal tegutsesid 1930 a. 3 vabrikut,

eelmisel aastal 5. Üldine toodang ei langenud, kuna Järvakandi klaasivabrik toodangut tõstis, leides turgu Inglises ja Soomes. Järvakandi klaasivabriku väljaehitamine moodsaks tööstuseettevõtteks kestis ka 1930 a. Käesoleval ajal loetakse seda ettevõtet suurimaks Baltimaail.

Metallitööstuses, nagu nägime, on töötajate arv suur- ja kesktööstuses 1 jaanuariks 1931 a. vähenenud 275 võrra võrreldes eelmise aastaga. Aasta jooksul täitsid vabrikud peamiselt siseturu tellimisi, millistest tähtsamateks osutusid 10 kitsarööpmelise veduri ja kruusa sorteerimismasinatellimine Teedeministeeriumilt a/s. Krullile. Samuti a/s. Ilmarine sai aasta algul suuremal määral riiklike tellimisi.

Välitellimistest võiks nimetada Tšernigovi linna poolt tellimist Krullile külmetuseseade ja Poneveži linnalt tapamajaseade peale. Tartu telefonivabrik vedas saadusi välja veidi suuremal määral, kui eelmisel aastal, kuid siseturu müük vähenes.

Teiste ettevõtete toodang on umbes sama, mis eelmisel aastal ehk veidi vähenenud. Kuna mitmete suuremate metallitööstuseettevõtete toodangus moodustavad tähtsa osa riiklikud tellimised, siis käesoleva aasta jooksul väheneb nende tegevus märksa, kuna 1931/32 riigi-eelarvesse on seks otstarbeks võetud väiksemad summad.

Keemiätööstuses on suurenenud suur- ja kesktööstuses töötajate arv kõigest 57 võrra. Üksikutes tööstusealades on aga märgata aasta kestel suurimaid muudatusi. Nii töötasid tikutööstuse alal kõigest 2 vabrikut 1930 a., eelmisel 3. Eelmisel aastal oli nende toodang 132 milj. toosi, koguväärtuses umbes 1 milj. kr, millest eksporditi 867 tuh. kr eest. 1930 a. on üldtoodang vähenenud umbes 14%, kuid eksporditi 50% eelmise aasta arvust. Tegevuse katkestas tikutraadi-vabrik.

Samal ajal on aga mõned uued tööstusalad näidanud tegevuse ja toodangu suurenemist: kunstsarvevabrik on toodangu tõstnud 1930 a. kahekordseks ja väljaveo isegi kolmekordseks, samuti on tööstust märksa laiendanud ja toodangut tõstnud teine uus tööstus — kummitööstus.

Nahatööstuses on jäänud seisma 3 suuremat ettevõtet. Töötajate arv oli 1. jaan. 1931 a. väiksem eelmisest aastast 177 võrra. Suurimaks seismajäänud ettevõtetest on saapavabrik Estoking. Toodang üldiselt on vähenenud välisurgude puudusel ja ka omamaa tarvituse vähenemise tõttu.

Kõige rohkem on vähenenud töötajate arv tekstiiltööstuses — 1040 võrra, sellest suurtööstuses 963 võrra. Tegevuse lõpetas a/s.

Tekstiil, kus oli 600—700 töötajat. Peale selle on lõpetanud tegevuse 1930 a. veel 4 suuremat ja 7 kesktööstuseettevõtet tekstiiltööstuse alal. Tööstuse toodang on läinud tagasi kõige pealt eksporttoodangu arvel. Väiksemad ettevõtted — linaketramis- ja kudumivabrikud — on aga kannatanud rahva ostujõu languse tõttu. Suurtekstiiltööstuse saaduste müük siseturule on suurenenud võrdlemisi kõrge tollikaitse mõjul. Suurenenud on aga kunstsiidi tööstus, mis avaldub märksa suurenenud töötajate arvus ja toodangus. Nii oli k/m. Teklas 1 jaan. 1930 a. umbes 60 töötajat, aasta lõpul aga 100 ümber.

Puutööstuses langesid välja suurtööstuse rühmast 11 ettevõtet, mõned jäid seisma, kuna suurem hulk oli sunnitud tegevust koonutama. Töötajate arv vähenes puutööstuses — suur- ja kesktööstuses — 346 võrra. Puutööstuse alal on kõige rohkem kannatanud lauavabrikud, kuna metsamaterjalide väljavedu on vähenenud 1930 a., võrreldes eelmise aastaga 5200 tuh. kr. Majandusekriis, eriti Vene metsamaterjalide väljavedu, on surunud hinnad alla ja sünnitab teistel maadel äärmisi raskusi väljaveo teostamisel. Vineeri-, mööbli- ja kastilaudadetööstuse toodang näitab samuti vähest langust, kuid mitte niipalju koguselt, kui väärtuse järgi, üldise hindade languse tõttu.

Paberitööstuses on töötajate arv umbes sama, mis eelmisel aastal. Siseturu müük oli veidi väiksem eelmisest aastast, kuid väljavedu ületas eelmise aasta: 1930 a. vedasid paberivabrikud välja oma saadusi 12952 tuh. kr ja 1930 a. 13585 tuh. kr eest. Kuna paberiturg välismaadel kõva võistluse tõttu jääb ikka kitsamaks, on hakatud viimastel aastatel suurima eduga paberi asemel vedama välja tselluloosi.

Poligraafiatööstuses töötajate arv on veidi vähenenud — 47 võrra, kuid kolm ettevõtet on oma tegevust suurendanud, mille tõttu neid möödunud aastal tuli kesktööstusest viia suurtööstuse rühma. Erilisi muudatusi ses tööstuseharus ei olnud, küll oli aga märgata trükikööde tariifide alandamist trükikööde alal töö vähenemise ja võistluse kõvenemise tõttu. Seetõttu langesid ka rahalised sissetulekud ja puhastulu.

Toidu-, maitseainete- ja jookide tööstuse ettevõtete arv on vähenenud 4 võrra, kesktööstuseettevõtete suurenenud 25 võrra. Töötajate arv oli 1 jaanuaril 1931 suurem eelmisest aastast 149 võrra. Tunduvalt on suurenenud ka väljavedu šokoladi, kompvekkide ja küpsiste alal — 1929 a. 351,5 tuh. kr ja 1930 a. — 535,5 tuh. kr väärtuses.

Tubakavabrikute toodang koguselt võrdub umbes eelmise aastaga, kuid vabrikute rahaline läbikäik on märksa vähenenud, kuna rahva ostujõu langus on vähendanud parimate ja kallimate suitsumaterjalide tarvitamist.

Taimevõivabrikute toodangus ei ole näha suuremat muudatust, kuigi loomarasvaainete hinnad võrdlemisi madalad ja seega kättesaadavamad tarvitajale kui eelmistel aastatel.

Kehakatte- ja pudukaubatööstuses töötajate arv on suurenenud 134 võrra. Kesktööstusest on läinud üle suurtööstuse rühma 6 ettevõtet, neist 3 jalanõudetööstust. Hea eduga töötavad ja tõrjuvad välja väliskaubad a/s. Kilgase ja Rauaniidi saadused, silmkoe-siidikudumise ja niiditööstuse alal. Nende vabrikute toodang on ka möödunud aastal suurel määral tõusnud.

Elektrijaamade tegevuses ei ole märkata suuremaid muudatusi 1930 a. kestel. Töötajate arv oli 1 jaan. 1931 a. väiksem 28 võrra.

Puhastustööstuses näeme veidi tagasiminikut: töötajate arv vähenes 46 võrra, mis tingitud rahva enese-piiramisest rahaliste väljaminekute suhtes.

Kodumaa tööstuses on maailma majandusekriis kajastunud mitmeti. Kõige pealt, nagu nägime, on eksporttööstuse toodang märksa vähenenud, kuna välisurgudel võistlus on suurenenud ja nõudmine vähenenud. Teiseks on kriis mõjutanud hindade langust suurimal määral ning sagedasti osutub kodumaa tööstusel raskeks võistelda sisseveetavate kaupade vaatamata tollikaitsele. Meie tööstusel on raske võistelda välismaatööstuse saadustega mitmesugustel põhjustel. Kõige pealt on välismaal krediitingimused võrratult soodsamad, kuna meil krediit kallis ja, mis veel pahem, ebakindel, kuna pangad on sunnitud sagedasti oma krediidivõimalusi kitsendama.

Suureks paheks on ka veel paljudel tööstusealadel liig suur ettevõtete arv, näiteks, mõnel tööstusealal 4—5 ettevõtet, millistest igaüks oma sisseseadega võimaldaks katta terve siseturu tarviduse ning on selge, et igaüks neist on sunnitud töötama ainult osalise koormatusega. Selle tagajärjel on sagedasti märgata ebatervet võistlust.

Vaatamata tööstuse seisukorra halvenemisele peame siiski konstateerima, et meie tööstus on maailma majandusekriisi tagajärjel seni vähem kannatanud, kui suuremosas Lääne-Euroopa riikides.

3. Väliskaubandus. *Commerce extérieur.*

Väliskaubanduse läbikäik kaupade väärtuse järgi on märksa vähenenud. Sisse- ja väljavedu oli:

1930 a.	194 803 <i>kr</i>
1929 a.	240 438 „
1928 a.	258 482 „

Eriti on sisse- ja väljaveo läbikäik vähenenud 1930 a., nii sisse- kui väljaveos. Võrreldes eelmise aastaga veeti sisse:

1930 a.	98 369,5	tuh. <i>kr</i>	eest
1929 a.	122 967,5	„	„

Veeti välja:

1930 a.	96 433,5	„	„
1929 a.	117 471,5	„	„

Väliskaubandusebilanss on passiivne ligi 2 milj. *kr*. Kaupade sisse- ja väljavedu on vähenenud rahalise läbikäigu järgi märksa. Koguselt vähenemine ei ole nii suur:

Kaupade veeti sisse:

1930 a.	496 581 <i>tn</i>
1929 a.	501 051 „

Sisseveos on kaupade kogus vähenenud kõigest 5 000 *tn* ümber.

Välja veeti:

1930 a.	385 610 <i>tn</i>
1929 a.	444 195 „

Väljavedu on koguselt vähenenud märksa rohkem, mis ka arusaadav, kuna allpool näeme, et just raskekaalulisemaid kaupu — puu- ja metsatööstusesaadusi, veeti palju vähem välja kui eelmisel aastal, hinnalisemaid kaupu ainult veidi vähem eelmisest aastast. Seega paistab, et kaupade läbikäik koguselt ei ole vähenenud samal määral kui väliskaubanduse rahanduslik läbikäik, sest 1930 a. oli märgata suurt hindade langust nii sisse- kui väljaveetavate kaupade pealt, nagu näitavad järgmised suurmüügi hindade indeksid:

	1928 a.	1929 a.	1930 a.		
			Okt.	Nov.	Det.
Sisseveetavad ained					
Toiduained	108	102	95	06	94
Südaained	185	162	123	116	115
Tööstusesaadused	87	92	83	80	81
Kokku	106	104	92	91	90
Väljaveetavad ained					
Toiduained	128	129	98	100	95
Tööstusesaadused	139	133	122	121	121
Lina	228	174	76	75	75
Kokku	141	135	106	106	104

Nii on sisseveetavate ainete indeks detsembris 14 punkti väiksem eelmise aasta keskmisest, väljaveetavatel ainetel aga 12 punkti.

Vaatame üksikasjalisemalt kõige pealt sissevedu, üksikute rühmade ja tähtsamate sisseveoainete järgi.

Tähtsamate rühmade järgi oli sisse- ja väljavedu 1930 ja 1929 a. tuh. kr.

	Sissevedu		Väljavedu	
	1930	1929	1930	1929
I. Elusloomad	27,1	26,3	304,4	446,8
II. Toidu- ja maitseained, jookid	23 217,8	36 530,2	38 606,9	44 991,1
III. Toor- ja poolvalmisained	28 145,6	33 303,5	22 701,8	35 253,7
IV. Valmisaadused	46 767,4	52 350,3	33 800,7	36 706,3
V. Kallismetallid ja kivid	211,6	727,2	20,1	73,4

Elusloomade rühmas oli sissevedu tähtsusetu, nii möödunud kui eelmisel aastal. Sisseveo esinevad peamiselt mõnikümmeid tõulooma.

Toidu- ja maitseainete ning jookide rühmas näeme sisseveo vähenemist üle 13,3 milj. kr väärtuses. Kõige rohkem on vähenenud väärtuse järgi tera- ja jahvatatud vilja sissevedu. Veeti sisse:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	milj. kr		
Rukist	6,2	9,7	+ 3,5
Nisu	4,1	4,9	+ 0,8
Otri	0,3	1,3	+ 1,0
Kaeru	0,5	2,4	+ 1,9
Nisujahu	1,3	1,8	+ 0,5
Riisi	0,4	0,8	+ 0,4
			8,1

Teravilja sissevedu on väärtuse järgi palju vähenenud, nimelt, 7,6 milj. kr võrra. Kuivõrt aga sissevedu on vähenenud koguselt, näeme alljärgnevaist andmeid.

Veeti sisse tonnides:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	Rukist	66 872	63 624
Nisu	21 700	24 445	+ 2 745
Otri	2 333	7 085	+ 4 752
Kaeru	5 205	14 935	+ 9 730
Nisujahu	5 551	6 708	+ 1 157
Riisi	1 636	2 944	+ 1 308

Üldiselt on teravilja sissevedu vähenenud. Sisse on veetud ainult rukist üle 3 tuh. tn rohkem eelmisest aastast, väärtuse järgi aga 3,5 milj. kr eest vähem eelmisest aastast, mis kujukalt iseloomustab põllumajandusesaaduste hindade langust. Teiste teraviljade sisseveo vähenemine on seletatav omamaa rahuldava saagiga 1929 ja 1930 a., ning seegi sissevedu paistab üleliigsena, seda rohkem, et seemnevilja sissevedu 1930 a. tähtsusetu.

Erilist tähelepanu äratav riisi sisseveo taasisimine, nagu nägime, väärtuselt ligi poole võrra, kuid ka koguselt üle 40%.

Teistest toidu- ja maitseainetest oleme vedanud sisse väärtuse järgi:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	milj. kr		
Herneid	0,2	0,6	+ 0,4
Apelsine	0,15	0,9	+ 0,75
Loomarasva	0,5	0,9	+ 0,4
Heeringaid	1,6	2,6	+ 1,0
Kohvi	0,22	0,28	+ 0,06
Teed	0,20	0,23	+ 0,03
Suhkrut	4,9	5,9	+ 1,0
Tubakat	1,2	1,3	+ 0,1

Kõigi ülaltoodud ainete sissevedu on vähenenud väärtuse järgi. Vaatame kuivõrt on see tingitud hindade langusest ja kuivõrt tarvituse vähenemisest. Koguse järgi veeti sisse tonnides:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	Herneid	848	1 996
Apelsine	393	2 577	+ 2 184
Loomarasva	545	923	+ 378
Heeringaid	6 581	10 384	+ 3 803
Kohvi	132	140	+ 8
Teed	71	80	+ 9
Suhkrut	29 586	27 330	+ 2 256
Tubakat	1 192	834	+ 358

Sissevedu on ka koguselt vähenenud kõikides ainetes, peale suhkru. Nii on vähenenud hernete sissevedu üle tuhande tn, omamaa rahuldava saagi tõttu, vähenenud on aga äärmiselt apelsinide sissevedu tolli tõstmise tagajärjel. Heeringate sissevedu on vähenenud 3 803 tn võrra, nähtavasti omamaa rasvaainete odavuse tõttu. Vähenenud on isegi kohvi ja tee sissevedu, samal ajal kui suhkru sissevedu on suurenenud ka möödunud aastal märksa, nimelt 2 256 tn. Suhkru tarvitamise suurenemist viimastel aastatel võib seletada peamiselt koduse veini valmistamise levimisega.

Loomasööte on veetud sisse vähem möödunud aastal 0,7 milj. kr eest: 1930 a. 0,2 milj. kr ja 1929 a. 0,9 milj. kr eest. Koguselt on sissevedu vähenenud samal ajal 6 512 tonnilt — 1 474 tonni.

Toor- ja poolvalmisained. Toor- ja poolvalmisainete sissevedu on vähenenud: 33,3 milj. kr 1929 a. 28,1 milj. kr möödunud aastal. Tähtsamatest ainetest veeti sisse:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	milj. kroon.		
Toornahad	1,5	1,9	+ 0,4
Linaseemned	0,02	0,3	+ 0,28
Kopru	0,1	0,1	+ 0,3
Ristikheina seemned	0,3	0,6	+ 0,3
Paberipuu	0,8	0,2	+ 0,6
Puuviil, toores	8,3	11,3	+ 3,0
Lina	0,3	0,1	+ 0,2
Kanep	0,3	0,5	+ 0,2
Dsuut	0,9	1,3	+ 0,4
Kivisüsi	1,5	1,9	+ 0,4
Raud	3,2	3,7	+ 0,5
Petrooleum	1,9	1,6	+ 0,3
Bensin	1,6	1,1	+ 0,5
Nafta	0,3	0,3	+ 0,0
Väetisained	2,2	2,7	+ 0,5

Vähenenud on suurem osa sissevedu väär-
tuselt, ainult paberipuu, lina ja bensiini sisse-
vedu on suurenenud. Et saada õiget pilti sisse-
veo vähenemise kohta, vaatame seda jällegi
koguselt.

Veeti sisse tonnides:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
Toornahad	1 163	1 043	+ 120
Linaseemned	88	1 064	— 996
Kopra	298	796	— 498
Ristikheinä seemned	256	410	— 156
Paberipuu	3 073	500	+ 2 483
			(tuh. kantjalga)
Puuvill, toores	4 873	5 974	— 1 096 tn
Lina	327	121	+ 206
Kanep	468	638	— 170
Džuur	2 115	2 490	— 375
Kivisüsi	92 323	101 874	— 9 551
Raud	21 415	23 345	— 1 930
Petrooleum	17 480	16 105	+ 1 375
Bensiin	9 100	5 805	+ 3 295
Nafta	3 049	2 876	+ 164
Väetisained	31 193	38 479	— 7 280

Tööstusetoornahade sisseveo alal on vähene-
nud toornahkade, puuvilla, kanepi, džuu di ja
raua sissevedu. On suurenenud paberipuu ja
veidi ka lina sissevedu. Suurenenud on nafta-
ainete, kõige rohkem bensiini sissevedu.

Valmissaadused. Valmissaaduste sisse-
vedu on vähenenud: 52, milj. kr 1929 a. —
46, milj. kr möödunud aastal. Tähtsamatest
kaupadest on veetud sisse:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
	miljon. kroon.		
Puutööstusesaadused	0,7	0,8	— 0,1
Paber ja trükitöö	2,4	2,0	+ 0,4
Puuv. niit ja lõng	1,0	0,7	+ 0,3
Puuvillane riie	2,0	3,1	— 1,1
Villane riie	2,8	4,2	— 1,4
Kunstsiidilõng ja niit	0,8	0,4	+ 0,4
Põllutöomas. ja riistad	1,5	3,1	— 1,6
Kummikalos. ja jalanõud	1,1	1,7	— 0,6

Väärtuse järgi on vähenenud kõigi tähtsa-
mate valmissaaduste sissevedu, peale kunst-
siidilõnga ja puuvillalõnga.

Vaatame ka nende kaupade sissevedu ko-
guselt.

Veeti sisse tonnides:

	1930 a.	1929 a.	Vähem — rohkem +
Puutööstusesaadused	1 785	1 589	+ 146
Paber ja trükitöö	3 934	2 898	+ 1 036
Puuvill. niit ja lõng	177	111	+ 66
Puuvillane riie	294	338	— 44
Villane riie	177	235	— 58
Kunstsiidilõng ja niit	82	41	+ 41
Põllutöomas. ja riistad	1 584	3 686	— 2 102
Kummikalos. ja jalanõud	202	280	— 78

Vähenenud on eriti riide sissevedu nii väär-
tuselt kui koguselt, siis põllutöomasinate ja
riistade ning paberi ja trükitööde ning kum-
mikalosside ja jalanõude sissevedu. 1930 a.

sisseveos kajastub majanduslik kriis. Sisse-
vedu ei ole vähenenud mitte üksi hindade
languse tõttu vaid ka koguselt. On vähenenud
mitmesuguste tarbeainete sissevedu võrdle-
misi suurel määral, nagu nägime toidu- ja
maitseainetes, on vähenenud tekstiilsaaduste
sissevedu, mida pidurdas ka tollide tõstmine
1929 a. sügisel jne. Kuid ühes sellega on, kah-
juks, vähenenud ka tööstusetoornahade sisse-
vedu, nagu raua, puuvilla, džuu di. Samuti on
vähenenud igasuguste masinate ja teiste töö-
abinõude sissevedu, kuna hoidutakse uutest
investeeringutest majanduskriisi ajal. Väetis-
ainete sissevedu on vähenenud, sest väetisai-
nete hinnad ei ole langenud kaugeltki mitte
samas ulatuses kui põllumajandusesaaduste
hinnad.

Väljavedu. Elusloomade väljavedu on
vähenenud: 1930 a. 0,3 milj. kr ja 1929 a. 4,
milj. kr. Teistest tähtsamatest ainetest oleme
välja vedanud:

	1930 a.		1929 a.	
	tn	1 000 kr	tn	1 000 kr
Või	14 066	31 563	12 359	35 507
Munad 1000 tk	24 784	2 098	22 312	2 339
Kartul	11 224	572	13 339	1 124
Liha ja l. kaup	2 168	2 134	2 510	3 434
Toornahad	558	1 143	576	1 836
Vineer ja tootlõhjad	17 905	4 355	19 978	4 859
Puusaadused		9 469		14 099
Ajalähe- ja trükipaber	23 346	5 891	23 318	5 552
Lina	4 817	3 984	5 865	8 549
Takud	273	141	631	665
Puuvill. lõng ja niit	1 621	6 079	1 594	6 499
Puuvillane riie	1 763	6 781	2 257	8 971
Linane riie, jäme	530	1 635	425	1 248
Tsemment	14 203	534	23 627	864
Tuletikud	1 421	678	1 873	926
Tselluloos	40 489	7 036	36 080	6 527

Selgema pildi saamiseks majanduskriisi
mõjust meie eksportkaubandusele — kui pal-
ju on vähenenud ehk suurenenud üksikute
ainete väljavedu ning kuidas on kajastunud
hindade langus meie väljaveos, toome tabeli
põhjal andmed, kui palju vähenes tähtsamate
ainete vedu koguselt ja väärtuse järgi eelmise
aastaga võrreldes.

	Veeti välja ton- nides rohkem + ehk vähem —		Veeti välja tuh. kr rohkem + ehk vähem —	
Või	+ 1 707		— 3944	
Munad 1000 tk	+ 2 472		— 241	
Kartul	+ 2 115		— 552	
Liha ja lihakaup	— 342		— 1300	
Toornahad	— 18		— 693	
Vineer ja tootlõhjad	— 2 073		— 503	
Puusaadused			— 5231	
Ajalähe- ja trükipaber	+ 28		— 161	
Lina	+ 1 048		— 4585	
Takud	— 353		— 514	
Puuvill. lõng ja niit	+ 27		— 420	
Puuvillane riie	+ 494		— 2190	
Linane riie, jäme	+ 105		+ 387	
Tsemment	+ 9 424		+ 330	
Tuletikud	— 452		— 248	
Tselluloos	+ 4 409		+ 559	
Kokku			— 19 946	

Tähtsamaid aineid oleme vedanud välja ligi 20 milj. kr eest vähem. Põllumajanduse-saaduste väljavedu on aga koguselt suurenenud, võid veeti 1707 tn rohkem eelmisest aastast, saadi aga ligi 4 milj. kr vähem, mune on veetud rohkem ligi 2,5 milj. tk., saadi aga vähem eelmisest aastast 0,24 milj. kr. Teised põllumajandusesaadused on vähenenud välja-veos ka koguselt, kartul üle 2000 tn, liha ja lihakaubad 342 tn, lina ja takud 1400 tn. Väär-tuse järgi on aga väljavedu läinud märksa rohkem tagasi kui koguselt kõikide põlluma-jandusesaaduste, kõige rohkem aga lina juu-res.

Tööstusesaadustest oleme vedanud välja koguselt rohkem tselluloosi — 4409 tn, teiste saaduste väljavedu on suurenenud tähtsuseta määral, ajalehe- ja trükipaberit — 28 tn, puu-villast lõnga ja niiti — 27 tn, linast riidet — 105 tn. Suurenenud on aga väärtuse järgi ai-nult tselluloosi ja jämeda linase riide välja-vedu. Vähenenud on järgmiste tööstuse-saaduste väljavedu nii koguselt kui ka väärtuse järgi: vineer ja toolipõhjade, metsamaterjali, puuvillaseriide, tsemendi ja tuletikkude. Metsamaterjalide väljavedu on vähenenud 5,23 milj. kr võrra äärmiselt mada-late metsamaterjalide hindade tõttu nii ma-jandusekriisi kui dumpingu tagajärjel Ing-lise ja Saksa turul. Ka puuvillaseriide välja-vedu on vähenenud eelmise aastaga võrreldes 2,2 milj. kr.

Väliskaubandus 1930 a. riikide järgi. Milli-sed muudatused sündisid kaubavahetuse alal teiste maadega, näitavad järgmised andmed:

	Veeti sisse %		Veeti välja %	
	1930 a.	1929 a.	1930 a.	1929 a.
Saksa	28,3	30,1	30,0	26,6
Am. Ühendriigid	12,7	13,4	2,0	2,0
S. N. V. L.	9,3	4,2	4,5	2,4
Briti ühes asumaadega	13,0	14,5	32,8	38,6
Poola-Dantzig	8,5	7,8	1,2	1,7
Rootsi	4,8	5,6	4,0	3,3
Prantsuse	4,2	3,3	4,2	2,9
Taani	2,1	2,3	7,8	5,7
Soome	2,2	1,8	2,7	3,7
Läti	2,7	2,4	2,6	4,6

Saksa osatähtsus meie sisseveos on veidi vähenenud, väljaveos aga suurenenud. Ühend-riikidest on sissevedu veidi vähenenud, välja-vedu on sama suur.

Nõukogude Vene osatähtsus meie sisseveos on kasvanud üle 5%, väljaveos aga suurene-nud 2% võrra, nii et kaubavahetuse bilanss on meie kahjuks passiivne. Meie sissevedu Ingli-sest on veidi vähenenud, kuid väljavedu on vähenenud kaugelt suuremal määral. Kasva-nud on ka Poola osatähtsus veidi sisseveos, vähenenud väljaveos. Prantsusest oleme veidi

rohkem sisse vedanud, ka meie väljavedu sinna on suurenenud. Taanist oleme ostnud veidi vähem eelmisest aastast, kuid oleme sin-na rohkem vedanud kaupu 2%. Mis puutub meie kaubavahetusesse kahe lähema naabriga — Läti ja Soomega, siis näeme, et kaubava-hetus on möödunud aastal arenenud meie kah-juks — sissevedu mõlemalt maalt on suure-nenud, kuna meie väljavedu neisse maadesse vähenenud. Iseäranis vähenenud on väljavedu Läti, mille tagajärjel viimasega kaubanduse-bilanss meil on muutunud isegi passiivseks.

4. Sisekaubandus ja Väliskaubanduse läbikäi-kaubanduse-politika.

Commerce intérieur et politique commerciale.

gu vähenemine ei jätnud avaldamata mõju ka sise-kaubandusele, vähendades selle läbikäiku. Kaubanduse rahanduslikku läbikäiku aga vähendas suur hindade langus ja sellega kaasaskäiv põllumajandusliku rah-vastiku ostujõu langus, kuna ligikaudse ar-vestuse järgi möödunud aasta rahaline sisse-tulek talunditel oli väiksem eelmisest aastast umbes 7 milj. kr. Kuna vähenes läbikäik, vä-henesid ka tulud. Kulud üüride, maksude ja äriteenijate töötasu nõol jäid umbes samadeks, mis eelmistel aastatel. Neil põhjusil jäi palju ärisid maksuvõimetuks. Ka suurenes kauban-duse ettevõtete raske seisukorra tõttu protes-titud vekslite arv. Võistlus äride vahel aga omas märksa teravama kuju, kui eelmisel aastail.

Mis puutub 1930 a. kaubandusepolitikasse, siis peaks siin märkima kõige pealt Valitsuse poolt sõlmitud kaubanduselepinguid teiste maadega ja muudatusi, mis võetud ette tolli-tariifides ning raudtee veo-tariifides.

Kaubanduselepingutest on tähtsam lisakon-ventsioon Eesti-Soome kaubanduse- ja laevan-duselepingu juurde, mis astus jõusse 2. april-lil. Selle lepingu järgi piirati meie põlluma-jandusesaaduste väljaveo võimalusi Soome, mis teeb eriti meie lihaekspordi Soome ras-keks, samuti ka märksa halvemaid tingimusi pakub meie kartuli väljaveo võimalustele.

20. juulil astus jõusse Eesti-Prantsuse kau-bandusekonventsiooni (sõlmitud 15. märts. 1925 a.) osaline muutus, milliseega Prantsuses kaotati soodustused meie kartulijahule ja meie saime tagasi õiguse autode tolli võtta üldistel alustel.

Peale selle astusid jõusse 16. jaan. Eesti-Portugali kaubanduseleping ja 8. aug. Eesti ja Lõuna-Slaavia kaubanduse- ja laevanduse-konventsioon. Ka sõlmiti möödunud aastal, kuid ei astunud veel jõusse, Eesti-Türgi ja Eesti-Rumeenia kaubanduselepingud.

Tollitariifide muutmistest peab märkima järgmisi: tollide kõrgendamist lihale, lihasaa-

dustele ja toidurasvale 17. juulist, odratolli kõrgendamist 22. juulist, nisu- ja nisujahutolli 30. oktoobrist.

Peale selle pikendati kõrgendatud tollimäärasid naha- ja tekstiilkaupadele 30. septembril. Teadupärast tõsteti ajuliselt naha- ja tekstiilkaupade tolle 14. sept. 1929 a. Nende tollide tõstmine tõi esile suuremaid mõtteavaldusi majanduslikes ringkondades, kuna paljud suhtusid tollide tõstmisele eitavalt. Kahtlemata pakub kõige pealt huvi, kas tollide tõstmisega on saavutatud sisseveo piiramine ja omamaa tööstusesaaduste tarvitamise suurenemine. Selle küsimuse kohta toome järgmised huvitavad andmed.

Veeti sisse tekstiilsaadusi, millistel sisseveotolli kõrgendati 14. sept. 1929 a.

1. jaan. kuni 1. oktoobrini	1929 a.	392 tonni	4 040 tuh.	kr. eest,
"	"	1930 "	261 "	1 780 " " "
1. jaan. kuni 1. detsembrini	1929 "	432 "	4 381 "	" " "
"	"	1930 "	294 "	2 118 " " "

Vaatleme nende tekstiilsaaduste sissevedu, milliste tolli ei tõstetud. Veeti sisse:

1. jaan. kuni 1. oktoobrini	1929 a.	633 tonni	6 269 tuh.	kr. eest,
"	"	1930 "	732 "	6 484 " " "
1. jaan. kuni 1. detsembrini	1929 "	809 "	7 775 "	" " "
"	"	1930 "	918 "	8 267 " " "

Nende tekstiilsaaduste sissevedu, milliste tolli ei tõstetud 1929 a., on suurenenud. Nahatööstuse kohta saame sama pildi: nende ainetes sissevedu, milliste tolli tõsteti, vähenes: 1930 a. 11 kuu jooksul 34 tonnini 403 tuh. *kr* väärtuses eelmise aasta 51 tonni 601 tuh. *kr* vastu. Teiste nahatööstusesaaduste sissevedu aga suurenes sama aja jooksul 55 tonnini 907 tuh. *kr* eest eelmise aasta 45 tonni ja 773 tuh. *kr* vastu.

Tõuseb küsimus, kas on suutnud tööstuseettevõtted tollide tõstmisest saadik mahutada rohkem oma saadusi siseturule ja kas on kodumaa saadused asetanud osaliselt välismaa saadusi. Olevate andmete najal tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt. Nagu eelpool nägime, tekstiil- ja nahatööstusetoodang ei näita tõusu 1930 a. vaid koguni langust, kuid, nagu eelpool kriipsutasime alla, eestkätt eksporttööstuse arvel. Teiseks tulid realiseerimisele suured eelmiste aastate tagavarad, millised ainult tekstiiltööstuses arvestati ligikaudselt 5 milj. *kr* tollide tõstmismomendil. Kalevivabrikutel on läinud korda siseturule mahutada oma kaupadid veidi rohkem eelmisest aastast, kuid puuvillaketramis- ja kudumistööstus on mahutanud siseturule oma saadusi rohkem eelmisest aastast umbes 2 milj. *kr* eest. Nahatööstuseettevõtted on mahutanud siseturule umbes sama summa eest kaupadid. Kokkuvõttes peame konstaterima, et sissevedu on kui koguselt nii ka väärtuse järgi

tollide tõstmise tagajärjel märksa langenud ja omatööstusesaadusi on suudetud sisemaale mahutada märksa suuremal määral.

Möödunud aasta tähtsamaks sündmuseks kaubandusepolitika alal tuleb nimetada veel teravilja kaitseseaduse maksmapanemist 13. juulil, millisega Valitsus rukki sisseveo suhtes pani maksma monopoli. Peale selle on pandud maksma 1930 a. jooksul mitmesugused määrused sisseveotolli tagasimaksmise kohta, mis taotlevad peamiselt tööstuse, eestkätt eksporttööstuse, soodustamise eesmärki. Kõige pealt tulevad nende määruste põhjal tagasimaksmisele tollid sisseveetavate toorainete eest, mis tarvitatud eksporditavate saaduste valmistamiseks. Nii makstakse tagasi tollid tahvliklaasi, võitunnide, pakk-kastide ja impregneeritud riide valmistamiseks sissetoodavate toorainete eest juhusel, kui need saadused veetakse välja ümbertöötatult.

Kaubandusepolitika alal peaksime nimetama ka kaupade raudteeveo tariifide muutmisi. Nii pandi möödunud aastal maksma eri veotariif linade kohta, mis märksa odavam endisest, samuti lauaserivate kohta, mis üle 2 meetri pikad ja millistel üks külg kantimata, ka märja kaseiini veotariif leidis alandamist, samuti puuvilla, kivisöe, kastilaudade, puuvillase lõnga ja riide veotariifid. Peale selle otsustati või ja munade vedu arvestada suurekiiruse juures väikekiiruse tariifiga. Kõik need muudatused on võetud ette ekspordi soodustamiseks.

5. Transport.

Transports.

Eesti kaubalaevastik on suurenenud 1930 a. jooksul 13 laeva võrra. Nii oli laevu 20 *br rg tn* ja suuremaid 1. jaan. 1930 a. 378, 1. jaan. 1931 a. 391. Juurde on soetatud 10 aurulaeva, 1 mootorlaev, 1 purjelaev abimootoriga ja 1 purjelaev.

Tonnaaz aasta jooksul on kasvanud 18 292 *br rg tn* ehk 9 793 *net rg tn*.

1. jaan. 1931 a. oli kaubalaevastiku koostises:

	Arv	Br. rg. tn.	Net. rg. tn.
Aurulaevu	93	70 853	37 574
Mootorlaevu	15	2 737	1 501
Purjelaevu abimootoriga	33	5 529	4 013
Purjelaevu	250	19 786	16 932
Kokku	391	98 405	60 020
Praame	55	8 081	7 381

Prahiturg oli väga halb terve aasta jooksul, veohinnad püsisid üle 25% madalamatena eelmisest aastast. Nii oli Euroopa liinide veohindade indeks 1913 a. alusel detsembris 1929 a. — 117,3, 1930 a. — 89,7. Teistel liinidel on hinnad kukkunud vähem, nimelt, Ameerika, Aust-

raalia, Kauge-Ida liinidel jne. Üldine veohindade langemine on seepärast märksa väiksem.

Vaatamata väliskaubanduse läbikäigu vähenemisele ei ole sadamate tegevuses märgata tagasiminekut, vaid on suurenenud Eesti sadamatesse sisse tulnud ja välja läinud laevade arv ja tonnaž. 1930 a. tuli üldse sadamatesse kaugesõidu laevu 2648, eelmisel aastal 2496, 1930 a. üldise mahuga 977 447 *nt rg tn*, 1929 a. — 892 057 *nt rg tn*. Sellest tuli Tallinna sadamasse 1930 a. 1722 laeva 871 726 *nt rg tn*, eelmisel aastal 1593 laeva 775 707 *nt rg tn* vastu. Eesti lipu all on Tallinna sadamasse sõitnud laevu vähem sisse, kui eelmisel aastal, kuid nende tonnaž ületab eelmise aasta tugevasti. Nii tuli 1930 a. Tallinna sadamasse Eesti lipu all 472 laeva 142 382 *nt rg tn*, 1929 a. 511 laeva mahuga 111 877 *nt rg tn*. Üldse ei ole aga Eesti kaubalaevastiku osatähtsus meie kaupade sisse- ja väljaveos tõusnud, vaid püü eelmise aasta tasapinnal.

Rannasõidu alal on üldse 1930 a. sisse sõitnud sadamatesse 6223 laeva 398 307 *nt rg tn* mahuga, 1929 a. — 6325 laeva 386 465 *nt rg tn* mahuga. Rannasõidu alal on sissesõitnud laevade arv vähenenud, kuid nende maht on suurem eelmisest aastast, seega on suuremad laevad olnud rohkem liikvel kui väiksemad.

Raudteede tegevuse iseloomustamiseks on meil andmed möödunud aasta 8 kuu raudtee tulude kohta, nimelt 1. aprillist kuni 30. novembrini. Võrdluseks toome samad andmed ka 1929 a. kohta.

Raudtee tulud olid 8 kuu jooksul (1. aprillist — 30. nov.) kroonides:

	1930 a.	1929 a.
Kaubavedu	5 570 621	6 076 453
Transiit	127 812	102 428
Pagasa	352 179	372 334
Reisijate vedu	3 955 222	3 928 598
Mitmesugused	295 959	390 778
Trahvid	8 592	12 200
Kokku	10 310 385	10 882 840

Raudteede tulud on vähenenud möödunud aastal kõigil aladel, peale reisijateveo. Kaubaveo vähenemine on tingitud peamiselt metsamaterjali vähenemisest. 9 kuu jooksul — 1. aprillist 31. detsembrini oli kaubaveo tonn-km. arv 1930 a. 189 989 tuhat, 1929 a. 200 029 tuhat.

Tartu-Petseri ja Virtsu-Rapla raudtee ehitamine kestis terve aasta ning töödega ja sildade ehitamisega ollakse lõpukorral. Esimesel liinil on avatud osaline liikumine.

Autotranspordi alal võis märgata omnibusseliinide rohkenemist ning veo- ja sõiduautode

arvu suurenemist. Maanteed olid 1930 a. võrdlemisi heas seisukorras, milleks aitasid palju kaasa vastavad masinad.

Autotranspordi areng terves maailmas, samuti ka Eestis, on toonud päevakorrale meie raudteede-ehitusekava ümberhinnangu vajaduse ning ei ole kahtlust, et esialgse kava ülejäänud osast enamjagu jääb teostamata.

6. Rahandus.

Rahaturu seisukord oli *Finances.* vähe parem eelmisest aastast, mil oli tunda alalist krediidiinõudmise ja selle rahuldamise võimaluste vahekorrad. Hoiusummade seis oli 69,1 milj. *kr* 1930 a. 1 detsembril 63,6 milj. *kr* vastu eelmisel aastal.

Nii olid era- ja tähtsamate ühispankade hoiusummad tuh. *kr*:

	1930 a.	1929 a.
1 jaanuar	65 000	63 750
1 veebruar	66 500	62 374
1 märts	64 855	63 603
1 aprill	65 300	63 099
1 mai	66 119	63 029
1 juuni	66 888	65 060
1 juuli	68 605	64 117
1 august	67 931	64 679
1 september	68 579	64 733
1 oktoober	69 446	64 307
1 november	70 911	63 891
1 detsember	69 139	63 032

Hoiusummad näitasid aasta teisel poolel märgatavat juurekasvu ja olid suurimad novembris — 70 911 tuh. *kr*, seega 5 300 tuh. *kr* rohkem jaanuarist. Aasta lõpul—1. detsembri andmete järgi on 1930 a. hoiusummad, võrreldes eelmise aasta detsembriga, kasvanud üle 6 milj. *kr*, kuigi 1930 a. 1. detsembri andmestikus puudusid juba andmed Diskonto Panga kohta, kuna 1. nov. andmestikus esineb ka Diskonto Pank.

Valuuta nõudmine suurenes suvekuudel passiivse väliskaubanduse tagajärjel, mistõttu oldi sunnitud liikvel olevat rahamärke arvu vähendama. 1930 a. jooksul oli üldise rahamärke vähem liikvel, kui eelmisel aastal.

Liikvel olev raha tuh. *kr*:

	1930 a.	1929 a.
31. III.	37 566	40 094
30. VI.	34 414	35 331
30. IX.	38 132	39 762
31. XII.	36 517	37 994

Eesti Panga kattevara vahetõttu jooksivate kohustustega aasta jooksul näitas tähtsusetuid kõikumisi, kuid oli madalam eelmisest aastast:

	1930 a.	1929 a.
	%	
31. III.	50,1	50,3
30. VI.	48,5	51,3
30. IX.	49,7	53,4
30. XII.	48,5	54,1

Erapangad olid sunnitud võimaluste piires kasutama riiklike pankade — Eesti Panga ja Pikalaenu Panga krediite.

Erapankade krediitide seisukord oli:

1. dets. 1930. 31. dets. 1929.
tuh. kr

Sisevekslid	21 332	24 053
Laenud	51 623	43 374
Välisvekslid	8 550	9 402

Sisevekslite summa on vähenenud, kuid laenude summa on suurenenud, võrreldes eelmise aastaga.

Vaatamata suurele krediidi-nõudmisele, Eesti Pank alandas diskonto % 8 pealt 7%-ni.

Üldist krediitide seisukorda 1930 a. iseloomustavad järgmised andmed.

Krediitide summa oli tuhandeis kr:

1. dets. 1930. 1. dets. 1929.

Eesti Pangal	26 194	28 329
Pikalaenu Pangal	37 655	38 248
Maapangal	28 408	23 544
Aksiapankadel	79 019	76 310
Ühispankadel	26 364	24 959
E. Hüpooteegi Pangal	6 369	6 276

Eesti Pank ja Pikalaenu Pank on krediite vähendanud. Suurenenud on krediidid aktsia- ja ühispankadel. Esimestel 2,7 milj. kr, ühispankadel 1,4 milj. kr, mida võimaldas hoiusummade juurekasv.

Protestitud vekslite arv oli suurem eelmisest aastaist 8487 võrra ning tõusis 92 275, eelmise aasta 83 788 vastu. Protestitud vekslite rahaline summa tõusis 19 852 tuh. kr, eelmise aasta 18 987 tuh. kr vastu, seega suurem 1930 a. 865 tuh. kr võrra.

Protestitud vekslite arvu ja summade suurus-kuude järele näitab alljärgnev tabel:

	1930	1929	1930 Eenam- vähem	1930	1929	1930 Eenam- vähem
	Arv			Summa 1000 kr		
Jaanuar	9 131	6 141	+ 2 990	1 739	1 423	+ 316
Veebruar	7 376	5 809	+ 1 567	1 624	1 214	+ 410
Märts	8 515	6 804	+ 1 711	2 130	1 784	+ 366
Aprill	8 008	7 090	+ 918	1 925	1 643	+ 282
Mai	8 452	7 958	+ 494	1 928	1 893	+ 35
Juuni	7 714	7 484	+ 230	1 510	1 721	- 205
Juuli	7 457	7 269	+ 188	1 621	1 590	+ 31
August	6 543	6 726	- 183	1 352	2 088	- 636
September	6 808	6 280	+ 522	1 333	1 380	- 41
Oktoober	7 082	7 012	+ 50	1 340	1 347	- 7
November	7 279	7 375	- 96	1 499	1 503	- 4
Detsember	7 930	8 034	- 104	1 330	1 471	+ 368
Kokku	92 275	83 788	+ 8 487	19 852	18 987	+ 865

Protestitud vekslite arv kasv näitab majandusliku kitsikuse tõusu ning raskusi millistega tegemist kaubanduse- ja tööstusealal. Sealjuures on aga huvitav, et protestitud vekslite arv on suurenenud peamiselt aasta esimesel poolel. Aasta teisel poolel näitab langust vekslite arv, samuti kui vekslite summa.

Suurimaks paheks meie rahanduse seisukorras on krediidi kallidus. Nii püsis erapankade krediit 11—12% ümber 1930 a. jooksul, kuna suuremas osas Lääne-Euroopa riikides see ei ületa 5%. Krediidi kalliduses on süüdi osalt ka pankade rohkus, mis pankade ärikulusid paljugi suurendab. On täiesti ebanormaalne, et jooksvate hoiusummade pealt tasutakse 6% ümber, tähtajaliste pealt kuni 8% samal ajal kui diskonto protsent on 12% ümber. Seega küünib vahe 6% jooksvatelt arvetelt ja 4% tähtajalistelt arvetelt diskonto % võrreldes. Teiseks suureks paheks on meie krediidi ebakonstantsus ja tundelikkus: juba mõne kuu väliskaubanduse passiiviteet mõjutab raharingvoolu vähenemist ja krediidi kitsendamist, mõjutades protestitud vekslite arvu kasvamist jne. Eriti aga tundub vajadust hüpooteeklaenu-asutiste järgi, mis võimaldaks teistele pankadele paremini täita oma otsekoheseid ülesandeid, lühiajalist krediteerimist. Nii peaks põllumajanduse krediteerimine olema peamiselt hüpooteekpanga ülesanne.

7. Riigimajandus. Riigi 1930/31 a. eelarve

Finances de l'Etat.
võeti Riigikogu poolt vastu 91 775 tuh. kr suuruses. Valitsuse poolt esitatakse veel lisaelarve umbes 7 milj. kr suuruses. Tegelikult ei oma see lisaelarve täiel määral kulude eelarve iseloomu, kuna suurem osa sellest on nähtud ette rukki ostuoperatsiooni läbiviimiseks. Eelmine eelarve 1929/30 a. (sellest lisaelarve 3 830 tuh. kr), 1931/32 m/a. eelarve on koostatud 85 188 tuh. kr suurune. Viimases eelarves on näha ette veel muudatusi Valitsuse ja Riigikogu poolt, kuid kahtlemata jääb 1931/32 a. eelarve väiksemaks eelmise eelarveaasta omast. Vaatleme milliseid muudatusi on võetud ette eelarve koostamisel tulude osas ning ühes sellega näeme, millised

	1931/32	1930/31	1929/30
Otsekohesed maksud	7 466	7 371	7 441
Lõivud ja tasumaksud	5 413	5 519	5 506
Kaudsed maksud	25 474	25 610	25 995
Riigi monopolid	12 500	15 000	14 198
Riigi ettevõtted ja varandused	32 179	33 928	33 255
Segatulud	1 329	1 269	869
Korralised tulud kokku	94 361	88 697	87 254
Erakorralised tulud	1 087	3 378	10 640
Kokku	85 428	92 075	97 904
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	240	300	250
Üldse tulud	85 188	91 775	97 654

tuluallikad sunnivad eelarvet piirama. Kolme eelarveaasta koostises esinevad tuludena (v. eelm. tab.):

Otsekohestest maksudest loodetakse 1931/32 a. rohkem tulusid, kui kahel eelmisel eelarveaastal. Veidi rohkem on nähtud ette tulusid tulumaksust, kinnistuse- ja pärandusemaksust, kuna teised otsekoheused maksud on nähtud ette väiksemaina.

Lõivudest ja tasumaksudest loodetakse vähem sissetulekuid, samuti kaudsetest maksudest. Viimase liigi sissetulekutest loodetakse tollidest rohkem sissetulekut, kui eelmisel aastal, aktsiisidest aga vähem.

Kõige suurem puudujääk on arvestatud piiritusemonopolist, nimelt 2,5 milj. kr vähem eelmise aasta eelarves ettenähtud summast.

Edasi on arvestatud väiksemate tuludega riigiettevõtetest ja varandusist. Puudujääki eelmise eelarveaasta sissetulekutega võrreldes nähakse riigi metsadest, kuna raudtee, posti-telegraafi ja telefoni tulud on nähtud ette isegi suuremana eelmisest aastast.

Kuna järgmise aasta eelarve koostamisel arvestati 1930/31 a. tulude laekumisega, vaatleme kuidas on need laekunud eelarveaasta 8 esimese kuu jooksul. Võrdluseks toome andmed eelmise aasta sama aja kohta.

	1. IV — 30. XI	
	1930	1929
Otsekoheused maksud	4590	4515
Lõivud ja tasumaksud	3351	3852
Kaudsed maksud	17778	18357
Riigimonopolid	8379	9383
Riigi ettevõtted ja varandused	22299	22008
Sagatulud	988	888
Korralised tulud kokku	57365	58298
Erakorralised tulud	2614	1278
Kokku	59999	59576
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	375	150
Üldse tulud	59624	59426

Korralised tulud on vähenenud 8 kuu jooksul, eelmise aasta sama ajaga võrreldes, üle 1,1 milj. kr, kusjuures sissetulekud otsekohestest maksudest on suurenenud, võrreldes eelmise aastaga, lõivud ja tasumaksud on vähem laekunud 0,3 milj. kr, kaudsetest maksudest on laekunud vähem 0,6 milj. kr, piiritusemonopolist on tulnud vähem sisse üle 1 milj. kr. Riigi ettevõtted ja varandused näitavad sissetuleku suurenemist peamiselt riigikapitalide arvel, kuid siin on rohkem tegemist, nähtavasti, mitmesuguste deposiitsummade ülekandmisega kui tõeliste ehk tegelikkude sissetulekute laekumisega. Rohkem on laekunud ka riigi maade ja metsade eksploateerimisest ning posti-telegraafi ja telefoni tegevusest. Raudteede sissetulekud on aga vähenenud.

Võttes arvesse summade laekumist 8 kuu jooksul võib loota, et 1931/32 a. tulude eelarve leiab täitmist.

8. Tööolud ja töötasu. Tööturu seisukord veidi halvenes 1930 a., kuid kaugeltki mitte sel määral,

kui paljudes teistes riikides. Nagu eelpool toodud andmed näitavad, on suur- ja kesktööstuse töötajate arv vähenenud 1930 a. lõpul ligi 2000 võrra, võrreldes eelmise aastaga.

Mis puutub töötaolusse, siis saame seda iseloomustada niipalju, kui seda võimaldavad tööbörside andmed:

	Tööbörsides registreeritud töötajate arv kuu lõpul	
	1930	1929
Jaanuar	5 808	6 329
Veebruar	4 580	4 624
Märts	3 575	4 165
Aprill	2 218	3 014
Mai	1 515	2 189
Juuni	910	1 110
Juuli	762	780
August	1 039	609
September	1 414	902
Oktoober	3 282	3 065
November	5 075	5 288
Detsember	6 497	6 116
Keskmine	3 090	3 171

Aasta esimesel poolel töötajate arv on väiksem eelmisest aastast, kuna augusti kuust peale ületab eelmise aasta. Töölesaadetuist jäi tööle 1930 a. 93,1% meestest ja 92,4% naistest, milliseid arvusi tuleb lugeda väga kõrgeks. Kahjuks ei võimalda tööbörside andmed kaugeltki täpset ülevaadet töötaolu kohta, tööbörsidesse registreerimise peale avaldab mõju hädaabitööde iseloom, talve ilmastikutingimused jne., samuti ka hädaabitöödest osavõtmise tingimused. Viimaseid on käesoleval aastal aga märksa piiratud: nii võimaldati eelmistel talvedel tööd esimeses järjekorras kõigile Vabariigi kodanikele, kel oli ülalpeetavaid. 1930/31 a. talvel Hariiduse- ja sotsiaalministeeriumi juhtnõõride kohaselt võivad saada hädaabitöödele esimeses järjekorras ainult need, kes vastavad järgmistele nõuetele: töötaja peab tööbörsi asukohas olema elanud vähemalt kaks aastat, töötanud palgatööl peale 1. maid 1930 a. (peale eelmiste hädaabitööde lõppu) vähemalt 20 nädalat ja olnud töötaja vähemalt kaks kuud. Sealjuures on üheks eeltingimuseks esimeses järjekorras tööle pääsemisel, et töötaja ülalpidamisel peab olema alla 16 a. ehk töövõimetuid perekonnaliikmeid. Kui töötajal enesel ehk ühelgi perekonnaliikmel on sissetulekuid kuus üle 25 kr ehk omab mingisugust tulutoovat varandust, siis esimeses järjekorras tööle ei pääse. Ainult kõigile eelpool nimetatud nõuetele vastamisel on võimalus tööle pääseda esimeses järjekorras. 1930/31 a. talvel kuni märtsi kuuni pääsesid aga hädaabitöödele peamiselt esimeses

järjekorras saadetakse, kuna hädaabitööde krediit oli väiksem eelmiste aastate krediidist.

Tööstusetöölise palgaolud olid paremad eelmisest aastast, nii oli keskmine teenistus põlistel tunnis suurtööstuses 1929 a. esimesel poolel 32,1 senti ja 1930 a. esimesel poolel 32,6 senti. Samal ajal aga tarbeainete hindade languse tõttu tõusis reaalteenistus märksa. Nii langes 1930 a. elumaksumuse

indeks 104 (1923 a. — 100) eelmise aasta 117 vastu ning vastavalt tõusis reaalteenistus 95,0 pealt 109,6 ning on seega kõrgem kui ühelgi aastal enne.

Põllutöölise palgad näitavad veidi alanemist — umbes 6% ulatuses 1930 a., kuid võttes arvesse tarbeainete hindade langust, ei ole ka nende reaalteenistus langenud.

SÜNDIVUS, SUREVUS, ABIELLUVUS ja RAHVAARV 1930 a.

(eelkookuvõte)

NATALITÉ, MORTALITÉ, MARIAGES et NOMBRE de la POPULATION en 1930
(donn. prélimin.).

Kuna lõplikke andmeid demograafias 1930 a. kohta võinadub töötada läbi ja avaldada trükkis alles sügiseks, esitame eelmise aasta eeskujul värske informatsioonina käesolevas numbris sündivuse, surevuse, abielluvuse ja rahvaarvu eelkookuvõtte andmed.

1930 a. sündis elusalt üldse riigis 19 410 last, eelmisest aastast rohkem 300. Samal ajal

suri 16 598 kodanikku — eelmisest aastast vähem 3580 in. Abiellumisi oli 8 896, rohkem eelmisest aastast 89 võrra. 1930 a. sündivus ületab surevuse 2812 inimesega, kuna eelmisel aastal surevus ületas sündivuse 1068 võrra. Rahvaarvu, sündivuse, surevuse ja sisse- ning väljasõitnute jälgimiseks esitame tabeli:

Rahvaarvu liikumine Eestis — Mouvement de la population en Estonie.

1.	Sündinud (ilma surm. sündinuteta) Naissances (excl. mort-nés)	Surnud — Décès	Sündinute (+) või surm. nute (-) ülekaal Excédent des naissances ou des décès	Rahva looduslik juurekasv või kahanemine. % Acroissement naturel en ‰	Sisse sõitnud Nombre des arrivées	Välja sõitnud Nombre des départs	Sisse (+) või väljasõitnute (-) ülekaal Excédent des arrivées ou des départs	Rahvaarvu kasv (+) või kahanemine (-) aasta jooksul Accroissement ou diminution mécanique	Rahva üldine juurekasv või kahanemine. % Résultat général en ‰	Rahvaarv 1. I. NOMBRE de la population au 1. I.	Rahvaarv 1. VII. NOMBRE de la population au 1. VII.
1919	18 456	28 800	- 10 344	- 9,7	...	...	...	(-10344)	(- 9,7)	1 069 344	1 061 172
1920	19 625	21 363	- 1 738	- 1,6	19 476	195	+ 19 281	+ 17 543	+ 16,1	1 059 006	1 067 772
1921	22 067	17 143	+ 4 924	+ 4,5	46 554	30 283	+ 16 266	+ 21 190	+ 19,7	1 076 543	1 087 138
1922	22 255	18 401	+ 3 854	+ 3,5	35 879	30 336	+ 5 543	+ 9 397	+ 8,5	1 097 733	1 102 431
1923	22 347	16 630	+ 5 717	+ 5,1	39 719	33 067	+ 6 651	+ 7 368	+ 6,6	1 107 130	1 110 814
1924	21 441	16 918	+ 4 523	+ 4,1	35 330	35 734	- 404	+ 2 232 *)	+ 2,0	1 114 498	1 115 614
1925	20 445	16 680	+ 3 765	+ 3,4	35 994	39 219	- 3 225	+ 5 49	+ 0,5	1 116 730	1 117 000
1926	19 977	18 047	+ 1 930	+ 1,7	127 405	130 262	- 2 857	+ 927	+ 0,8	1 117 270	1 116 806
1927	19 705	19 356	+ 349	+ 0,3	192 690	194 441	- 1 751	+ 1 402	+ 1,3	1 116 343	1 115 642
1928	20 064	17 785	+ 2 279	+ 2,0	246 551	247 218	- 667	+ 1 612	+ 1,4	1 114 941	1 115 747
1929	19 110	20 178	- 1 068	- 1,0	260 640	281 378	- 20 738	+ 1 806	+ 1,6	1 116 553	1 115 650
1930	1) 19 410	1) 16 598	1) + 2 812	+ 2,5	251 182	251 344	- 162	1) + 2 650	1) + 2,3	1 114 747 1)	1 116 072
1931	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1) 1 117 397	-

Elanikkude arv 1. jaan. 1930 oli 1 114 747. 1930 a. saabus üle piiri 251 182 in. ja samal ajal siirdus välja 251 344, seega väljaläinute ülekaal 162 in. (eelnevatel aastail oli ülekaal palju suurem). Arvestades aga sündivuse ülekaaluga surevusest (2 812), mis katab ka väljasõitnute väikse ülekaalu, on rahvaarv 1930 a. jooksul kasvanud 2 650 in. võrra. 1. jaan. 1931 a. oli kogu riigis 1 117 397 elanikku, seega samal tasemel kui 1926 a. Rahva loodusliku juurekasvu määra 1930 a. — 2,5 pro 1000 el., pole olnud enam 1925 a. saadik. Üldiselt kasvas riigi rahvaarv 1930 a. pro 1000 el. 2,3, millist määra alates 1923 a. ei leidu.

1000 el. kohta tuli 1930 a. sünde 17,2, surmasid 14,9 ja abiellumisi 8,6. Sündivuse määr tõusis 2 punkti võrra kõrgemale eelmisest aastast, on siiski madalam kõigist teistest aastatest. Surevus langes järsult 18,1 pealt eelmisel aastal 14,9 peale 1930 a. Nii madala koef. leiame vabaduseaastaist vaid 1925 a. Eesti surevust mõjutavad esijooned nakkushaigused, vanusenõrkusest surnute rohkus ja võrdlemisi kõrge rinnalaste surevus. On mainitud tegumite mõju teatud aastal väiksem, langeb ka üldine surevusekoef. Abielluvusemäär tõusis 1930 a. ühe punkti võrra (8,6), mida loetakse rahvusvaheliseks keskmiseks normiks. Alates 1924 a. pole vastav koefitsient küütnud selleni.

1) Eelkookuvõtte arvud.

*) Arvu saavutamisel on arvatud maha Eesti-Läti piiriõendamisel 1924 a. Eestile kadumaläänud elan. arv—1887.

RIIGI METSAMAJANDUS 1929/30 m./a. EXPLOITATION des FORÊTS d'ÉTAT en 1929/30.

Sis u: 1) Majandamisobjekti koostis ja selle valltsemine, lhk. 148. 2) Metsakasutus, lhk. 150. 3) Metsamüük, lhk. 151. 4) Metsa uuendamine, lhk. 151. 5) Metsahooldamise, maaparanduse ja muud metsamajanduslikud tööd, lhk. 152. 6) Metsakorraldustööd, lhk. 153. 7) Metsa kõrvalkasutused, lhk. 153. 8) Metsaseaduste rikkumised ja kohtuasjad, lhk. 154. 9) Asundus- ja renditulaude metsade hindamine, lhk. 154. 10) Tulud ja kulud, lhk. 151.

1. Majandamisobjekti koostis ja selle valltsemine.

Superficie, répartition et administration des forêts.

Majandusaasta lõpul kuulus Metsade ameti valdamiseks 1 133 303,8 ha riigimaid. Sellest on metsamaid 740 963,7 ha, põllumajanduslikke maid 49 816,7 ha ja ebatootvaid maid — rabad, tuiskliivad — 342 523,4 ha. Vaatamata asetleidnud äraplaneerimistele on metsavalitsuse valdamisel olev pindala m/a. suurenenud 6 075,0 ha võrra — peamiselt riigile ülevõetud Kurtna ja Konju mõisa maade arvel. Metsavalitsuse valdamiseks olnud pindalast planeeriti 1929 a. uudismaakohtadeks ja juurelõigeteks riigi rendimaadele 4 533,4 ha metsamaid, 1 095,0 ha põllumaj. maid ja 1 896,4 ha ebatootvat pinda. Äraplaneeritud metsamaast oli kaetud metsaga 3 955,4 ha, raieistikke 413,0 ha, harvikuid ja lagendikke 165,0 ha. Kokku on vabariigi algusest kuni 1930 a. asundamiseks planeeritud ära 61 561 ha metsamaid ehk 7,7% riigimetsade üldpinnast. Peale selle anti 1929 a. üle teistele riigiasutistele ning planeeriti endistele mõisaomanikkudele võõrandatud mõisade tasu arvel 563,2 ha metsavalitsuse maid. Osa Kurtna ja Konju mõisade metsi läks 1929 a. riigistamisel Kaitseministeeriumi valdamisele (umbes 6 500 ha).

Riigimetsade majandamine teostub bruttoeelarve alusel, kusjuures tulud ja kulud arvestatakse kameraalselt analoogiliselt teiste riigieelarve summadega; selle tõttu ei saa selget ülevaadet riigi metsamajanduse tulunduslikest tulemustest. Ainult eripõhikirja alusel erikapitaliga töötav Riigi metsatööstus viib riigieelarvesse vaid oma nettotulu.

Riigimetsade majanduslik ja administratiivne ühik on metskond (arvult 106) metsaülemajuhtimisel. Metskonna suurus keskmiselt on 10 691 ha, suurim Vastemõisa metskond — 24 798 ha. Metsavalve allühikuis on vahtkonnad (arvult 1 574, keskmine suurus 720,0 ha); vahtkondades valvavad metsa ja teostavad metsaülemajuhtimise isiklikul või viimase eest abimetsaülemajuhtimise juhatusel igasuguseid metsatehnilisi ülesandeid metsavahid. Metskonnad on koondatud 9 inspektiooniühikusse metsarevidentide ringkondade näol. Keskmiselt kuulub metsarevidendi ringkonda 11,7

metskonda pindalaga 125 923 ha.

Metsamaast (740 963,7 ha) oli kaetud metsaga 688 702,0 ha (92,8%), raieistikke 39 685,0 ha (5,3%), lagendikke ja harvikuid 12 575,2 ha (1,7%). Valdava puuliigi järgi oli okasmetsa 521 196,2 ha (70,3%) ja lehtmetsa 219 767,5 ha (29,7%).

Okasmets. Okasmetsast on männi enamusega 55% ja kuuse enamusega 45%. Okasmetsa maast oli kaetud metsaga 479 946,0 ha (92,2%), raieistikke 30 651,3 ha (5,0%) ja lagendikke ning harvikuid 10 598,0 ha (2,0%). Raieistikudest uuendub loomuliku seemendamise teel 11 496,2 ha (37,3%) ja vajab kunstlikku metsamist 19 155,1 ha (62,7%). Kuna metsa kunstlik uuendamine nõuab võrdlemisi suuri kulusid (ühes täiendamistega ligi 45 kr pro ha), kavatakse erakordsete metsaandmistele lõpule jõudmisel (asunikude varustamine, metsaandmine end. mõisaomanikkudele 1919 a. langi näol jne.) pöörata rõhkem tähelepanu okasmetsa, peamiselt kuusemetsa, loomuliku uuendumisvõime kasutamisele. Kunstlikku metsamist vajavad esijoones suured lageraieistikud, mis tekkisid erakordsete nõuete rahuldamisel Maailma- ja Vabadussõja ajal ja maa-reformi teostamisel ning kus polnud võimalik omal ajal luua eeltingimusi loomulikuks uuendamiseks. Osalt on säärestel suurte lageraieitel ajajooksul tunduvalt halvenenud pinnase olud, on tekkinud nõrgkivi või nad on kamar-dunud ning kaetud lopsaka rohukasvuga või võsastikuga, mis vähendab suurel määral kultuurtööde edu. Ka on kunstlikku metsamist vajavate raieistikudena näidatud säärased, kus kultiveerimistööd on küll tehtud, kuid kus esialgu vara otsustada, kuivõrt need tööd on läinud korda. Harvikuid likvideeritakse aast-aastalt, samuti metsatakse tähtsamate ülesannete kõrval ajajooksul lagendikud — mereäärised tuiskliivad, luited ja kanarpikunõmmed.

Lehtmets. Lehtmetsa maast oli kaetud metsaga 208 756,0 ha (95,0%), raieistikke 9 034,3 ha (4,1%) ja lagendikke ning harvikuid 1 977,2 ha (0,9%). Lehtmetsa raieistikud uuenduvad

loomulikul teel — kännuvõrsete kaudu ning ainult üksikudel juhtudel täiendatakse lehtpuu uuendusi väärtuslikumate lehtpuuliikide juuretoomisega.

Võõramaa puuliikide akklimatiseerimine on meil alles algastmel, katsetamise ajajärgus,

kuid seniste kogemuste järgi otsustades võib saavutada häid tulemusi siberi lehisega (*Larix sibirica*). Ka on katsetatud teiste liikidega, nagu siberi nuluga (*Abies Sibirica*), Murraya männiga (*Pinus Murrayana*), mäemänniga (*P. montana*) j. t. liikidega.

Metsade jaotus vanusklasside järgi — Répartition des forêts d'après l'âge.

I.	J	II	III	IV	V +	Kokku—Total
I. Okasmets—Forêts à conifères	1—20 a.	21—40 a.	41—60 a.	61—80 a.	81—100 a. ja van. <i>et davantage</i>	—
<i>ha</i> . . .	90 841,4	80 999,5	80 425,6	93 390,9	134 289,5	479 946,9
% . . .	18,9	16,9	16,7	19,5	28,0	100
II. Lehtmets—Forêts à feuilles	1—10 a.	11—20 a.	21—30 a.	31—40 a.	41—50 ja van. <i>et davantage</i>	—
<i>ha</i> . . .	44 494,9	35 120,1	28 623,8	25 662,1	74 945,1	208 756,0
% . . .	21,3	16,8	13,7	12,3	35,9	100

Kasvukoha tingimusi ja turunõudeid arvestades on okasmetsale määratud suuremalt osalt 120 aastane ja lehtmetsale 70 a. raiering. Nende raieringide juures peaks puistute normaalseisandi puhul olema igas okasmetsa klassis umbes 80 000 *ha* ja igas lehtmetsa klassis 29 800 *ha*. Tabelist I. selgub, et vanusklasside suhe okasmetsas on ligikaudu normaalne, kuna lehtmetsas avaldub tunduv nooremate klasside ülekaal. Teatud määral on see tingitud asjaolust, et paljud kuuse-lehtpuu segapuistud kuuse enamusega peale maharaiumist jäid kultiveerimata, kännuvõrsetest tekkis lehtmets, mille turbe all osalt ajajooksul ilmub kuuse-järeikasv (ajutine lehtmetsa tüüp); oleneb nüüd teatud määral majandajast, kas kasvatab ta neist segapuistutest ajajooksul hooldamise teel pulitkuusikud või jätab nad kauemaks ajaks segametsadeks suuremas või vähemas leht-okaspuu vahekorras.

Tarbemaad. Metsade ameti valdamisel oli m/a. lõpul:

põllumaid . . .	12 634,0 <i>ha</i>
heinamaid . . .	32 326,3 „
karjamaid . . .	4 856,3 „

Kokku: 49 816,7 *ha* tarbemaad.

Neist maadest oli renditud välja eraisikutele ja organisatsioonidele 21 491,9 *ha*, kuna ülejäänust osa oli metsnikkude ja metsavahide käes kasutada tasuta palgamaana, osa renditud metsaülematele ja abimetsaülematele ametmaana.

Ebatootvad maad. Metsade ameti valdamisel oli m/a. lõpul:

soid ja rabu	320 548,3 <i>ha</i>
muid ebatootvaid maid	21 975,1 „

Kokku: 342 523,4 *ha*

Soodest ja rabadest võiks maaparanduse teel muuta vähemalt $\frac{1}{3}$ kogupinnast (ligi

100 000 *ha*) tootvaks V—III boniteedi metsamaaks; eriti soodsad on selleks üleminekurabad ja samblarabad turbakihiga alla 1 *m*. Kuna aga riigimetsadest õige suur osa kannatab liigvee all ning on soostumise järgus, juhitakse maaparanduse krediit esijoones nende metsamaade produktioonivõime säilitamisele ja tõstmisele.

Turbarabadest oli m/a. lõpul väljarenditud 836 ühikut pindalaga 3 829,1 *ha*, aastarendiga 5 500.— *kr*.

1927—30 a. oli väljarenditud turbarabu:

	Ühikuid	Pindala <i>ha</i>	Aastarent <i>kr</i>
1927/28 m.a.	304	2727,4	3 415
1928/29 m.a.	478	3203,6	4 157
1929/30 m.a.	836	3829,1	5 500

Sellega kasvab turbarabade kasutamine aast-aastalt, mis seletatav rabade väljarendimise korra lihtsustamisega; ühtlasi avaldub ka suhteline rendisumma kahanemine, olenevalt rendimäära alandamisest viimastel aastatel. Väljakaevatud turvas leiab kasutamist peamiselt alusturbana.

Rendiühikuid 1929/30 a. oli antud rendile:

	Arv	Pindala <i>ha</i>	Aastarent <i>kr</i>
Talundeid	463	4 188,7	12 369
Põllumaid	—	154,6	—
Rohumaid metsades	—	7 578,0	30 710
Karjamaid	—	68,8	—
Ehituskruunte	26	12,8	224
Tööstus-kaub. ettev.	7	14,0	311
Laduplatsid	179	28,4	9 882
Saevski kohte	16	31,0	2 350
Tõrva ja terpentini tööst.	7	9,7	145
Kalapüügi ühikuid	114	8 651,9	2 903
Spordiplatsid	15	17,4	249

Hooned. Metsavalitsuse valdamisel oli 2 328 elumaja ja 6 814 muud ehitist 2 667 089 *kr* väärtuses. Aasta jooksul ehitati juure 18 elumaja ja 27 muud ehitist; anti üle teistele asustele, müüdi ja põles maha kokku 197 ehitist. Aasta lõpul kasutas metsavalitsus ise:

Tabelist nähtub, et peakasutuse arvel on võetud kasutamisele 1 583 068 *tm* massi, vahekasutuse arvel — 413 502 *tm*, kokku riigimetsade kasutus 1 996 570 *tm*, ehk ühe metsamaa *ha* kohta tihumeetrites:

	Peakasutus	Vahekasutus	Kokku
1929/30 m. a.	2,14	0,55	2,69
1928/29 m. a.	2,28	0,56	2,84
1927/28 m. a.	2,48	0,65	3,13
1926/27 m. a.	2,22	0,55	2,77

Keskmiselt on viimase nelja aasta jooksul kasutatud aastas metsamaa *ha* kohta 2,80 *tm*, sellest peakasutuse näol 2,28 *tm*, vahekasutuse näol 0,52 *tm*.

Kui aga võtta peakasutuse arvele ka kuivade puude ja surnud metsa kasutamine, mis õieti ongi peakasutuse osa, saame 1929/30 m/a. peakasutuse 1 919 924 *tm* ehk 2,50 *m*³ pro *ha*. Arvesse võtmata jättes kasutatud kändude massi, jääb vahekasutuse arvele kõigest 65 032 *tm* ehk 0,00 *m*³ pro *ha*. Arvates meie metsade keskmiseks jooksvaks juurdekasvuks

2,5 *m*³ pro *ha* ja võttes arvesse meie võrdlemisi eksteniivset metsamajandust, kus kasutamata jääb enamuse vahekasutuse saadusi (metsa mädanema jääv mass), tundub 2,50 *m*³ kasutamine aastas peakasutuse arvel suure ülekasutusena; ja seda peamiselt metsavaesemate raioonide arvel.

3. Metsamüük. Ventes.

Metsamüügi viiside alal m/a. võrreldes eelmiste aastatega olulisi muudatusi ei olnud ning müük teostus, nagu varemgi 1) oksjonitel, 2) võistluspakkumistel kohalikele maaelanikele, 3) kindla hinnaga ja 4) alandatud hinnaga peamiselt asunikudele. 5) Hinnata anti metsa riigi metsamajapidamiseks, metsa- ja riigimaade valitsuse ametruumide ja ametnikkude korterite kütteks, põllutöökoostöödele, end. mõisaomanikkudele 1919 a. raielangi arvel jne.

Peale riigimetsa müüdi puid ka asundus- ja renditalude kruntidelt, kus maksva korra järgi osa metsa kuulub riigi korraldusse.

Metsamüük 1929/30 aastal — Ventes de forêts d'État en 1929/30.

3.	Mass tihumeetrites Masse en m ³	Üldmassist % % au total	Takshind kr Prix de base kr	Müügihind kr Prix de vente kr	Takshind ± % % au prix de base	Müügihind ± % % au prix moyen
I. Oksjonit — Aux enchères	453 287	20,3	1 139 228	1 852 584	+ 62,6	4,09
II. Võistluspakkumisel — Offres de concours	139 539	6,3	344 435	397 374	+ 15,4	2,85
III. Kindla hinnaga — Prix fixés pour						
a) Kohalike rahvale — Population locale	431 864	19,3	962 881	1 112 742	+ 15,6	2,58
b) Asunikudele — Exploitations nouvel. fondées	316 737	—	570 231	650 739	+ 14,1	2,05
c) Riigirentnik — Fermiers d'État	30 599	—	104 305	123 653	+ 18,6	4,04
d) Laevachitajat — Bât. des navires	23 779	—	78 695	80 286	+ 2,0	3,38
e) Riigiasutistele — Institutions d'État	761	—	3 112	4 108	+ 32,0	5,40
f) Omavalitsuseasutist — Institutions autonomes	8 702	—	26 937	31 977	+ 18,7	3,67
g) Vabrikutele — Entreprises industriels	28 030	—	90 827	101 935	+ 12,2	3,63
h) Muudele — Autres	16 848	—	67 845	95 020	+ 40,9	5,67
	6 352	—	20 929	24 424	+ 16,7	3,84
IV. Alandatud hinnaga — Prix abaissés pour						
a) Kohalike rahvale — Population locale	238 825	10,7	911 870	423 448	— 53,6	1,77
b) Asunikudele — Exploitations nouvel. fondées	37 210	—	77 402	63 788	— 17,7	1,71
c) Riigirentnikud — Fermiers d'État	190 568	—	808 803	346 781	— 57,1	1,82
d) Kogudustele — Paroisses	9 622	—	22 419	11 023	— 50,8	1,14
e) Muudele — Autres	434	—	829	158	— 74,8	0,36
	931	—	2 527	1 720	— 31,9	1,85
V. Hinnata — Gratuitement pour						
a) Riigi metsamajapidamiseks — Expl. forestière d'État	101 370	4,5	246 526	—	— 100	—
b) Metsavalitsuse ametruumide kütteks — Chauffage de l'admin. des forêts	10 330	—	37 323	—	— 100	—
c) Mets. ametn. korterite kütteks — Chauffage des employés des forêts	2 043	—	3 041	—	— 100	—
d) Teiste riigiasutist ametn. kort. ja ametruumide kütteks — Chauffage des autres institutions	31 734	—	56 794	—	— 100	—
e) Põllutöökoostöödele — Ecoles agricoles	729	—	1 572	—	— 100	—
f) Riigirentnik — Fermiers d'État	4 976	—	17 686	—	— 100	—
g) End. mõisaomanikkudele 1919 a. langi arvel — Propriétaires antier	22 361	—	49 571	—	— 100	—
h) Muudele — Autres	21 985	—	65 614	—	— 100	—
	7 112	—	14 425	—	— 100	—
VI. Riigi metsatööstusele — Pour l'exploitation forestière d'État	869 398	38,9	2 241 403	2 224 223	— 0,8	2,56
Üldse — Grand total	2 234 260	100	5 846 343	6 010 371	+ 2,8	2,69

M/a. läks kogu müüdud metsast (2 234 260 *tm*) kohalikele maarahvale 34%, sellest: võistluspakkumistel 139 536 *tm* (18%), kindla hinnaga 371 115 *tm* (48%), alandatud hinnaga 237 460 *tm* (31%), hinnata 22 361 *tm* (3%), kokku 770 472 *tm* (100%). Peale kannult müüdud metsa läks kohalikele maarahvale veel val-

mismaterjali Riigi Metsatööstuse poolt üles töötatud metsast.

4. Metsa uuendamine. Régénération des forêts.

Kultuure tehti m/a. peamiselt neil kohtadel, kus metsa loomulik uuendamine ei ole võimalik, või kus see ettenähtud ajaks ei teostunud ehk teostus puudulikult.

4.	Pindala ha Superficie ha	Kulu kr Frais kr	Kulu pro ha kr Frais par ha kr
I. Uusi kultuure tehtud — Nouvelles cultures	3274,9	109 680	33,49
1) Külviga — Ensemencées	2671,6	80 782	30,24
Mänd — Pin	1598,3	—	—
Kuusik — Sapin	548,7	—	—
Segakultuur — Cultures mixtes	524,6	—	—
2) Istutamisega — Plantées	603,3	28 898	47,90
Mänd — Pin	299,2	—	—
Kuusik — Sapin	265,0	—	—
Segakultuur — Cultures mixtes	49,1	—	—
II. Vanu kultuure täiendatud — Amélioration des cultures existantes	2310,5	27 202	11,77
1) Külviga — Ensemencées	1148,7	12 282	10,69
2) Istutamisega — Plantées	1161,8	14 920	12,84
III. Muud tööd — Autres travaux	—	—	—
1) Taimeaedades ja puukooldes	23,8	34 006	—
2) Kultuuride puhastamine rohust ja võsast	2327,9	11 007	4,73
3) Maapinna ettevalmistamine celolevaks aastaks	871,9	21 179	—

Üks ha külvi läks maksma 30,24 kr, üks ha istandust 47,90 kr, keskmiselt üks ha uusi kultuure 33,49 kr. M/a. tehti kultuure 126,8 ha vähem, kui eelmisel. Vähenemine oli tingitud asjaolust, et viletsa seemneaasta tõttu polnud võimalik koguda tarvilisel määral männi seemet, ka olid kuuse taimed puukooles veel liig noored, sest pikema aja järele oli alles 1927 a. kuuseseemne aasta, ning metsa istutamiseks peavad kuuse koolitaimed olema 4–5 aastased; seega võivad istutamistööd kuusepinnastel suuremal määral alata 1932 aastal. Metsa kultuuritöödele pühendatakse kohtadel aast-aastalt rohkem tähelepanu, minnes välja põhimõttest, et tööd tehtaks hoolsamini ja kõige otstarbekohasema kultiveerimisviisi järgi, mis nõuab vähem paranduse- ja täiendusekulusid tulevikus. Asutatakse juure uusi taimeaedu ja puukoole. Ka pühendatakse suurt tähelepanu Vabariigi algaastail kiires korras teostatud kultuuride parandamisele ja puhastamisele; näiteks puhastati m/a. okasmetsa kultuure 2327,9 ha — 1573,0 ha asemel 1928/29 m/a.

Kultuuritööd 1920—1929 a.
Travaux de culture dans les forêts d'Etat en 1920—29.

5.	Uusi kultuure tehtud ha Nouvelles cultures	Vanu kultuure parandatud ha Amélioration des cultures existantes	Kokku ha Total ha
1920	174,2	97,5	271,7
1921	1 101,7	218,7	1 320,4
1922	2 131,8	342,7	2 474,5
1923	4 182,4	622,5	4 804,9
1924	4 288,7	974,7	5 263,4
1925	4 175,4	1570,4	5 745,8
1926	3 247,7	1539,4	4 787,1
1927	3 945,7	2364,5	6 310,2
1928	3 402,8	2309,5	5 712,3
1929	3 274,9	2310,5	5 585,4

Metsaseemnete hankimise alal minnakse välja põhimõttest, et kodumaal esinevate okaspuude seemned oleks tingimata kodumaise

päritoluga, sest katsete najal on tehtud kindlaks, et teistsugustest kliimavöödest päritolevast seemnest kasvatatud mets kvaliteedilt ei kannata võrdlust omamaiselega. — Ainult harukordadel enne viimaseid seemneaastaid osteti väiksel arvul okaspuu seemneid Soomest ning ostetakse praegugi välismaa puuliikide (lehise, nulgpuude jne.) seemneid Saksast ja Venest. Omamaa okasliikide seemnete lüdimiseks (lüdima == seemet käbidest välja poetama, klengen) on metsade ametil praegu 19 seemnekuivatist, neist suurima läbilaskevõimega Orava metskonnas Võrumaal.

5. Metsahooldamise, maaparanduse ja muud metsamajanduslikud tööd. Noorte metsade hooldamistöödel on määratu tähtsus metsakasvatuses. *Protection des forêts etc.* Arvestades sellega ja asjaoluga, et eelarvega lisalt lubatakse metsahooldamistöödeks summasid õige piiratud määral, on metsade amet pannud maksma korra, mille järgi metsahooldamistööd tuleb teostada metsakorraldus-kavades ettenähtud ulatuses ka sel juhul, kui I ja II vanus-klassidest hooldamise otstarbel väljaraiutava materjali järgi (hagu, latid, teibad, küttepuud), ei peaks olema nõudmisi turul, ka lubatakse anda neid materjale töötasuna metsahooldamise alal töötavatele kodanikkudele; metsahooldamistööd I ja II klassi puistutes näitavad viimastel aastatel arvuliselt suurt tõusu.

Nii tehti 1927/28—1929/30 m/a.

	1927/28 m. a.	1928/29 m. a.	1929/30 m. a.
Puhastustööd I kl. puistutes	4 200 ha	4 769 ha	5 559 ha
Parvendustööd II kl. "	3 023 "	2 440 "	7 279 "
Põimandusi vanemates "	1 913 "	1 307 "	1 069 "

1929/30 m/a. seati korda metsapiire 679,0 km, puhastati ja seati korda vanu kvartaali-sihite 1 070,0 km, raiuti läbi uusi sihte 82,7 km.

Hoogsat tõusu näitavad ka maaparanduse tööd riigimetsades, millega päästetakse palju metsapinda soostumisest. M/aastal kaevati uusi kraave 331,5 km, puhastati vanu 288,7 km.

Maaparandustööd 1920—1929/30 m/a:

	Vanu metsakraave puhastatud km	Uusi metsakraave kaevatud km
1920	11	—
1921	26	—
1922	39	—
1923	175	29
1924	386	31
1925	93	44
1926/27	223	82
1927/28	79	129
1928/29	192	70
1929/30	289	332

Metsa põlemiste ärahoidmiseks kasutati kõiki võimalikke tõkke- ja kaitseabinõusid niivõrt, kui seda eelarvega lubatud krediit võimaldas. Eelmise aasta eeskujul jätkati kuvades okaspuistutes sihtide ja tulekaitseribade puhastamist pinnasekattest, hoiti korras tulevalvetorne, palgati suvekuudel hädaohtlikumatesse kohtadesse tulevahte jne.

Üldse oli:	1929 a.	149 metsapõlemist.
	1928 "	186 "
	1927 "	254 "
	1926 "	331 "

Seega kahaneb aast-aastalt metsapõlemiste arv.

Metsapõlemiste tagajärjed 1929 a.

	Põlenud maapinna suurus ha	Riigi kahju kr		Kokku
		Põlemise kahju	Kustutamise kulud	
Metsaga kaetud . . .	237,6	...	...	...
Lagedikud	106,9	...	...	...
Rajestikud	27,2	...	...	...
Sood ja rahad	735,7	...	...	...
Kokku	1 107,4	10 707	1 199	11 906

Metsapõlemise põhjused 1929 a.:

Üle piiri metsa tulnud	9 korda
Raudtee veduritest süttinud	6 "
Tulega hooletu ümberkäimine	28 "
Kuritahtlik süütamine	5 "
Põhjused teadmata	101 "

Kokku: 149 põlem.

Järva- ja Virumaal jätkati võitlust kooreüraskite vastu, kuid võitluse tagajärjed riigi metsades ei saa olla küllalt rahuldavad põhjusel, et naabruses olevates erametsades üras- kite kalamiteedi vastu midagi ei võeta ette.

Virumaal Sagadi metskonnas levis majandusaastal III kl. vanuses nõmmes männilook-

leja (*Bupalus piniarius*) 70 ha pindalal. Kah- juri edaspidisele levimisele suudeti piir pan- na alles 1930 a.

6. Metsakorraldus- tööd.

Aménagement des forêts

Metsakorralduse välis- tööd metskondades kest- sid 13 maist—9 novemb- rini. Korraldati järgmi- sed metskonnad ja metsandikud:

	ha
1) Tapa metskond	a) Tapa metsandik 1863,0
	b) Pala " 8356,5
2) Porkuni "	a) Porkuni " 2881,3
	b) Kiltsi " 3021,2
	c) Lehavere " 4030,4
3) Rake "	a) Tammiku " 2411,6
	b) Avanduse " 3782,7
	c) Moora " 4862,6
4) Sagadi "	a) Palmse " 4166,0
	b) Sagadi " 5080,0
	c) Vihula " 4230,0
5) Loobu "	a) Loobu " 7373,0
	b) Viitna " 3253,6
6) Rakvere "	a) Rakvere " 1944,5
	b) Põlula " 5412,1

Kokku 6 metskonda — 15 metsandikku 62 669,3 hektaari.

Tähendatud pindala plaanile võtmine ja takseerimine nõudis 7263,75 töölise päeva pal- gaga 20 445,— kr s. o. keskmiselt 2,81 kr töö- lise päev ja 0,33 kr 1 hektaar.

Peale geodeetiliste tööde, kvartaali- ja tak- seersihtide läbiraiumise ja mõõtmise, tulpade ja postide panemise, võeti välistöödel puistute kasvukäigu uurimiseks 208 proovitükki pind- alaga 46,66 ha ning tehti 745 mudelipuu ana- lüüsi.

Arvesse võttes kõik kulud metsakorralduse alal, läks 1929/30 a. 1 ha korraldamine maks- ma kr 1,11.

Kokku on senini täiskorraldus läbi viidud:
1923—1928 a. incl. 530 659,1 ha
1929 a. 62 669,3 "

Kokku: 593 328,4 ha pindalal.

Kokku on metsavalitsuse valdamisel 1 133 303,3 ha maid sellest korraldatud . 593 328,4 " "

Korraldamata 539 975,4 ha

mille korraldamine nõuab praeguse koosseisu juures umbes 8 aastat, s. o. jõuab lõpule alles 1938 aastal.

7. Metsa kõrvalka- sutused.

Exploitation accessoire.

Metsa kõrvalkasutused moodustuvad karjatami- sest, heina, kivi, liiva, savi, sambla jne. korjamisest, kalapüügist ja

küttimisest. Eriti viimane liik, tänu jahiasjanduse korraldamisele ja metsloomade-lindude kaitsele, töötab aast-aastalt kujuneda järjest tähtsamaks riigimetsade kõrvaliseks tuluallikaks. Sellekohase 1929 aastal korraldatud ankeedi andmetel elutseb riigi metsades umbes 50 põtra (1925 a. 24; 1927 a. 32), peamiselt Virumaal, siis Lääne- ja Viljandimaa ning üksikult Pärnu- ja Tartumaa metsades. Metskitsede arv oli 7 310 (1925 a.: 3 836; 1927 a.: 6 619); kitsede peaaegu absoluutse kaitse tagajärjel on nende arv viimase 4 aasta jooksul kasvanud ligi 100% võrra. Karude arv püsib endiselt 20 ümber, mis kõik elutsevad Virumaa metsamassiives. Hunte registreeriti 1 alaline ja 19 läbikäijat, peamiselt Virumaal, kuid ka Viljandi-, Tartu- ja Võrumaal. Ilvesed on kahanemas; neid registreeriti 5 (1925 a.: 12; 1927 a.: 12). Samuti näitab registreeritud nugiste arv vähenemist, neid registreeriti 91 (1927 a.: 163). Väiksemate jahiloomade arv on üldiselt muutusetu; tugevat vähenemist on igalpool märgata hallijänese juures, kasvanud on valgete jäneste arv. Põldpüüd kahanesisid 1927 a. ja 1928 a. tunduvalt sügava lume ja külma talve tagajärjel. Mõtuste arv on üldiselt muutusetu.

Jahipidamist lubatakse riigimetsades ühepäevaliste jahilubadega; ka anti 1930 kal. aastal välja 112 aasta-jahiluba à 25 *kr*, kokku 2 800 *kr* eest.

8. Metsaseaduste rikkumised ja kohtuasjad.

Délits forestiers et affaires d'accusation.

M/a. tuli seaduste rikkumise alal juurde 10 483 asja nõude suurusega 282 289 *kr*.

Seaduste rikkumised 1929/30 m. a.

	Arv	Nõude suurus (<i>kr</i>)
Omapollised metsaraided	7 348	219 301
Metsavargused	242	1 043
Omapollised karjatamised	1 683	15 882
„ jahipidamised	245	4 289
„ kalapüügid	15	18
„ heinaniitmised	272	2 805
Metsapõlemised	149	3 755
Muud üleastumised ja kahjutasu nõudmised	529	35 136
Kokku	10 483	282 289

9 Asundus- ja renditalude metsade hindamine.

Taxation des forêts des exploitations nouvellement fondées et des fermages.

M/a. jätkati asundus- ja renditalude metsade hindamist nende talude pärisomanduseks müümise otstarbel. Hindamist teostasid metskondade tehnilised jõud ja erilised hindamissalgad. 1 aprilliks 1930 a. oli hinnatud lõpulikult 25 314 asundus- ja 4 478 renditalu metsad, kokku 29 792 talu metsad. Neist oli hinnatud metskondade tehniliste jõudude poolt . . . . . 12 003 talu hindamissalkade poolt 17 789 „

12 003 talu

hindamissalkade poolt 17 789 „

Asundus- ja renditalude hindamistööde seis 1.IV. 1930 a.

Metsarevidendi ringkonnad	Kuni 1.IV. 30. lõpulikult hinnatud talumetsade				Talude arv, kus välitööd tehtud, kameraalsed tegevused		Hinnatud talude metsa keskmine		
	Asundus- talude arv	Renditalude arv	Mass tm	Taksihind <i>kr</i>	Asundus- talude arv	Renditalude arv	Puu mass tm	Metsa hind <i>kr</i>	Ühe tm hind <i>kr</i>
Saare-Lääne	4 303	1 365	1 131 888,27	2 542 291	469	148	200	449	2,25
Harju	3 081	524	615 348,78	1 662 847	132	26	174	472	2,70
Rakvere	3 912	486	610 983,90	1 469 945	81	21	139	334	2,40
Alutaguse	1 756	810	415 405,05	727 439	45	1	201	352	1,75
Pärnu	1 723	324	553 742,13	1 374 675	44	10	270	671	2,48
Järva	3 137	495	749 801,84	2 481 073	35	8	206	683	3,31
Viljandi	1 672	274	255 236,68	902 909	—	2	131	464	3,51
Tartu	2 379	325	411 109,99	1 023 316	18	28	152	278	2,40
Võru	3 431	375	590 571,31	1 720 686	9	25	155	454	2,92
Kokku	25 314	4 478	5 334 067,95	13 911 169	833	269	179	467	2,61

10. Tulud ja kulud.

Recettes et dépenses.

Juba eelpool oli juhus tähendada, et riigimetsamajanduse tulude-kulude kameraalse arvestamise tagajärjel, kus juures need kantakse läbi bruto-eelarve korras riigi eelarvest, ei ole võimalik saada ülevaadet riigi metsade, kui majandusobjekti tulunduslikest tulemustest. Seda enam osu-

tub see võimatuks, et Metsade ameti tulud osalt arvestatakse koos Riigimaade- ja metsadevalitsuse teiste allaotustete tuludega, samuti ei ole lahutatud Riigimaade- ja metsadevalitsuse allaotustete kulud keskasutise osas. Eraldi on arvestatud vaid kohapealsete esinduste (metskondade) kulud.

Riigimaade- ja metsadevalitsuse tulud 1929/30 m/a.

	Tulu kr.	%
Tulud Metsade ameti alal:		
Metsa ja metsamaterjali müük	4 573 278	75,4
Riigimetsatööstuse ülejääk	885 000	14,8
Metsa kõrvalkasutused	111 090	1,9
Mitmesugused rendid	87 440	1,5
Labutamata tulud Riigimaade- ja metsade- ameti alal:		
Trahvid ja viivitusemaksud	122 863	2,0
Muud tulud	286 167	4,7
Kokku	6 065 838	100

Metskondades tehtud puht-metsa-
majanduslike kulude liigitus:

	Kr
Metsakorralduse tööd	11 787
Lankide ajamine	15 959
Kultuuritööd	207 122
Metsahooldamine	19 230
Hüdrotehniline maaparandus	233 130
Metsateede ehitamine ja korrashoid	16 710
Metsakahjurite vastu võitlemine	1 393
Metsapõlemiste ärahoidmine ja kus- tutamine	4 029
Metsavaheliste teeäärte puhastamine	4 150

Kokku: 513 510

Kõigist metskondades tehtud kuludest kuu-
luvad järgmised kapitali mahutamise liiki.

Uued ehitised	Kr 80 000
Metsakorralduse tööd	„ 11 787
Hüdrotehniline maa- parandus	„ 233 130
Metsateed	„ 16 710

Kokku 341 627 kr ehk 13,4%

kõigist kuludest. Arvates riigimetsamajan-
duse bruttotuluks ümmarguselt 5 900 000.— kr
selgub, et sissetulekutest tarvitatakse kapitali
suurendamiseks 5,3%. Peab tunnistama, et see
on õige väike osa. Üldtulust moodustavad kõik
metskondades tehtud kulud kokku umbes 43%;
arvates siia juure keskasutise kulud (suurus
teadmata) — selgub, et meil metsamajandus-
lik tootmis-koeffitsient on õige kõrge — lähe-
nedes intensiivse metsamajandusega L.-Eu-
roopa riikidele; esijoones on see tingitud as-
jaolust, et riigimetsade aastatoodangust läheb
alla turuhinda välja 40,3% — osa aga
(15,2%) isegi alla taksihinna ja hinnata.

Metskondades tehtud kulud 1929/30 m/a.

	Kulu kr.	%
Valitsemise ja majapidamise kulud	1 472 054	58,0
Varade soetamise ja korrashoid	237 593	9,4
Metsamajandus	513 510	20,2
Kutsehariduse toetamine ja levitamine (metsa- kool, kursused)	15 152	0,5
Jahiasjandus	4 744	0,2
Maksud ja kindlustused	197 813	8,0
Asundustalude metsade hindamine	97 731	3,7
Segakulud	920	0,0
Kokku	2 540 117	100

TUBERKULOOS 1929 a. — TUBERCULOSE en 1929.

Sisu: 1) Registreeritud tuberkulooshaiged, lhk. 156. 2) Tuberkuloosi vastu võitlemine lhk. 155.

1. Registreeritud tuberkulooshaiged.

Malades tuberculeux enregistrés.

1929 a. registreeriti Eestis üle riigi 1676 uut haigestumist tuberkuloosi, sellest 786 linnades ja 890 maades. Registreerimiskaarte saabus Riigi Statis-

tika Keskbüroole aasta jooksul üldse 1795, kuid neist jäi arvestamata 119 sellepärast, et nad olid täidetud juba varem tuberkulooshaigetena registreeritud isikute kohta.

Registreeritud uued tuberkulooshaiged 1929 a. — *Malades tuberculeux enregistrés pendant l'année 1929 (cas nouveaux).*

1.	Hingamisorg. tbc. Tuberc. de l'appareil respiratoire		Ajukelme ja kesk-närvisüst. tbc. Tuberc. des meninges et du système nerveux central		Soolte ja kõhu-kelme tbc. Tbc. des intest. et du péritoine		Selgroo tbc. Tuberc. de la colonne vertébrale		Liigeste tbc. Tuberc. articulaire		Naha- ja muu tbc. — Tbc. de la peau et du tissu conjonctif sous-cutané		Laude tbc. — Tbc. des os (excepté la colonne vertébrale)		Lümfisüsteemi tbc. Tbc. du syst. lymph. (excepté les ganglions mésentériques et les ganglions retroperit.)		Kuse- ja sugurõõru tbc. — Tuberc. de l'appareil génito-urinaire		Mitmesug. org. korraga Autres tuberculoses		Kokku Total		Üldse Grand total		
	M.	N.	H.	F.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			
Linnad — Villes	410	326										1	1		1					24	21	436	350	786	
Tallinn	256	177										1	1		1					8	8	265	179	444	
Haapsalu	7	7																				7	7	14	
Kuressaare	1	1																				1	1	2	
Narva	22	33																				22	33	55	
Nõmme	10	10																		1	1	11	10	21	
Palde	6	2																				6	2	8	
Paide	4	1																				4	1	5	
Paldiski	4	3																				4	3	7	
Petseri	25	24																		9	17	34	41	75	
Pärnu	1	1																				2	1	3	
Põltsamaa	2	1																				2	1	3	
Rakvere	3	4																				3	4	7	
Tapa	44	38												1						1		45	39	83	
Tartu	2	3																				2	3	5	
Tõrva	4	2																				4	2	6	
Tõrva	9	1																				9	1	10	
Valga	7	8																				7	8	15	
Viljandi	7	11													1					4	4	12	15	27	
Võru																									
Maad — Arrondissements	436	360	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	22	19		1	1			19	23	484	406	890	
Viru	31	24									1	1	1							2	2	35	24	59	
Järva	45	33		1	1																	48	34	82	
Harju	49	42											3	5						4		57	47	104	
Lääne	61	45									1		5	3							1	86	51	117	
Saare	8	13											2	1							2	10	16	26	
Pärnu	42	61										1	4	1							4	51	70	121	
Viljandi	27	21											1	1							1	30	24	54	
Tartu	64	63	1										3	3							2	71	68	139	
Valga	11	9																				11	9	20	
Võru	84	42											3	6							4	8	91	56	147
Petseri	14	7																				14	7	21	
Kokku — Total	846	686	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	22	20	1	2	1			43	44	920	756	1676	

1929 a. teadustatud tuberkuloosijuhtudest oli pärit 46,9% linnadest ja 53,1% maadest. Linnades registreeriti tuberkuloosi kõige rohkem Tallinnas (444), selle järel Tartus (83), Pärnus (75), Narvas (55), Võrus (27) ja Nõmmel (21). Kõigis teistes linnades oli uute tuberkuloosijuhtude arv igas ühes alla 20. Maades tuli

ette uusi haigestumisi tuberkuloosi suurimal arvul Võru- (147), Tartu- (139), Pärnu- (121), Lääne- (117) ja Harjumaal (104). Järvamaal piirdus uute haigusejuhtude arv 82, Virumaal 59 ja Viljandimaal 54, kuna see Valga-, Saare- ja Petserimaal kõikus kahekümne ümber.

1929 a. registreeritud tuberkulooshaiged kuude järgi.—Malades tuberculeux enregistrés pendant l'année 1929 par les mois.

2.	Jaanuär		Veebruar		Märts		Aprill		Mai		Juuni		Juuli		August		September		Oktoober		November		Detsember		Kokku Total		Üldse—Gr. total		
	M	N.	M	N.	M	N.	H.	F.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.		M	N.
	Hingamisorganite tbc.—Tuberc. de l'appareil respiratoire.	79	39	71	49	67	79	118	103	83	81	66	60	51	41	54	50	62	42	73	49	62	50	60	43	846		686	1532
Ajukelme ja kesknärvisist.—Tuberc. des meninges et du système nerveux central.	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2		
Soolte ja kõhukelme tbc.—Tuberc. de l'intestin et du péritoine.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2		
Seigroo tbc.—Tuberc. de la colonne vertébrale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
Ligeste tbc.—Tuberculose articulaire.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2		
Naha ja nahaaluskoe tbc.—Tuberc. de la peau et du tissu cellulaire sous-cutané.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	1	4		
Luuide tbc.—Tuberc. des os (excepté colonne vertébrale)	6	2	2	2	3	1	2	3	1	—	—	2	1	—	1	1	3	1	1	2	4	3	1	—	22	20	42		
Lümfisüsteemi tbc.—Tuberc. du syst. lymph. (excepté les ganglions mésentériques et les ganglions retroperit)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3		
Kuse- ja suguorgan. tbc.—Tuberc. de l'appareil génito-urinaire.	6	4	1	—	6	3	4	12	2	6	5	6	3	1	1	3	6	2	3	2	—	4	3	1	1	—	43	44	87
Mitmesug. org. korraga tbc.—Autres tuberc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Kokku—Total	91	46	79	51	76	83	126	120	86	87	71	70	55	42	56	54	70	47	77	52	65	58	66	46	920	756	1676		

Registreerimisaja järgi langeb kõrgem haigestumine aprilli peale, millal teadustati 246 juhtu, ning edasi mai ja märtsi peale (vasta-

valt 173 ja 159 juhtu). Väikseimal arvul tuli otte haigestunisi juulis (97).

1929 a. registreeritud tuberkulooshaigete vanus.—Malades tuberculeux enregistrés pendant l'année 1929 d'après l'âge.

3.	Kuni 1 a. Mõnede ta		1-1		5-6		7-9		10-14		15-19		20-24		25-29		30-39		40-49		50-59		60-69		70-79		80-89		90-99		Teadmata Inconnu		Kokku Total		Üldse—Gr. total
	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	M	N.	
	Hingamisorganite tbc.	—	—	4	2	3	5	15	17	40	105	109	130	123	128	113	179	186	154	85	87	36	27	14	2	4	—	1	—	—	—	6	3	846	
Ajukelme ja kesknärvisist. tbc.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Soolte ja kõhukelme tbc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Seigroo tuberkuloos	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Ligeste tuberkuloos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Naha- ja nahaaluskoe tbc.	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Luuide tuberkuloos	—	—	3	2	2	2	5	5	4	4	4	1	2	2	1	3	—	—	3	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	22	20	42		
Lümfisüsteemi tbc.	—	—	3	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3		
Kuse- ja suguorg. tbc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Mitmesug. org. korraga tbc.	—	—	2	1	1	7	5	6	5	7	7	3	15	4	4	6	2	3	2	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	43	44	87		
Kokku—Total	—	—	11	8	7	4	12	23	29	50	116	121	137	140	134	120	188	140	158	90	91	37	28	15	3	4	—	—	6	3	920	756	1676		

Haiguse lokalisatsiooni järgi oli registreeritud 1676 juhust hingamisorganite tuberkuloosi 1532 ehk 91,4% ja teiste organite tuberkuloosi 144 juhtu ehk 8,6%, kusjuures viimastest langes enamuse mitmesugustes organites laiali külvunud tuberkuloosi arvele (87). Luu-tuberkuloosi registreeriti 42 juhul ning mitmesuguste teiste organite tuberkuloosi vaid üksikute harva ettetulevate juhtudena.

Vanuse järgi jagunesid tuberkulooshaiged järgmiselt: 1—9 a. 65; 10—19 a. 316; 20—29 a. 531; 30—39 a. 328; 40—49 a. 248 ja 50 a. ning üle selle 179. Seega oli kümneaastaste vanuserühmade järgi tuberkulooshaiged suuremal arvul 20—29 a. vanuserühmas.

Koos varem registreeritutega (alates 1921 a.), kes veel elavate hulgas viibisid, oli

Eestis 1. I. 1930 üldse 8.922 tuberkulooshaiget, neist mehi 4630 ehk 51,0% ja naisi 4292 ehk 48,1%.

Kui võtta arvesse, et 1. I. 1922 oli arvestatud 642 tuberkulooshaiget, siis näeme et haigete arv on suurenenud möödunud 8 a. jooksul enam kui kolmeteistkümnekordselt (8.922:642).

Üksikute aastate järgi oli tuberkulooshaigete juurekasv, s. t. uute registreeritute ülekaal aasta jooksul surnute üle, järgmine: 1922 a. 988, 1923 a. 882, 1924 a. 1192, 1925 a. 1073, 1926 a. 1151, 1927 a. 1157, 1928 a. 1041 ja 1929 a. 856. Siit selgub, et tuberkulooshaigete keskmine aastane juurekasv 1922—29 a. andmetel võrdub 1035.

Vaadeides tab. 4. 1. I. 1930 kindlaks tehtud tuberkulooshaigete nimestikus seisvate isiku-

Tuberkuloosihaigete liikumine 1929 a. — Mouvement annuel des malades tuberculeux en 1929.

4.	Reg. the haig. arv 1.1.29 a. Malades enregistrés au 1.1.29		1929 a. reg. uned the. juh. Cas nouveaux enreg. en 1929		The. haig. üldarv 1929 a. Ensemble en 1929		Sellest surm. 1929 a. Dont décédés en 1929		Reg. the. haigete arv 1. I. 1930. Malades enregistrés au 1. I. 1930.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	H.—F.	H.—F.	Kokku-Tot.
Linnad—Villes	1 714	1 619	436	350	2 150	1 969	272	160	1 878	1 809	3 687
Tallinn	1 031	894	265	174	1 296	1 073	182	87	1 114	986	2 100
Haapsalu	17	21	7	7	24	28	2	4	22	24	46
Kuressaare	1	5	1	1	2	6	—	—	2	6	8
Narva	122	122	22	33	144	155	18	12	126	143	269
Nõmme	53	29	11	11	64	39	5	4	59	35	94
Paide	4	9	6	2	10	11	2	1	8	10	18
Paldiski	6	5	—	1	6	6	1	—	5	6	11
Petseri	—	1	4	3	4	4	1	1	3	3	6
Pärnu	145	162	34	41	180	203	21	10	159	187	346
Põltsamaa	4	4	1	—	5	4	1	—	4	4	8
Rakvere	43	51	2	1	45	52	3	3	42	49	91
Tapa	20	19	3	5	23	24	—	3	23	21	44
Tartu	159	165	45	39	204	203	17	19	187	184	371
Tõrva	7	14	2	3	9	17	4	2	5	15	20
Türi	4	2	4	2	8	4	1	—	7	4	11
Valga	19	10	9	1	28	11	1	2	27	9	36
Viljandi	47	76	8	8	55	78	8	4	47	74	121
Võru	31	36	12	15	43	51	5	2	38	49	87
Maad—Arrondissements	2 504	2 229	484	406	2 988	2 635	236	152	2 752	2 483	5 235
Viru	284	247	35	24	319	271	22	17	297	254	551
Järva	96	104	48	34	144	138	18	8	126	130	256
Harju	266	188	57	47	323	235	28	12	295	223	518
Lääne	292	274	66	51	358	323	23	12	335	313	648
Saare	50	49	10	16	60	65	7	6	53	50	112
Pärnu	316	318	51	70	397	388	36	24	361	364	725
Viljandi	204	192	30	24	234	216	22	6	212	210	422
Tartu	582	515	71	68	653	588	41	34	612	549	1 161
Valga	50	42	11	9	61	51	5	4	56	47	103
Võru	285	242	91	56	376	298	31	25	345	273	618
Petseri	49	58	14	7	63	66	3	—	60	61	121
Kokku—Total	4 218	3 848	920	756	5 138	4 604	508	312	4 630	4 292	8 922

te territoriaalset jaotust, näeme et neist asub linnades 3 687 ehk 41,3% ja maades 5 235 ehk 58,7%.

Linnadest on tuberkuloosihaigete arvuliselt kõige rohkem Tallinnas (2 100), selle järele Tartus (371), Pärnus (346), Narvas (269) ja Viljandis (121). Jaotades tuberkuloosihaigete suhteliselt rahvaarvule selgub, et tuberkuloos on laialdaseim siiski mitte Tallinnas vaid Pärnus, kus tuleb registreeritud haigete iga 1 000 elaniku kohta 16,3; selle järele Tallinnas (16,1‰), Võrus (14,9‰), Tapal (11,3‰), Haapsalus (10,4‰), Narvas (9,9‰), Viljandis (9,7‰) ja Nõmmel (7,4‰). Maades on tuberkuloosihaigete suuremal arvul Tartu- (1 161), Pärnu- (725), Lääne- (648) ja Võrumaal (618). Kuna elanikkude arv maades 1. I. 30 osutub teadmatuks, on võimata selgitada koefitsientide abil tuberkuloosi tõelist sagedust neis.

Peatudes 1. I. 1930 kindlaks tehtud tuberkuloosihaigete koostise juures, selgub et haiguse lokalisatsiooni kohta üksikuis organites puuduvad teated 918 juhul ehk 10,3% üldarvust. Ülejäänud osast langeb 78,3% hingamisorganite tuberkuloosi arvele; teiste organite haigestumisest, mida võrdlemisi harva ette tuleb, annab üksikasjalisemat ülevaadet tab. 5.

1929 a. seisib tuberkuloosihaigete nimekirjas üldse 9 742 isikut (haigete arv 1. I. 1929 +

1929 a. jooksul registreeritud uued juhud), neist suri 1929 a. 820, seega oli tuberkuloosi letaliteet, ehk n. n. hädaohtlikkuse koefitsient, mis näitab surmajuhtude arvu 100 haigusejuhu kohta, üleriiklikult 8,4, siin juures meestel 9,0; naistel 6,3. Linnades oli tuberkuloosi letaliteet 10,0% (meestel 12,0%; naistel 8,1%), sellest eraldi Tallinnas 11,3% (meestel 14,0%; naistel 8,1%); maades 6,0% (meestel 7,0%; naistel 5,3%). Võrreldes eelmise 1928 a. *) osutub see kõikjal madalamaks eelmise aasta tasapinnast.

Uurides surmapõhjuste statistikat näeme aga, et tuberkuloosist põhjustatud üldine surevus 1929 a. ei piirdu mitte 820, vaid ulatub koguni 2 534 juhuni (kui arvata juure ka arvata-tuberkuloosijuhud). Kui sellest arvata maha need, kes surid 1921—29 a. registreeritud tuberkuloosihaigete hulgast, jääb järele 1 714 isikut, kes tuberkuloosihaigete nimekirjas kunagi pole esinenud. Viimastest suri 415 linnades, kus kõik surmapõhjused arstide poolt konstateeritud, seega väljaspool kahtlust, ja 1 299 maades, kus haiguse pikaldase iseloomu ja sagedase arstiabi tarvitamise tõttu selle surmapõhjuse õige ülestähendamine paistab olevat ka väga tõenäoline. Sellepärast võib julgesti oletada, et haigetena mitte registreeritud isikute kõrge surevus tuberkuloosi annab tunnistust puudulikust registreeri-

*) Vaata R. St. Keskbüroo väljaanne Eesti demograafia vihk IV—Rahvastik ja tervishoid, lk. 105.

Tuberkulooshaigete jaotus 1. I. 30 a. elukoha ja hulguse lokaliseerimise järgi.
Répartition des malades tuberculeux au 1. I. 30 d'après les formes de maladie.

5.	Hingamisorg. tbc. Tuberc. de l'appareil respiratoire		Ajukeha ja kesk-närvisüsteemi tbc. — Tuberc. des meninges et du système nerveux central		Soolite ja kõhukelme tbc. — Tuberc. des intest. et du péritoine		Selgroo tbc. Tuberc. de la colonne vertébrale		Liigeste tbc. Tuberc. articulaire		Naha- ja nahahaaluse tbc. — Tuberc. de la peau et de ses annexes		Lauude tbc. Tuberc. des os (excep-té colonne vertébrale)		Lümfisüsteemi tbc. Tuberc. du syst. lymph.		Kuse- ja suguelu tbc. — Tuberc. de l'appareil génito-urinaire		Mittesug. org. tbc. Autres tubercul.		Märkimata vorm. tubercula		Kokku Total		Üldse — Gr. total	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.		
Linnad — Villes	1629	1560	12	9	2	3	3	6	10	5	1	3	19	20	26	20	4	2	43	48	129	133	1878	1809	3687	
Tallinn	1030	908	5	1	1	1	2	3	6	4	1	3	9	9	22	20	2	1	15	19	21	17	114	98	2100	
Haapsalu	19	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	22	24	46	
Kuressaare	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	6	10
Narva	86	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	47	126	143	269	
Nõmme	53	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	59	35	94	
Paide	6	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	10	18	
Paideiski	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	5	6	
Petseri	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	
Pärnu	148	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	159	187	346
Põltsamaa	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	8
Rakvere	22	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	12	0	42	49	91	
Tapa	19	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	4	23	21	44	
Tartu	130	143	2	2	1	—	1	1	1	1	—	—	3	3	2	—	—	—	—	—	42	30	187	184	371	
Tõrva	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	8	5	15	20	
Türi	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	7	4	11
Valga	23	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	27	9	36
Viljandi	43	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	47	74	121	
Võru	23	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	4	38	49	87	
Maad — Arron-tissements	2021	1818	24	24	8	21	18	23	73	61	4	11	157	107	21	27	10	3	72	76	344	312	2752	2483	5235	
Viru	209	136	4	3	3	5	3	1	3	5	1	—	21	7	1	4	1	—	6	9	45	34	297	264	561	
Järva	87	75	1	1	1	—	2	—	1	1	1	—	4	5	2	1	1	—	3	3	24	44	126	130	256	
Harju	224	168	12	4	1	1	1	1	7	5	—	—	23	20	1	1	—	—	9	9	26	13	295	223	518	
Lääne	226	203	3	0	1	2	4	10	24	15	—	—	15	13	3	6	1	2	12	7	40	45	335	313	648	
Saare	39	44	1	1	—	—	1	—	2	2	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	2	7	5	53	59	
Pärnu	291	305	2	3	—	—	1	1	3	5	—	—	1	1	20	12	3	4	1	—	9	13	30	19	361	364
Viljandi	185	186	2	2	—	—	1	1	8	5	—	—	1	14	8	2	1	—	1	1	6	—	—	212	210	422
Tartu	438	396	5	2	—	—	6	6	8	21	23	—	2	2	36	25	9	10	4	—	19	13	67	59	612	549
Valga	31	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	19	23	56	47	103	
Võru	258	197	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	10	—	—	—	—	—	11	9	57	52	345	273
Petseri	33	38	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	23	18	60	61	121	
Kokku — Total	3650	3378	36	33	10	24	21	29	83	66	5	14	176	127	47	47	14	5	115	124	473	445	4630	4292	8922	

mise teostamisest nii linnades kui maades vaatamata sellele, et registreerimine pandud maksma juba peaaegu 10 a. tagasi.

2. Tuberkuloosi vastu võitlemine.
Lutte contre tuberculose. Tuberkuloosi vastu võitlemise liitkuulus 1930 a. 11 üksikut tiisikuse vastu võitlemise seltsi (Tallinna, Eestimaa, Tartu, Pärnu, Viljandi, Rakvere, Viru, Võru, Haapsalu-Lääne, Paide-Järva, Kuressaare-Saaremaa ja Petserimaa). Nagu sellest loendist selgub, on asutatud tuberkuloosi vastu võitlemise seltsid juba kõigis maakondades peale Valgamaa, kus selle ellu kutsumine millegipärast veel viibib.

1929/30 eelarve-aastal töötasid tuberkuloosi vastu võitlemise seltside nõuandepunktid järgmistes linnades: Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis, Võrus, Rakveres, Haapsalus, Paides ja Kuressaares.

Liitu kuuluvate tuberkuloosi vastu võitlemise seltside tegevuse kokkuvõtte järgi kasutasid nõuandepunkte 1929/30 a. 5727 isikut, sellest mehi 2367, naisi 3360; linnast 3226, maalt 2501. Visiitide üldarv oli 18324, millest langes 4755 koduste visiitide arvele haigete juures.

Haiguste liikide järgi leiti abitarvitajate hulgas hingamisorganite tuberkuloosi 2619 juhul, luu-liigeste tuberkuloosi 13 juhul ja muid haigusi 1078 juhul. Peale selle tehti tasuta analüüse 3158 korral, röntgeni läbivalgustusi ja ülesvõtteid 960 korral; jagati välja süljetopse 681 isikule ja anti ainelist abi rahas 34, toiduainetena 97 ja rohtude näol 1177 isikule. Nõuandekohtade ülalpidamiseks kulus aasta jooksul Kr 35358, seega isiku kohta ümmarguselt 612 *snt*, kuna iga üksiku visiidi maksumus teeb keskmiselt 193 *snt*.

Sanatooriume ja ravilaid on Liitu kuuluvatel seltsidel 3 üldsummas 101 voodiga, nimelt, kaks sanatooriumi Nõmmel, neist üks Tallinna ja teine Eestimaa tuberkuloosi vastu võitlemise seltsi hooldamisel, ning Tartu tiisikuse ravila sealse seltsi ülalpidamisel. Mainitud asutistes leidsid ravimist 1929/30 a. jooksul 332 isikut, neist mehi 164, naisi 168; linnast 258, maalt 74. Ravialustest oli täismaksulisi 262, osamaksulisi 66 ja maksuta 4. Arvatud välja 4 isikut, põdesid kõik ravitavad hingamisorganite tuberkuloosi. Ravimise tagajärjeks oli kliiniliselt täielik paranemine 12 juhul, paranemine 204, seisukord endine 91 ja surm 25 juhul.

Sanatooriumide ja ravila kulude üldsumma oli *Kr* 111547; üks haige läks maksma päevas Tallinna tuberkuloosi vastu võitlemise seltsi sanatooriumis 354 *snt*, Eestimaa tbc. v. v. seltsi sanatooriumis 484 *snt* ja Tartu tbc. v. v. seltsi ravilas 306 *snt*.

Liidu juhatuse büroo ja Liitu kuuluvate seltside tulud ja kulud olid viidud tasakaalu *Kr* 321 341 peale. Toetuste näol tuli sisse 1929/30 a. kokku *Kr* 111 807 ehk 34,6% eelarves ettenähtud tulusummast (sellest Tervishoiuhoolekandevalitsuselt *Kr* 106 250, omavalitsuselt *Kr* 3 829). Ravilate tulud andsid *Kr* 89 959 (28,6%); valgelillepäevade korjandused *Kr* 23 249 (7,2%).

Kuludest moodustasid n. n. üldkulud *Kr* 124 364 (38,7%), sanatooriumide ja ravila ülalpidamiskulud *Kr* 111 547 (34,7%) ja nõuandekohtade kulud *Kr* 35 358 (11,0%) eelarves ettenähtud kulusummast.

Üldkuludest olid suuremad järgmised: kinnisvara omandamine *Kr* 37 209; toetused tuberkuloosihaigetele *Kr* 34 924 ja vallasvara muretsemine ning korrashoid *Kr* 20 235.

E. Punase Risti hooldamisel töötasid tuberkuloosi vastu võitlemise alal 1929 a. järgmised asutised: Seli sanatoorium ja tuberkuloosihaigete nõuandepunktid Narvas, Petseris, Lihulas ja Vändras. Narva nõuandepunktis

võeti kontrolli alla 1929 a. 108 haiget; visiitide üldarv oli 2651, neist koduseid visiite haigete juures 727. Petseri punktis registreeriti 929 haige visiiti; analüüse tehti 43 korral ja arsti-rohte jagati 903 korda.

Lihula nõuandepunktis võeti kontrolli alla 40 haiget; visiitide üldarv oli 128, analüüside arv 35. Vändra tuberkuloosi vastu võitlemise nõuandepunkti tegevuse kohta puuduvad andmed. Kõigi nelja tuberkuloosihaigete nõuandekohta ülalpidamiseks kulutati 1929 a. *Kr* 5 396, millest *Kr* 3 350 saadi toetusena Tervishoiuhoolekandevalitsuselt.

Seli sanatoorium on määratud 50 haige jaoks; 1929 a. ravimisel olnud haigete arvu kohta puuduvad andmed; üldine kulusumma oli *Kr* 47 880.

Peale eelpool tähendatud organisatsioonide poolt ellukutsutud asutiste töötavad tuberkuloosi vastu võitlemise alal veel 2 riiklikku sanatooriumi — Taagepera sanatoorium 95 voodiga ja Taheva lastekodu-sanatoorium 50 lapsele. Tuberkuloosi vastu võitlemiseks anti 1929 a. toetust riigi poolt kokku *Kr* 144 876, sellest *Kr* 25.000 Tallinna linnahaigemaja tuberkuloosi osakonnale, *Kr* 5 649 üksikute haigete ravimiseks sanatooriumides ja ülejäänud summa tuberkuloosi vastu võitlemise alal tegutsevatele eraorganisatsioonidele.

Tuberkuloosi kohta enim Keskbüroo väljaandels ilmunud artiklid ja andmed.

Tuberkuloos, E. Lasberg, „Rahvastik ja Tervishoid Eestis“ 1930 a., lhk. 95-105.

Tuberkuloos 1925-26 a., E. Lasberg, „Eesti Statistika“ 1927 a., lhk. 518-523.

Tuberkuloos 1923-24 a., E. Lasberg, „Tervishoid Eestis“ 1925 a., lhk. 26-28.

PENSIONID 1925—30 a. — PENSIONS de 1925—30.

Käskkirja lahkesti vaadatud läbi Töökaitsse ja sotsiaalkindlustuse abidirektor E. Nerep.

Sis u: Pensionistatistika, lhk. 161. 1) Pensionäride ja pensionär-perekondade üldarv, lhk. 161. 2) Riigi kulu pensionideks, lhk. 162. 3) Pensionisaajad riigi- ja omavalitsuseteenijad, õpetajad ning kaitseväelased, lhk. 162. 4) Ühekordne toetus, lhk. 173.

Pensionistatistika.
Méthodes.

Käesolev pensionistatistiline ülevaade sisaldab üksikasjalisemaid andmeid ainult nende pensionäride liikide kohta, kelle arv kasvab aasta-aastalt, nimelt, riigi- ja omavalitsuseteenijate, õpetajate ning kaitseväelaste. Teiste praeguste pensionäride liikide kohta, milliseid enam juure ei tule (veneaegsed, vabandusesõjalased jne.) on toodud mõned üksikud üldarvud (tab. 1). Ülevaate üksikasjaline osa on koostatud pensionäride statistiliste kaartide põhjal. Kaart kirjutati kõigi isikute kohta, kes arvatud pensionile alates 1. I. 1925 kuni 1. I. 1931, 1. I. 1925 hakkasid maksuma seadused, mille alusel saavad pensioni üksikasjaliselt vaadeldavad pensionäride liigid, seega on olemas andmed kõigi neisse liigesse kuulvate isikute kohta. Kaartide kirjutamist toimetati riigi- ja omavalitsuseteenijate ning õpetajate kohta Pariduse- ja sotsiaalministeeriumi ja kaitseväelaste kohta Kaitseministeeriumi poolt vastavate aktide ja dokumentide järgi. Kokkuvõtet on tehtud Riigi Statistika Keskbüroos.

Selle pensionistatistilise ülevaate ülesandeks on nähtud ette teha andmeid 1. pensionäride üldarvust ja selle muutumisest aja jooksul, 2. summadest, mis kuuluvad pensionide maksmiseks, 3. pensionäride demograafilisest koostisest (sugu, vanus), 4. endisest loomisest, 5. pensionile arvamise põhjustist, 6. pensioni suurusest ja 7. pensionit kustutamisest põhjustist ning pensioni kestusest. Kaardile on paigutatud küsimusi espool loendatud ülesannete ulatuses ja määral, millel neid on võimalik vastata pensionäri kohta koostatud akti ning selle kaasasolevate dokumentide põhjal.*)

Peale pensionide makstakse pensioniseadusis ettenähtud juhtudel veel ühekordseid toetusi, mille kohta ülevaade lõpul.

1. Pensionäride ja pensionär-perekondade üldarv.

Nombre général des pensionnaires et des familles recevant les pensions.

Tab. 1 on toodud ülevaade kõigi pensionäride liikide kohta. Arvud näitavad palju pensionäre ja teenistuses või pensionärina surnud isikute perekondi (terve perekond arvestatud ühe pensionisaaja ühikuna) koos arvatult oli pensionil igas üksikus liigis. Eraldada pensionäre perekondadest ja näidata üksikute perekonnaliikmete arvu pole võimalik igas liigis. Üksikasjalisemale vaatlusele kuuluvate liikide kohta on tehtud seda allpool. Üldse oli pensionil 1. I. 1931 ca 10 tuh. pensionäri ja surnud isiku perekonda. Arvukaim on veneaegsete pensionäride liik — 4,3 tuh., siis riigi- ja omavalitsuseteenijate — 2,9 tuh. ja rahvaväelaste liik — 1,3 tuh. Rahvaväelaste liiki kuuluvad Vabandusesõja invaliidid ja sõjavigastusisse surnud isikute perekonnad, Tab. 1 loendatud pensionäride liigid saavad pensioni eri seaduste järgi. Seaduste ja nende muutmiseseaduste ning täienduste avaldamise kohta Riigi Teatajas on andmeid samas tabelis.

Pensionäride ja pensionär-perekondade arv 1. I. 1931 a.
Nombre général des pensionnaires et des familles recevant les pensions le 1. I. 1931.

1.	Arv 1. I. 1931 <i>Nombre le 1. I. 1931</i>	Seadus, mille alusel arvatud pensionile Riigi Teat. N. <i>Loi en vertu de laquelle la pen- sion est désignée (N. du jour- nal officiel)</i>	Seaduse täiendusi ja muudusi R. T. N. <i>Modifications et suppléments de ces lois (N. du journal officiel)</i>
Riigi- ja omavalitsuseteenijad (ühes õpetajatega)— <i>Em- ployés de l'État et des administrations autonomes (y compris les instituteurs)</i>	2 926	123/124, 1924.	149, 1924; 199/200, 1925; 32, 1929
Kaitseväelased— <i>Militaires</i>	195	149, 1924.	109/110, 1925; 32, 1929.
Rahvaväelased (Vabandusesõja) ²⁾ — <i>Pensionnaires de la guerre d'indépendance</i>	1 648	26/27, 1920.	1/2, 1923; 87, 1926; 98, 1928. Välism. pensioniseadused.
Vanad õpetajad ³⁾ — <i>Anciens instituteurs</i>	130	115, 1927.	26, 1923; 143, 1924.
Veneaegsed pensionärid— <i>Anciens pensionnaires du temps russe</i>	4 335	77, 1920.	33, 1929.
Riigi töөлised— <i>Ouvriers des entreprises de l'État</i>	525	23, 1926.	
Õnnetuste läbi kannatanud— <i>Sinistrés indennisés</i>	71	Tööst. töösead. VIII—XIII p. (V. SK. XVI k. I i. 1913 a. v.) ja Teedeseaduse §§ 612—718 (V. SK. XII k. I j. 1916 a. väljaanne).	
Kokku—Total	10 030		

*) Vabariigi Valitsuse otsusel tuli anda pensionidest statistiline ülevaade kiiresti lühikese aja jooksul. Vilunud tööjõu puudusel kasutati kaartide kirjutamiseks tööjõude avalikkude tööde korras tööõbralt, mistõttu paratamatud mõned ebatäpsused andmetel. Keskbüroo poolt püüti parandada vead igalpool, kus olemas kontroll-andmeid ja üheski küsimuses arvatavasti ei ulatu viga üle 1%.

²⁾ Sellest välismaalasi 121.

³⁾ Veneaegsed õpetajad, kes praegustes riigi piirides avalikkudes koolides töötanud vähemalt 25 a.

2. Riigi kulu pensionideks.
Dépenses de l'Etat pour les pensions.

Tab. 2 on toodud summad, mis riik kulutab aastas pensionide maksmiseks.

Kulus keskmiselt aastas alates 1924 kuni 1929/30 a. (arvamata 1926 a. 1. I. — 31. III.) 2 015,9 tuh. kr. Kulusumma tõusis 1235,2 tuh. kr 1924 a. 3 132,2 tuh. kr 1929/30 a. Võrreldes 1925 a. on nimetatud kulusumma kasvanud kahekordseks.

Riigi kulu pensionideks aastas 1924—1929/30 a.
Dépenses totales de l'Etat pour les pensions de 1924—1929/30.

2.	1000 kr	1925 a. = 100
1929/30	3 132,2	200,5
1928/29	2 307,9	141,3
1927/28	2 044,5	130,0
1926 ¹⁾ 1. I.—31. III.	1 913,1	122,4
1925 ²⁾	986,4	—
1924 ²⁾	1 562,4	100,0
1924 ²⁾	1 235,2	79,1
Keskmine—Moyenne	2 015,9 ¹⁾	—

Riigi poolt pensionideks kulutatava summa jaotuse üksikute liikide järgi toome 1929/30 a. kohta. Suurim osa pensionisummast langeb riigi- ja omavalitsuseteenijatele (ühes õpetajatega), siis rahvaväelastele ja kolmandaks veneaegsele pensionärele.

Riigil kulus pensionideks 1929/30 a.

	1000 kr.	%
Riigi- ja omavalitsuseteenijate ja õpetaj.	1 860,0 ³⁾	43,4
Kaitseväelaste	255,0	8,1
Rahvaväelastele	720,9	23,0
Vanule õpetajatele	58,5	1,8
Veneaegsetele pensionärele	690,9	19,2
Riigi töötajatele	137,4	4,4
Õnnetuste läbi kaotanutele	2,4	0,1
Mulle	2,4	0,1
Kokku	3 132,2	100,0

3. Pensionisaajad riigi- ja omavalitsuseteenijad, õpetajad ning kaitseväelased.

Composition des pensionnaires—anciens employés de l'Etat et des administrations autonomes, instituteurs et militaires.

Tab. 1 toodud 2 926 riigi- ja omavalitsuseteenija (koos õpetajatega) ja 195 kaitseväelase, kokku 3 121 kohta anname järgnevalt üksikasjalise ülevaate. Eraldi vaatleme 1. pensionäre, tähendab neid riigi-

ja omavalitsuseteenijaid, õpetajaid ning kaitseväelasi, kes lahkunud teenistusest ja saavad pensioni ise oma teenistuse eest. 2. pensionäriperekondi ehk lühemalt perekondi, kes saavad pensioni kas teenistuses või pensionärina surnud perekonnapea teenistuse arvel. 3. perekonnaliikmeid, s. o. punkt 2 nimetatud perekondadesse kuuluvaid leski ja lapsi. 4. perekonnapäid, täh. isikuid, kes surnud kas tee-

nistuses või pensionärina ja jätnud järele punkt 2 nimetatud pensioniõigusliku perekonna.

a) Arv. Nimetatud 3 121 pensioni (1. I. 1931) hulgas on (tab. 3) pensionäre 1 799 ja surnud isikute perekondi 1 322. Perekondades on pensioniõiguslikke liikmeid 2 284, neist leski 1 259 ja lapsi 1 025 (nende isikute, kes ise saavad pensioni oma teenistuse eest, perekonnaliikmete arv pole teada). 1. I. 1925 — 1. I. 1931 a. on arvatud pensionile üldse 2 118 pensionäri ehk keskmiselt aastas 353. Samal ajal kustutati 319 (neist osal jäi perekond edasi pensionile ja on arvestatud perekondade arvus) ehk keskmiselt aastas 53; aastane keskmine juurdekasv seega 300. Surnud isikute perekondi arvati pensionile 1. I. 1925 — 1. I. 1931 a. üldse 1 341 ehk keskmiselt aastas 223; kustutatud on üldse 19 tervet perekonda ehk aastas keskmiselt 3 perekonda; keskmine aastane juurekasv 220 perekonda. Surnud isikute leski neis perekonnas on arvatud pensionile üldse 1 291, keskmiselt aastas 215; kustutatud üldse 32 isikut, keskmiselt aastas 5, aastane keskmine juurekasv 210 leske. Lapsi neis perekonnas arvati pensionile 1 237, keskm. aastas 206, kustutati 212, keskmiselt aastas 35, keskm. aastane juurekasv 171 last. Üldiselt on pensionäride ja perekondade koguarvu kasv kiirenev. 1 799 pensionärist on riigiteenijaid 959 ehk 53,3%, omavalitsuseteenijaid 226 ehk 12,6%, õpetajaid 488 ehk 27,1% ja kaitseväelasi 126 ehk 7,0%. 1 322 surnud isiku perekonnast on riigiteenijate — 949 ehk 71,8%, omavalitsuseteenijate — 166 ehk 12,6%, õpetajate — 138 ehk 10,4% ja kaitseväelaste — 69 ehk 5,2%. Tab. 3 on toodud pensionäride arvu liikumine riigi eelarveaastate järgi minnes kalendriaastalt majandusaastale 1926 a. Kuna tuli tarvidus teha ülevaade enne käesoleva majandusaasta lõppu, jääb viimane a. poolikuks (9 kuud). Pensioniõiguslike liikmete arvu järgi eelpool nimetatud 1 322 perekonda koostuvad: üksikuid leski 54,8%, leski ühe lapsega 21,0%, leski 2 lapsega 11,8%, leski kolme lapsega 5,4%, leski rohkema arvu lastega 2,9%, vaeslapsi 4,8%.

Pensionäridest elab linnas 1 216 isikut ehk 67,8% ja maal 583 isikut ehk 32,4%. Linnade arvust on Tallinnas 38,1% ja Tartus 18,0%. Maade arvust suurimal määral — 17,8% Tartumaal. Perekondades asub linnas 938 ehk 70,0% ja maal 379 ehk 28,7%. Linnade arvust Tallinnas 49,0%, Tartus 16,0%. Maade arvust 20,8% Virumaal, mujal vähem (tab. 4).

¹⁾ 1925 a. 3 kuud pole arvestatud.

²⁾ 1 kr = 100 mk.

³⁾ Riigi- ja omavalitsuseteenijate pensionikapitaliks (moodustub riigi, omavalitsuste jne. summadest, v. Riigi- ja omav.-t. pens. sead. § 2).

Pensionäride, perekondade ja perekonnaliikmete arv 1925—30 a. 1)
Nombre des pensionnaires, familles pensionnées et de leurs membres, de 1925—30.

3.	1925			1926 I. I.—21. III			1926/27			1927/28			1928/29			1929/30			1930 31. III—31. XII									
	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks	Pensionis	Pens. suppr. a la fin de l'année	+	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks	Arvati pensionile	Kustutati	Jäi aasta lõpks							
Pensionärid — Pensionnaires																												
Riigiteenijad	285	14	271	271	44	8	307	36	184	31	460	158	139	29	570	110	157	136	691	121	233	41	883	192	113	37	959	76
Omavalitsuseteenijad	50	3	53	53	9	1	61	8	43	2	102	41	39	12	129	27	42	10	161	32	51	13	199	38	35	8	226	27
Õpetajad	148	1	147	147	12	1	158	11	67	5	220	62	52	11	261	41	78	16	323	62	89	12	400	77	98	10	488	88
Kaitseväelased	53	2	51	51	3	2	52	1	23	4	71	19	29	1	99	8	18	2	115	16	11	2	124	9	7	5	128	2
Üldse	542	20	522	522	68	12	578	56	317	42	853	275	259	53	1059	206	295	64	1290	231	384	68	1606	316	253	60	1799	193
Perekonnad — Familles pensionnées																												
Employés de l'État	298	1	297	297	35	1	331	34	139	3	467	136	132	2	597	130	136	2	731	134	150	1	880	149	72	3	949	69
Empl. des admin. auton.	38	—	38	38	8	—	46	8	20	—	66	20	33	—	99	33	26	—	125	26	20	—	151	26	16	1	166	15
Instituteurs	47	—	47	47	7	—	54	7	13	—	67	13	19	3	83	16	28	—	111	28	16	—	127	16	12	1	138	11
Militaires	24	—	24	24	3	—	27	3	9	—	35	8	9	—	44	9	5	—	49	5	13	1	61	12	8	—	69	8
Totol	407	1	406	406	53	1	458	52	180	3	635	177	193	5	823	183	195	2	1016	193	205	2	1219	203	109	5	1322	103
Perekondade koostises leski — Nombre des veuves dans ses familles																												
Riigiteenijad	288	1	287	287	33	1	319	32	134	0	447	128	127	3	571	124	131	0	696	125	149	2	843	147	68	6	905	62
Omavalitsuseteenijad	36	—	36	36	8	—	44	8	20	1	68	19	33	—	96	33	25	—	121	25	26	—	147	26	15	1	161	14
Õpetajad	44	—	44	44	7	—	51	7	11	—	62	11	19	3	78	16	26	—	104	26	15	—	119	15	12	—	131	12
Kaitseväelased	23	—	23	23	3	—	26	3	6	—	32	6	8	1	38	7	5	—	44	5	11	—	55	11	8	1	62	7
Üldse	391	1	390	390	51	1	440	50	171	7	604	164	187	7	784	180	187	6	935	181	211	2	1164	199	103	8	1259	95
Perekondade koostises lapsi — N. des enfants dans ses familles																												
Riigiteenijad	308	9	299	299	33	5	327	28	130	18	439	112	111	27	523	84	130	34	619	96	133	27	725	106	58	25	756	33
Omavalitsuseteenijad	36	—	36	36	7	—	43	7	10	3	50	7	22	4	68	18	7	7	68	0	23	1	90	22	8	5	98	3
Õpetajad	49	1	48	48	10	2	59	8	17	4	69	13	18	0	81	12	22	8	95	14	26	10	111	16	18	7	117	6
Kaitseväelased	26	1	25	25	2	—	27	2	10	3	34	7	6	—	40	6	7	—	47	7	8	4	51	4	7	1	57	6
Üldse	419	11	408	408	52	7	453	45	167	28	592	139	157	37	712	120	166	40	829	117	190	42	977	148	86	36	1025	48

Pensionäride ja perekondade jaotus elukoha järgi 1. I. 1931 a. %.
Répartition des pensionnaires et familles pensionnées d'après le domicile en %

4.	Pensionärid Pensionnaires	Perekonnad Familles pensionnées
Linnad—Villes		
Tallinn	38,1	49,0
Haapsalu	2,7	1,5
Kuressaare	3,5	1,3
Narva	6,2	5,9
Nõmme	3,2	4,5
Pärnu	6,2	3,7
Rakvere	5,1	1,8
Tapa	2,8	2,2
Tartu	18,9	16,0
Valga	5,4	5,0
Viljandi	2,2	2,0
Võru	1,8	3,4
Teistes linnades—Autres villes	3,9	3,7
Kokku—Total	67,6	70,9
Maad—Arrondissements		
Viru	15,8	20,3
Järva	5,8	7,9
Harju	12,5	11,6
Lääne	6,7	7,7
Saare	7,7	3,4
Pärnu	9,6	10,3
Viljandi	6,9	5,3
Tartu	17,8	16,9
Valga	4,8	5,5
Võru	10,5	9,0
Petseri	1,9	2,1
Kokku—Total	32,4	28,7
Välismaal—À l'étranger	—	0,4
Üldse—Gr. total	100,0	100,0

b) Sugu ja vanus. Järgnevad andmed käivad koostise kohta 1. I. 1931 a. (tab. 5, 6). Pensionärid on peamiselt mehed — 1623 ehk 90,2% üldarvust. Naisi on 176 ehk 9,8%. Liikide järgi on mehi: riigiteenijaist 94,7%, omavalit-

suseteenijaist 78,8%, õpetajaist 84,3%; kaitseväelased on kõik mehed. Surnud perekonnapead, kelle teenistuse eest perekond saab pensioni, olid peale 4 mehed. Perekonnaliikmed — lesed, kes saavad pensioni surnud perekonnapea teenistuse arvel, on peale 2 naised (leskmehed saavad naise teenistuse eest pensioni, kui nad on töövõimetud, pole sissetulekut ja olid naise ülalpidamisel). Lastest on poisse 536 ehk 52,8% ja tüdrukuid 489 ehk 47,7%.

Eritledes pensionäride vanust selgub väiksemad ebatäpsusi ja puudusi — vanus pensionile arvamisaial on teadmata pensionäridest 4,2%, perekonnapeadest 3,8%, leskedest 6,8%. Peale selle leidub mõnes põhjuste rühmas nooremaid, kui seal see olla võiks. Oleneb see osalt ebatäpsusist algandmeis (millised ei ole otsustamise juures mõõduandvad ja ei kuulu H.-S. M. kontrollimisele) osalt ka eksitusist kaartide kirjutamisel.

Vanuse järgi on pensionärid jaotatud kümne rühmadesse. I rühmas näidatakse veel eraldi väikelapsed — 4 a. II rühmas lapsed kuni 17 a. vanuseni (tavaline pensionilt kustutamisanus lastel on 18 a. saamine) ja 18—19 a. (ses vanuses jätkub pensionimaksmine kooliõpilasile). 50—59 a. rühm jaguneb kaheks ja 60—69 a. rühm viieks alarühmaks, kuna neis vanuses on pensionile minek sagedaim. Vanus on arvatud täisaastais.

1) Aastad on võetud ühtlaselt riigi eelarveaastatega minnes 1926 a. kalendri aastalt riigi majanduseaastale.

Pensionäride vanust oleme vaadelnud pensionile arvamisaajal.

Pensionäridest on arvatud pensionile 20—59 a. 37,5%, 60 a. ja vanemalt üldse 62,5% ning 70 a. ja vanemalt 13,3%. Meestest on läinud pensionile 20—59 a. 37,2%, 60 a. ja vanemalt 62,8% ning 70 a. ja vanemalt 14,0%. Naistest vastavalt 40,1%, 59,9% ja 11,0%.

Pensionile on seni läinud riigiteenijaist 20—59 a. 30,7%, 60 a. ja vanemalt 69,3%, 70 a. ja vanemalt 16,3%; omavalitsuseteenijaist 20—59 a. 25,0%, 60 a. ja vanemalt 75,0%, 70 a. ja vanemalt 22,7%; õpetajaist 20—59 a. 41,1%, 60 a. ja vanemalt 58,9%, 70 a. ja vanemalt 8,2%; kaitse-

väelasist 20—59 a. 93,0%, 60 a. ja vanemalt 6,4%, seega on kaitseväelased läinud pensionile võrreldes teiste liikidega nooremalt.

Perekonnapeade kohta on näidatud kui vanalt nad surid. Vanuses 20—59 a. suri nende hulgast 63,9%, 60 a. ja vanemalt 36,1% ja 70 a. ning vanemalt 10,0%. Riigiteenijaist suri 20—59 a. 66,7%, 60 a. ja vanemalt 33,3%, 70 a. ja vanemalt 9,2%; omavalitsuseteenijaist vastavalt 43,2%, 56,8%, 18,7%; õpetajaist 54,1%, 45,0%, 10,3% ja kaitseväelasist 20—59 a. 95,4%, 60 a. ja vanemalt 4,0%, ka surnud on kaitseväelased nooremas eas, kui teistes liikides.

Perekonnapead surid järgnevas vanuses %:

	20—29a.	30—39	40—49	50—54	55—59	60—61	62—63	64—65	66—67	68—69	70—	Kokku	Teadm.
Riigiteenijad . . .	2,5	14,3	23,9	12,4	13,6	6,2	5,0	4,8	4,6	3,5	9,2	100,0	3,4
Omavalitsuset. . .	0,6	7,5	11,3	11,3	12,5	11,3	6,9	6,2	6,2	7,5	18,7	100,0	3,6
Õpetajad	—	11,8	16,2	13,2	13,2	6,8	8,8	8,1	5,9	5,9	10,3	100,0	1,4
Kaitsevaelased . . .	20,0	40,0	21,5	6,2	7,7	4,6	—	—	—	—	—	100,0	5,8
Kokku	2,9	14,5	21,4	12,0	13,1	6,8	5,4	5,1	4,7	4,1	10,0	100,0	3,3

Perekonnaliikmed — lesed on peamiselt 20—59 a. vanad — 79,9% nende üldarvust; 60 a. ja vanemaid leidub 19,0%, 70 a. ja vanemaid 3,3%; alla 20 a. 0,2%. 20—59 a. on riigiteenijate leskedest 79,9%, omavalitsuseteenijate — 64,3%, õpetajate — 86,9% ja kaitseväelaste — 100,0%.

Lesknaiste abielukestuse kohta on andmeid riigi- ja omavalitsuseteenijate ning õpetajate liigis. Teadmatuid neist 4,2%. Abielukestusega kuni 10 a. on leskedest 20,0%, eraldi kuni 2 a. abielukestusega 3,%; 11—20 a. — 27,1%; 21—30 a. — 24,0%; 31—40 a. — 19,0%; 41—50 a. — 6,0% ja üle 50 a. — 0,0%.

Pensionisaajate perekonnade liikmete sugu ja vanus pensionile arvamisel ning pensionisaamise põhjus (koostise järgi 1. I. 1931):
Sexe et âge des membres des familles pensionnées au temps de désignation de pension et la base de cette désignation (pour l'effectif au 1. I. 1931).

6.

Lesed — Veuves

	18—19	20—29	30—39	40—49	50—54	55—59	60—61	62—63	64—65	66—67	68—69	70—	Teadmata Inconnu	Kokku Total
Riigiteenijad														
Perekonnapea surnud: pärast teenistusest lahkumist (§ 39) . . .	1	9	17	37	23	33	12	6	13	10	7	14	11	192
teenistuses (§ 40-a)	1	53	120	164	74	73	14	28	16	13 ¹⁾	19	13	38	626
teenistuskohuste täitmisel (§ 40-b)	—	9	80	27	10	3	—	—	—	—	4	—	4	87
Kokku	2	71	167	228	106	109	26	34	29	23	30	27	53	905
Omavalitsuseteenijad														
Perekonnapea surnud: pärast teenistusest lahkumist (§ 39) . . .	—	2	2	3	8	2	2	1	5	3	3	10	6	47
teenistuses (§ 40-a)	—	4	12	20	14	17	5	4	6	2	4	3	10	101
teenistuskohuste täitmisel (§ 40-b)	—	1	3	2	1	1	2	—	—	—	—	—	3	13
Kokku	—	7	17	25	23	20	9	5	11	5	7	13	19	161
Õpetajad														
Perekonnapea surnud: pärast teenistusest lahkumist (§ 39) . . .	—	—	4	13	12	4	—	—	1	2	2	3	3	44
teenistuses (§ 40-a)	—	5	15	19	15	15	3	1	1	1	—	2 ¹⁾	5	82
teenistuskohuste täitmisel (§ 40-b)	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
Kokku	—	6	20	34	27	19	3	1	2	3	2	5	9	131
Kaitsevaelased														
Perekonnapea surnud: pärast teenistusest lahkumist (§ 49) . . .	—	3	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	2	11
teenistuses (§ 40-a)	—	12	7	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	25
teenistuskohuste täitmisel (§ 50-b)	—	5	11	4	3	—	—	—	—	—	—	—	3	26
Kokku	—	20	21	10	3	2	—	—	—	—	—	—	6	62
Üldse	2	104	225	297	159	150	38	40	42	31	39	45	87	1259

¹⁾ Sellest 1 mees.

	Lapsed — Enfants																Ühise-Gr. total		
	Poistid—Garçons					Tüdrukud—Filles					Kokku—Ensemble								
	4 a.	5-9	10-17	18-19	20	4	5-9	10-17	18-19	20	4	5-9	10-17	18-19	20	Kokku Total			
<i>Employés de l'État</i>																			
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	9	15	27	4	1	56	8	12	20	2	1	43	17	27	47	6	2	99	291
<i>en service (§ 40-a)</i>	49	92	149	3	4	297	44	80	137	2	5	249	93	152	236	5	9	513	1171
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	15	19	22	—	1	57	14	22	20	1	—	57	29	41	42	1	1	114	201
<i>Total</i>	73	126	198	7	6	410	66	94	177	5	6	348	139	220	375	12	12	758	1663
<i>Employés des admn. auton.</i>																			
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	2	—	3	1	1	7	1	—	6	1	—	8	3	—	9	2	1	15	62
<i>en service (§ 40-a)</i>	2	10	17	2	—	31	5	3	24	2	2	36	7	13	41	4	2	67	168
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	3	2	2	—	—	7	2	1	1	—	—	4	5	3	3	—	—	11	24
<i>Total</i>	7	12	22	3	1	45	8	4	31	3	2	44	15	16	53	6	3	98	254
<i>Instituteurs</i>																			
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	3	7	7	1	—	18	1	1	9	—	—	11	4	8	10	1	—	29	73
<i>en service (§ 40-a)</i>	8	10	13	1	2	34	5	15	23	2	—	45	13	25	36	3	2	79	161
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	—	2	1	—	—	3	2	1	1	—	—	6	2	5	3	—	—	9	14
<i>Total</i>	11	19	21	2	2	55	8	19	33	2	—	62	19	38	54	4	2	117	248
<i>Militaires</i>																			
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 40)</i>	—	3	3	—	—	6	1	1	1	—	—	3	1	4	4	—	—	0	20
<i>en service (§ 50-a)</i>	3	2	3	—	—	8	5	4	4	—	—	13	8	6	7	—	—	21	48
<i>en rempl. ses fonctions (§ 50-b)</i>	3	3	5	—	—	11	3	7	5	—	—	15	6	10	10	—	—	26	52
<i>Inconnu</i>	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
<i>Total</i>	6	9	11	—	—	26	9	12	10	—	—	31	15	21	21	—	—	57	119
<i>Grand total</i>	97	166	252	12	9	536	91	129	251	10	8	489	188	295	503	22	17	1025	2284

Perekonnaliikmeid — lapsi oli alla kümneaastaseid 47,1%, kuni 4 a.—(väikelapsi) 18,3%, 10—19 a. 51,2%, 20 a. ja vanemaid 1,7% (20 a. ja vanemad saavad pensiooni kui nad on töövõimetus ja neil pole muud ülalpidamisvõimalust).

e) Pensionile arvamise põhjused. Põhjuste eritelu toome koostise kohta 1. I. 1931 a. (tab. 5, 6). Pensionile arvamise põhjus on teada kõigil juhtudel (kaitseväelasil teadmata 1 perekonnapea kohta, kes kuulub arvatavasti Kv. p. s. § 50 alla).

Pensionile arvamise põhjuseks on teenitud aeg, haigused, mis takistavad teenistuse jätkamist ja teenistusekohuste täitmisel saadud vigastused ning haigused.

Pensionäridest 30,2% on pensionile arvamise põhjuseks teenitud aeg (vähemalt 25 a. teeninud ja riigi- ning omaval. teen. ja õpetajail 60 a. vanus); riigiteenijail 23,6%, omavalitsuseteenijail 29,7%, õpetajail 40,2% ja kaitseväelasil 43,6%.

Haigused on põhjustanud pensionile mineku 63,8%, riigiteenijaist 69,6% (alalist kõrvalabivajavaid 5,2%), omavalitsuseteenijaist 65,0% (al. kõrvalabivajav. 4,2%), õpetajaist 58,2% (kõrvalabivajav. 1,0%), kaitseväelasi 19,8% (kõrvalabivajav. 2,2%). Teenistusekohuste täitmisel saadud haavad, vigastused ja haigused on põhjustanud pensionile mineku 6,0% üldarvust; riigiteenijail 6,2%, omavalitsuseteenijail 4,2%, õpetajail 1,2%, kaitseväelasil 36,6%; sõjaajal saadud vigastuste, haiguste või mürgituste tagajärjel on läinud pensionile kaitseväelasi 31,8%, 100% töövõime kaotusega 4,2% ja 10—99% töövõime kaotusega 27,0%; rahuaegselt teenistusekohuste täitmisest tingitult läks pensionile 4,2% kaitseväelasi.

Perekonnapeade kohta on andmeid, mis näitavad (tab. 7) palju neist suri pärast teenistusest lahkumist, palju teenistuses olles ja palju teenistusekohuste täitmisel. Pärast teenistusest lahkumist suri üldarvust 23,2% (pea-

Perekondade perekonnapead suremisaja järgi 1. I. 1931 a.
Chefs de famille d'après le temps de mort (pour les fam. pens.).

7.	Peale teenistusest lahkumist (r-o-t. pens. s. § 39; kv. § 40) a. <i>Chef de fam. mort après le service</i>	Teenistuses olles (r-o-t. pens. s. § 40-a kv. § 50-a) <i>Chef de f. mort en service</i>	Teenistusekohuste täitmisel saadud haiguste, vigastuste tagajärjel (r-o-t. pens. s. § 40-b kv. § 50-b) <i>Chef de f. mort en rempl. ses fonctions</i>
Riigiteenijad— <i>Employés de l'État</i>	198	654	97
Omavalitsuseteenijad— <i>Employés des adm. auton.</i>	49	103	14
Õpetajad— <i>Instituteurs</i>	47	86	5
Kaitseväelased— <i>Militaires</i>	12	27	50
Kokku—Total	306	870	146

miselt pensionäridena kelle pensioni maksmine jätkub perekondadele); riigiteenijaist 20,2%, omavalitsuseteenijaist 29,3%, õpetajaist 34,1%, kaitseväelasist 17,4%. Perekonnapeadest suri teenistuseajal 65,3%; riigiteenijaist 68,0%, omavalitsuseteenijaist 62,1%, õpetajaist 62,3% ja kaitseväelasist 39,1%. Teenistusekohuste täitmisel sai surma 11,0% perekonnapeade üldarvust; riigiteenijaist 10,2%, omavalitsuseteenijaist 8,4%, õpetajaist 3,0% ja kaitseväelasist 43,5%.

Pensionile arvamise põhjusi vanuserühmade järgi näeme vanusetabeleis. Põhjuste loendis on toodud vastavad pensioniseaduste paragraafid.

Töövõime kaotusemääraga ei arvestata peale nende juhtude, kus isik läheb pensionile teenistusekohuste täitmisest tingitult, seetõttu puuduvad need andmed paljudel kaartidel ja teadmatute arv ses küsimuses on suur — 29,4%. Ülejäänud 1270 pensionäri hulgas töövõimekaotusega kuni 25% oli 1,2%, töövõimekaotusega 26—50% oli 10,0%, töövõimekaot. 51—75% oli 41,0% ja töövõimekaot. 76—100% oli 47,8%.

d) Teenistuseaeg. Kuna pensionimäär on oleneb maksvate seaduste järgi teenistuseajast ja pensionimäärade vähendamiska-

vas ülemmäär kõrgus on eestiaekest teenistusest, toome nii teenistuseaja üldse, kui eestiaege teenistuse kohta ülevaate. Teenistuseaja järgi on pensionärid jaotatud rühmadesse kuni 4 a., 5—9 a., edasi üksikute aastate viisi, siis 26—30 a., 31—40 a. ja 41 ning üle selle. Eestiaege teenistus on toodud aastate kaupa. Neil isikul, kes arvatud pensionile teenistusekohuste täitmisest tingitud vigastuste, haavade või haiguste ehk surma tagajärjel, ei arvestata teenistuseaega pensionimääramisel ega pole seda märgitud enamjaol nende statistilistel kaartidel, mistõttu tõuseb teadmatute arv pensionäridel 5,3% ja surnud perekonnapeadel 10,5%.

Kaitseväelasil on rühmituse aluseks mitte tegelikult teenitud vaid pensioniseaduse alusel arvestatud aastad (osalts rohkem kui üheksakordselt); eestiaekestes teenistuses on arvestatud täisaastad.

Pensionäridest on teeninud kuni 4 a. 0,4%, 5—9 a. 2,1%, 10—24 a. 26,2%, üldse alla 25 a. 28,7% ja 25 a. ning üle selle 71,3%; üle 30 a. ulatub teenistuseaeg 37,2% ja üle 40 a. 8,8%.

Üldiselt on teenistuseaastaid kõige rohkem õpetajail, siis riigiteenijail ja lõpuks omavalitsuseteenijail.

Pensionäride ja perekonnapeade teenistusekestus % (Koostis 1. I. 1931 a.)

	4 a.	5-9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26-30	31-40	41	Kokku	Teadm.
Pensionärid	0,4	2,1	4,1	1,9	1,2	1,5	1,3	1,4	1,7	1,5	1,5	1,3	1,8	1,5	1,3	1,3	2,9	3,9	30,2	28,4	8,8	100,0	5,3
Perekonnapead	1,0	21,7	5,4	3,9	1,9	2,4	1,9	2,4	2,5	2,3	2,0	3,1	2,3	2,4	1,9	2,3	2,3	2,7	17,2	13,5	4,9	100,0	10,8

Surnud perekonnapeadest on teeninud kuni 4 a. 1,0%, 5—9 a. 21,7%, 10—24 a. 39,0%, kokku alla 25 a. 61,7% ja 25 a. ning üle selle 38,3%; üle 30 a. 18,4% ja üle 40 a. 4,9%. Seega perekonnapeade teenistuseaeg on üldiselt lü-

hem, kui pensionäridel. Õpetajail on ka siin teenistuseaastaid tunduvalt rohkem kui teistel liikidel. Teenistuseaastaist on eestiaegeid %:

	1 a.	2 a.	3 a.	4 a.	5 a.	6 a.	7 a.	8 a.	9 a.	10 a.	11 a.	12 a. ja üle
Pensionäridel	4,1	4,1	3,8	3,8	6,5	12,0	11,7	11,1	12,8	17,1	11,5	1,5
Perekonnapeadel	5,4	6,5	6,7	7,5	10,3	13,2	13,0	12,1	8,9	10,4	4,9	1,1

e) Pensioni suurus. Järgnevas (tab. 8, 9) vaatleme 1. missugustesse pensioni suuruserühmadesse kuuluvad pensionärid maksvate määrade järgi, 2. kui suuri summasid kulub vaadeldavale rühmale pensioni maksmiseks ja 3. kui suured on pensionimäärad % palgamäärade, mis võetud pensioni aluseks (viimane või eelviimane palgamäär).

1799 pensionärist (arv 1. I. 1931) saab aastas pensioni kuni 420 *lcr* (35 *lcr* kuus) 306 isi-

kut ehk 17,0%; 421—960 *lcr* (80 *lcr* kuus) 903 isikut ehk 50,2% ja üldse kuni 960 *lcr* 67,2%; 961—1200 *lcr* (100 *lcr* kuus) saab 279 isikut ehk 15,5%, üldse kuni 1200 *lcr* 82,7%; 1201—1800 *lcr* (150 *lcr* kuus) 262 isikut ehk 14,5%; 1801—2400 *lcr* (kuni 200 *lcr* kuus) 32 isikut ehk 1,8%, üldse kuni 2400 *lcr* 99,0%; 2401—6000 *lcr* (kuni 500 *lcr* kuus) 17 isikut ehk 1,0%. Madalamate — aastas kuni 960 *lcr* määrade osatähtsus on suurim riigiteenijail, siis omavalitsuseteenijail, järgnevalt õpetajail ja viimaks kaitse-

Perekonnaliikmed pensioni saajate perekondade järgi 1. I. 1931 a. (aastane müüar kr.)
 Nombre des membres des familles pensionnées d'après le montant de la pension annuelle le 1. I. 1931.

9.	Lesed - Veuves															
	60	61-120	121-180	181-240	241-300	301-360	361-420	421-480	481-600	601-720	721-840	841-960	961-1080	1081-1200	1201-1320	1321-1440
	Isikute arv															
Riigiteenijad.	1	7	29	44	48	20	10	6	8	2	3	5	—	—	—	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	3	54	116	133	108	76	43	20	29	15	5	21	3	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	—	1	5	—	1	22	8	12	23	4	2	2	1	2	1	—
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	4	62	150	177	157	127	61	38	60	21	10	28	4	2	1	—
Omaavalitsuseteenijad.	—	1	5	5	11	9	3	4	3	2	1	3	—	—	—	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	3	6	11	17	8	17	9	1	19	8	6	4	1	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	—	—	1	1	—	—	2	2	2	1	1	—	1	1	—	1
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	3	7	17	23	19	26	14	7	15	11	8	7	2	1	—	1
Õpetajad.	—	—	—	1	3	7	3	4	12	6	6	1	1	—	—	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	—	—	1	2	—	4	6	16	20	13	6	11	3	—	—	—
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	—
Kokku	—	—	1	3	3	11	9	20	32	19	13	13	4	3	—	—
Kaitsevõlkelased.	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	2	—	1	—	—	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 49)	—	—	—	1	2	2	3	4	2	6	2	2	1	1	—	—
teenistuses (§ 50-a)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	2	5	1	—	—
teenistusekohuste täitm. (§ 50-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Teadmata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	—	—	—	1	2	4	3	5	2	9	9	3	7	1	6	3
Üldse	7	69	168	204	181	168	87	70	109	60	40	51	17	7	7	4
	Pensionisumma %															
Riigiteenijad	0,1	2,0	7,9	13,1	14,9	14,8	8,4	6,0	11,4	4,9	2,7	8,9	1,4	0,8	0,4	—
Omaavalitsuseteenijad	0,2	1,0	4,0	7,5	8,0	13,4	8,5	4,9	12,7	11,3	9,7	9,8	3,2	3,6	—	2,2
Õpetajad	—	—	0,2	0,8	1,1	4,8	4,6	11,9	22,8	16,6	13,4	15,4	5,4	3,0	—	—
Kaitsevõlkelased	—	—	—	0,4	1,0	2,4	2,1	4,1	1,9	10,7	12,7	4,9	12,9	2,1	18,6	7,5
Kokku	0,1	1,3	5,3	8,9	10,2	11,6	7,1	6,6	12,3	8,3	6,5	9,6	3,6	1,7	1,3	1,1

	Lesed - Veuves					Lapsed - Enfants										
	1441-1560	1561-1680	1681-1800	1801-2000	Kokku Total	60	61-120	121-180	181-240	241-300	301-360	361-420	421-480	481-1080	Kokku Total	
Nombre																
Employés de l'État.	—	—	—	—	192	361	42	64	3	4	—	—	—	—	99	
Chef de fam. mort: après le service (§ 39)	—	—	—	—	626	212	229	82	26	14	—	—	—	—	545	
en service (§ 40-a)	—	—	—	—	57	12	43	34	10	6	—	—	—	—	114	
en rempl. ses fonctions (§ 40-b)	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Total	—	—	2	1	905	260	314	110	39	24	1	2	—	8	758	
Employés des adm. auton.	—	—	—	—	47	4	4	4	3	—	—	—	—	—	15	
Chef de fam. mort: après le service (§ 39)	—	—	—	—	101	7	32	9	7	12	—	—	—	—	87	
en service (§ 40-a)	—	—	—	—	13	1	—	3	—	6	1	—	—	—	11	
en rempl. ses fonctions (§ 40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Total	—	—	—	—	161	12	36	16	10	18	1	—	—	—	98	
Instituteurs.	—	—	—	—	44	2	8	12	2	4	—	1	—	—	29	
Chef de fam. mort: après le service (§ 39)	—	—	—	—	82	—	12	32	21	12	1	1	—	—	79	
en service (§ 40-a)	—	—	—	—	5	—	—	—	4	—	5	—	—	—	9	
en rempl. ses fonctions (40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Total	—	—	—	—	131	2	20	44	23	20	1	7	—	—	117	
Militaires.	—	—	—	—	11	—	—	—	3	3	—	1	—	—	9	
Chef de fam. mort: après le service (§ 49)	1	—	1	1	25	—	2	8	6	4	—	1	—	—	21	
en service (§ 50-a)	—	—	—	—	26	—	—	—	1	7	4	6	7	1	26	
en rempl. ses fonctions (§ 50-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Inconnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Total	2	2	1	2	62	—	2	8	10	15	5	8	7	2	57	
Grand total	2	2	3	3	1259	274	372	178	82	77	8	17	7	10	1025	
	% d'après le montant total.															
Employés de l'État	—	—	1,3	1,0	100,0	16,4	35,7	20,9	10,4	8,2	0,4	1,0	—	7,0	100,0	
Employés des adm. auton.	—	—	—	—	100,0	4,4	24,0	17,8	15,5	35,9	2,4	—	—	—	100,0	
Instituteurs	—	—	—	—	100,0	0,4	8,3	30,3	22,2	24,8	1,5	12,5	—	—	100,0	
Militaires	5,4	5,8	3,4	9,1	100,0	—	1,1	7,1	12,4	24,0	9,8	18,6	8,6	—	100,0	
Total	0,6	0,7	1,1	1,6	100,0	10,4	25,5	20,4	13,1	15,8	2,0	5,1	2,4	5,3	100,0	

väelasil (olgu tähendatud, et kaitseväes teenivad eraisikud saavad pensioni riigi- ja omavalitsusteenijate pensioniseaduse järgi, arvatud välja teenistus sõjaajal ohvitseride ja sõjaväeametnikkude kohtadel; nimetatud isikud on arvestatud siin ka riigi- ja omavalit-

suseteenijate hulgas). Kuna pensionisuurus oleneb palgamäärast ja teenistuseajast, on selline järjekord loomulik, sest kaitseväelaste ja ka õpetajate rühma moodustavad kõrgepalgalistel kohtadel teeninud isikud. Peale selle, nagu selgus eelpool, on kaitseväelaste

Pensionisuuruserühmad (aast. määr. kr. 1. I. 1931) — *Repartition des pensions d'après le montant (montant annuel en kr le 1. I. 1931).*

8-a	60	120	180	240	300	360	420	480	600	720	840	960	1080	1200	1320	1440
	61—	121—	181—	241—	301—	361—	421—	481—	601—	721—	841—	961—	1081—	1201—	1321—	1441—
Perekondade arv rühmas																
Riigiteenijad.	2	6	22	39	47	32	15	8	12	9	3	4	2	2	1	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	4	41	31	106	116	84	62	32	45	25	13	21	10	7	1	1
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	1	7	2	4	4	6	12	20	15	8	5	5	1	1	1
Kokku	6	48	113	149	167	120	83	52	75	43	24	30	17	10	3	2
Omavalitsusteenijad.	—	—	6	8	10	10	4	1	4	2	2	1	1	2	—	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	3	5	15	10	8	10	10	3	12	9	3	7	3	2	—	—
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	3	5	21	18	11	21	15	5	20	12	5	8	5	4	2	1
Õpetajad.	—	—	—	1	2	7	3	3	14	6	4	2	3	1	1	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 39)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
teenistuses (§ 40-a)	—	—	—	2	2	4	2	8	12	16	11	10	6	7	1	—
teenistusekohuste täitm. (§ 40-b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	—	—	—	3	4	11	5	11	26	22	15	12	9	9	2	2
Kaitseväelased.	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	1	1	1	—	1	—
Perekonnapea surnud: pärast teenist. lahkumist (§ 49)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
teenistuses (§ 50-a)	—	—	—	1	3	—	3	2	4	3	2	3	3	2	—	—
teenistusekohuste täitm. (§ 50-b)	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	3	3	3	3
Kokku	—	—	—	1	5	2	3	3	4	3	5	5	7	5	4	3
Üldse	9	53	134	171	194	154	109	71	125	80	49	55	38	28	11	8
Pensionisumma %																
Riigiteenijad	0,1	1,2	4,7	8,7	12,5	11,0	9,0	6,5	11,3	7,9	5,2	7,5	4,8	3,2	1,1	0,8
Omavalitsusteenijad	0,2	0,6	4,2	5,0	6,4	9,1	7,7	3,0	14,3	10,5	5,1	9,5	6,7	6,0	3,3	1,9
Õpetajad	—	—	—	0,6	1,1	3,7	2,0	5,0	14,1	14,6	11,7	10,8	9,2	10,3	2,5	2,8
Kaitseväelased	—	—	—	0,3	1,9	0,9	3,2	1,9	3,0	2,7	5,4	6,2	9,9	7,9	7,0	5,7
Kokku	0,1	0,8	3,3	5,9	8,6	8,4	7,0	5,3	11,1	8,7	6,3	8,2	6,4	5,3	2,3	1,8

	1441—1560	1561—1680	1681—1800	1801—1920	1921—2040	2041—2160	2161—2280	2281—2400	2401—3000	3001—3600	3601—4200	4201—4800	4801—5400	5401—6000	Kokku	Total
Nombre des familles pensionnées																
Employés de l'État.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	198
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	654
<i>en service (§ 40-a)</i>	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	949
<i>Total</i>	1	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	949
Employés des adm. auton.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103
<i>en service (§ 40-a)</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166
<i>Total</i>	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166
Instituteurs.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 39)</i>	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86
<i>en service (§ 40-a)</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
<i>en rempl. ses fonctions (§ 40-b)</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	138
<i>Total</i>	4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	138
Militaires.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
<i>Chef de fam. mort: après le service (§ 49)</i>	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	27
<i>en service (§ 50-a)</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
<i>en rempl. ses fonctions (§ 50-b)</i>	—	1	3	2	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	69
<i>Total</i>	2	2	3	3	2	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	69
Grand total	9	5	5	4	3	—	1	2	2	1	—	—	—	1	—	1322
% d'après le montant total																
Employés de l'État	0,4	0,9	0,5	0,5	—	—	—	—	0,8	—	—	—	—	—	—	100,0
Employés des adm. auton.	4,0	1,6	1,7	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0
Instituteurs	6,0	4,5	7,3	7,8	5,5	—	3,1	3,2	3,8	4,6	—	—	—	—	—	100,0
Militaires	4,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0
Total	2,2	1,3	1,4	1,2	1,0	—	0,4	0,8	0,9	0,5	—	—	—	0,8	—	100,0

hulgas nende protsent suur, kes arvatud pensionile teenistusekohuste täitmisel saadud haavade, haiguste ja vigastuste põhjusel (peamiselt sõjajärgsest teenistusest tingitud), mil korral on pensionimäär kõrgem vaatamata teenistuseajale.

Pensionil olevate perekondade pensionimäärad on tunduvalt madalamad (arvatult terve perekonna kohta). Selle põhjuseks on, et ühe- (ainult lesk), kahe- (lesk ja 1 laps) ja kolmeliikmelised perekonnad saavad ainult osa surnud isiku pensionist (lesk $\frac{1}{2}$ osa ja iga laps $\frac{1}{4}$), missuguste perekondade arv on võrdlemisi suur, nagu nägime eelpool. Peale selle on surnud isikute pension üldiselt väiksem seetõttu, et nende suremisajaga vanuslik koostis on noorem ja teenistuseaastaid vähem, kui pensionäridel (pensionile minnes), 1922 tervest perekonnast saab pensioni kuni 420 kr aastas (35 kr kuus) 824 perekonda ehk 62,3%; 421—960 kr 380 perekonda ehk 28,7%, üldse kuni 960 kr (80 kr kuus) 91,0%; 961—1200 kr 66 perekonda ehk 5,0%, 1201—1800 kr (150 kr kuus) 38 perek. ehk 2,0%; 1801—2400 kr 10 perekonda ehk 0,8% ja üle selle 4 perekonda ehk 0,3% (pensionisumma terve perekonna kohta).

Pensionäride, kes saavad pensioni oma teenistuse eest ise, perekondade kohta pole andmeid, kuna pensioni maksmisel ei arvestata pensionäri ülalpidamisel olevate perekonnaliikmetega. Surnud isikute perekondade pensionisuurus aga oleneb perekonnaliikmete arvust. Üksikuile perekonnaliikmeile langevad pensionisummad on võrdlemisi väikesed, eriti lastel (tab. 9). Perekonnaliikmeist — leskedest saab pensioni kuni 240 kr aastas (20 kr kuus) 35,0%; 241—420 kr (35 kr kuus) 34,0%; üldse kuni 420 kr aastas 70,2%; 421—960 kr saab 26,2% ja üle selle 3,0%. Perekonnaliikmeistlastest saab kuni 120 kr aastas (10 kr kuus) 63,0%; 121—240 kr (20 kr kuus) 25,4%, 241—300 kr (25 kr kuus) 7,5%, üldse kuni 300 kr aastas 95,0% ja üle selle ainult 4,1%.

Riigi- ja omavalitsuseteenijaile, õpetajaile ning kaitseväelastele kulus pensionideks ja ühekordseks toetusiks viie aasta (1925—1929/30) keskmiselt 1029,6 tuh. kr. Summa on kasvanud 354,5 tuh. kr 1925 a. (esimene pensionimaksmissaasta maksvate seaduste järgi neile liikidele) 1746,6 tuh. kr 1929/30 a., seega ligi viiekordseks. Võttes aluseks pensionäride keskmise arvu aastas — $\frac{1}{2}$ (arv aasta algul + aasta lõpul) tuleb 1 pensionäri või pensionäriperekonna kohta koos 4 viimase aasta keskmiselt 630 kr (52,5 kr kuus) (tab. 10) (arvama ühekordist toetust).

Kulu pensionideks ja ühekordseks toetusiks 1925—1929/30 a.
Dépenses pour les pensions et subventions éventuelles de
1925—1929/30.

10.	Keskmiselt pensio- näre ja perekondi aastas N. moyen des pen- sions et des fam. pens. par an	Aastas makstud summa 1000 kr *) Montant total payé en 1000 kr	1925 a. = 100 %)	Keskmiselt 1 pen- sionäri või pere- konna kohta aastas kr *)	Montant moyen par pension. ou famille pens.
1929/30	2 533	1 746,5	492,7	630	
1928/29	2 028	1 243,7	350,9	600	
1927/28	1 597	1 006,8	284,1	610	
1926/27 *)	1 173	706,7	224,8	650	
1926,3 k. *)	...	186,2	52,5	...	
1925 *)	...	354,5	100,0	...	
Keskmine —	...	...	...	...	...
Moyenne *)	...	1 029,6	...	630 *)	...

Pensionisummast ligikaudu 70% langeb pensionäridele ja 30% perekondadele. Riigi-teenijaile läheb 46%, omavalitsuseteenijaile 11%, õpetajaile 30% ja kaitseväelastele 13%.

Et võrrelda pensionisumma jaotumist suuruserühmade vahel, on korratud rühma kuuluvate isikute arv (koostis 1. I. 1931) rühma keskmise pensionisuurusega (aastane määr) ja saadud summad avaldatud protsentides vastava pensionisaajate liigi kogusum-
mast. Sel teel saavutatud arvud annavad ligikaudu pildi summade jaotumisest suuruserühmade järgi. Pensionäridel suuruserühmale kuni 420 kr aastas (35 kr kuus) langeb vastavalt üldsummast 6,3%; 421—960 kr rühmale langeb 39,0%, kokku kuni 960 kr — 45,3%; 961—1200 kr (100 kr kuus) — 20,5%, üldse kuni 1200 kr — 65,8%; 1201—1800 kr (150 kr kuus) — 26,1%, 1801—2400 kr — 4,8% ja sellest suuremaile rühmadele 3,0%. (tab. 8).

Perekondadele kuuluvast summast langeb rühmale kuni 420 kr aastas 34,1%; 421—960 kr — 39,0%, üldse kuni 960 kr — 73,7%; 961—1200 kr — 11,7%, üldse kuni 1200 kr — 85,4%; 1201—1800 kr — 9,0%; 1801—2400 kr — 3,1% ja sellest suuremaile rühmadele 2,2%.

Perekonnaliikmed — lesed rühmas kuni 240 kr a. saavad nende üldsummast 15,0%; 241—420 kr a. — 28,0%, üldse kuni 420 kr rühmas 44,8%; 421—960 kr — 43,8%, seega üldse kuni 960 kr rühmas 87,8% ja suuremais 12,2%.

Perekonnaliikmed — lapsed rühmas kuni 120 kr (10 kr kuus) pärivad nende üldsum-
mast 35,0%; rühmas 121—240 kr (20 kr kuus) — 33,5% ja 241—300 kr (25 kr kuus) — 15,8%, üldse kuni 300 kr aastas 85,2% ja suuremais rühmas 14,8%.

Pensionäride majanduslikku olukorda aitab selgitada nende endise palga (mis aluseks pensioni määramisel) ja makstava pensionimäära võrdlus (tab. 11). Pensionäridest

*) 1 kr = 100 mk. *) Ilma 1926 a., 3 k. *) 4 viimase aasta keskmise. *) Koos ühekordse toetusiga. *) Ilma ühekordse toetuseta.

suurim hulk — 1061 isikut ehk 59,0% saab pensioni 66—75% palgast; 56—65% palgast saab 14,8%; 46—55% — 9,8%, 36—45% — 8,0%,

kuni 35% — 4,8%; palgast 76—85% saab 3,1% ja kogu palga ulatuses saab pensioni ainult 0,8%.

11. Pensionimäär % palgast palgamäär järgi 1. I. 1931 a.—Montant de pension en % au montant de salaire antérieur, le 1. I. 1931.

11. Palk aastas Sal. anter. annuel en kr	Pensionärid—Pensionnaires								Perekonnad—Fam. pensionnées							
	26—35	36—45	46—55	56—65	66—75	76—85	100	Kokku	26—35	36—45	46—55	56—65	66—75	76—85	100	Kokku
Riigiteenijad—Employés de l'Etat																
— 720	32	31	34	84	292	12	5	490	32	129	52	69	103	97	46	528
721—840	11	10	19	17	37	5	—	149	5	32	11	15	25	19	22	129
841—960	2	11	13	10	44	3	1	83	5	26	12	9	13	14	10	89
961—1080	1	10	5	3	21	4	1	50	1	11	8	6	10	4	4	44
1081—1200	2	3	6	7	23	1	—	42	—	9	3	4	4	7	3	30
1201—1440	2	3	4	5	34	5	1	54	—	15	5	10	—	14	3	45
1441—1800	3	4	3	6	20	3	—	39	1	10	4	2	3	7	4	31
1801—2400	—	—	2	5	24	3	—	34	—	5	5	4	3	13	3	33
2401—	1	1	2	1	11	1	—	17	—	2	5	1	3	4	5	20
Kokku	54	73	88	143	556	37	8	959	44	234	105	120	167	179	100	949
Omavalitsuseteenijad—Employés des adm. auton.																
— 720	7	15	17	18	29	1	—	87	1	12	11	9	14	10	4	61
721—840	4	4	3	9	15	1	—	36	1	3	1	2	5	4	1	17
841—960	2	3	3	2	5	—	—	15	—	2	2	—	1	—	3	10
961—1080	—	—	1	3	9	—	—	13	—	3	—	1	3	2	2	11
1081—1200	—	3	—	4	13	2	—	22	—	1	3	4	3	1	12	
1201—1440	1	1	—	3	10	1	1	17	—	6	1	2	4	4	1	18
1441—1800	—	2	2	3	10	1	—	18	3	4	—	1	3	5	4	20
1801—2400	—	—	3	4	7	—	—	14	—	—	1	2	1	5	—	9
2401—	—	—	1	1	2	—	—	4	—	2	2	1	2	—	1	8
Total	14	28	30	47	100	6	1	226	5	33	21	24	36	31	16	166
Õpetajad—Instituteurs.																
— 720	—	1	2	1	4	1	—	9	—	—	—	—	—	—	—	6
721—840	—	2	4	7	13	—	—	16	—	—	—	—	4	—	—	19
841—960	—	2	2	4	7	—	—	27	1	—	1	5	6	5	—	19
961—1080	1	5	5	5	28	—	—	41	—	1	1	2	2	7	—	12
1081—1200	—	8	3	9	63	1	—	85	—	2	2	2	10	7	1	24
1201—1440	1	4	—	5	54	2	—	66	—	1	1	4	7	3	—	15
1441—1800	1	7	19	21	112	—	—	160	1	1	2	7	8	10	2	31
1801—2400	1	2	3	2	58	1	—	67	—	2	1	2	6	7	2	20
2401—	—	—	—	1	16	—	—	17	—	2	1	1	2	5	—	11
Kokku	5	29	35	55	357	6	1	488	2	8	10	23	45	45	5	188
Kaitsevõelased—Mililaires.																
1201—1440	4	5	3	1	5	1	—	21	2	—	—	—	—	—	—	8
1441—1800	2	4	3	3	3	2	—	19	2	3	1	2	2	—	—	16
1801—2400	2	5	15	9	13	2	—	46	4	5	2	2	1	—	10	24
2401—	2	—	8	4	27	1	—	40	2	2	2	5	3	—	7	19
Kokku	10	14	24	17	48	6	7	126	8	10	5	9	6	—	31	69
Üldse—Gr. total	83	144	177	202	1061	55	17	1799	59	285	141	176	254	255	152	1322

Perekondade pensioni aluseks on perekonnapea (surnud) palk. Pensionimäärades palgast on perekondadel rohkem madalmaid, mida osalt põhjustab perekonnapeade suremine nooremalt. Samuti pole näha perekondade kuhjumist peamiselt mõnda üksikuisse rühma. 26—35% palgast saab 4,8% perekondadest, 36—45% — 21,8% (suurim rühm), 46—55% — 10,7%, 56—65% — 13,8%, 66—75% — 19,2%; 76—85% — 19,8%; 100% palgast — 11,8% perekondadest (viimased suhtarvud suuremad, kui pensionäridel).

g) Pensionilt kustutamine. Pensionilt on kustutatud 1. I. 1925 — 1. I. 1931 a. üldse 319 pensionäri ehk 15,1% samal ajal pensionile arvatuid. Terveid pensionär-perekondi on langenud välja pensionäride nimestikust 19 ehk 1,4% perekondade üldarvust. Leski on kustutatud pensionilt 32 ehk 2,8%. Laste

arv on liikuvamaid — kustutatud 212 last ehk 17,1%. Pea kõik kustutatud pensionärid (tab. 12) on lahkunud surma läbi — 307 isikut ehk 96,2%. Kustutatud 32 lehest on surnud 25 ja abiellunud uuesti 7. Lastest on kustutatud 18 a. saamisel 49 ehk 23,1%, õppimise lõpetamisel või 20 a. saamisel 145 ehk 68,4%, surma läbi on lahkunud 14 last, muil põhjusil kustutatud 4 last. Põhjus teadmata 5 pensionäri ja 3 perekonnaliikmel.

Pensionäridest 34,8% on kustutatud 20—59 aastasel, 37,1% — 60—69 a. vanuses, 24,8% — 70—79 aastasel ja 3,8% — 80 a. ning vanemalt.

Alla 18 a. on kustutatud 15 last, peamiseks kustutamisyvanuseks on aga 18, 19 ja 20 aastat.

Surma läbi lahkunud pensionäridest 51,8% on olnud pensionil kuni 1 a.; 18,0% — 2 a.; 16,7% — 3 a.; 9,8% — 4 a.; 3,8% — 5 a. Muil põhjusil (mitte surma) kustutatud laste pen-

Pensionit kustutamise põhjus 1925–30 a. — Causes de suppression des pensions de 1925–30.

1	Pensionärid Pensionnaires					Perekonnaliikmed ¹⁾ Membres des fam. pensionnées				
	Riigiteenijad	Omavalitsus- teenijad	Õpetajad	Kaitsevälased	Kokku	Employés de l'État	Employés des adm. auton.	Instituteurs	Militaires	Total
18 a. saamine lastel—Enfants au-dessus de 18 ans	—	—	—	—	—	38	4	6	1	49
Õppimise lõpetamine või 20 a. saamine lastel—Fin des études ou acc. de 20 ans	—	—	—	—	—	96	13	30	6	145
Uuesti abiellumine lesel—Veuves remariées	—	—	—	—	—	5	1	—	—	6
Surm—Mort	19	46	53	14	307	30	3	4	2	39
Uuesti teenistusse astumine pensionäri—Entrée au service nouvel	2	—	2	1	5	—	—	—	—	—
Kohtulik karistus—Péne infligée par justice	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Besti kodakondsusest lahkumine—Sortie de sujétion	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Uuesti töövõime, varanduse või sissetul. omanine—Acquisition des biens ou re- tour de la cap. au trav.	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Teadmata—Inconnu	—	1	1	3	5	1	—	—	2	3
Kokku—Total	197	48	56	18	319	170	22	41	11	244

sion kestis kuni 1 a. — 30,3%, 2 a. — 20,2%, 3 a. — 22,2%, 4 a. — 14,2%; 5 a. — 11,1%. Keskmine pensionikestus oli pensionäridel, surma läbi lahkunuil 2 a., muil põhjusil lahkunuil 1,7 a.; leskedel, surma läbi lahkunuil 2,2 a., muil põhjusil — 2,4 a.; lastel, surma läbi lahkunuil 1,6 a., muil põhjusil — 2,6 a.

4. Ühekordne Pensioniseaduste²⁾ järgi toetus. ühekordset toetust on Subventions eventuelles accordées. saanud alates 1. I. 1925—1. I. 1931 a. 562 teenistusest lahkunud isikut

(riigi- ja omavalitsuseteenijad, õpetajad ja kaitsevälased) ja teenistuses või teenistusekohuste täitmisel surnud isiku perekonda koos arvatult. Selles arvus on 360 teenistusest lahkunud isikut, ehk aastas keskmiselt 60 ja 202 teenistusest surma läbi lahkunud isiku perekonda, ehk keskmiselt aastas 34. Teenistuses olnud isikuist 69 ehk 19,3% ja perekondadest 103 ehk 51,0% said ühtlasi pensioni, ainult ühekordset toetust said teenistuses olnud isikuist 80,3% ja perekondadest 49,0% (tab. 13).

Ühekordne toetus 1. I. 1925 — 1. I. 1931 a. — Subventions eventuelles accordées de 1925–1930.

13.	Teenistuses olnud isikud Personnes ayant servi									Teenistuses surnud isikute perekonnad ³⁾ Familles des pers. mortes en service								
	1925	1926 I.I.—31.III	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930 I.IV.—31.XII	Kokku Total		1925	1926 I.I.—31.III	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930 I.IV.—31.XII	Kokku Total	
	Arv—Nombre																	
Riigiteenijad	51	16	46	30	36	44	21	244		90	14	25	15	13	9	7	173	
Omavalitsuseteenijad	9	2	12	11	14	13	1	62		8	1	2	3	4	1	1	20	
Õpetajad	14	2	12	9	2	4	3	46		3	—	—	—	—	—	—	5	
Kaitsevälased	4	—	—	2	—	1	1	8		2	—	—	—	—	2	—	4	
Kokku	78	20	70	52	52	62	26	360		103	15	27	18	17	14	8	202	
	Toetussumma 100 kr.—Montant des subventions en 100 kr																	
Employés de l'État	16,1	42,7	151,9	108,3	141,6	161,9	71,3	608,8		367,6	35,5	94,8	72,4	70,9	54,1	34,6	729,9	
Employés des adm. auton.	28,0	4,8	37,6	35,6	49,4	49,3	9,3	214,0		63,2	0,8	5,6	9,1	34,7	11,4	4,5	192,8	
Instituteurs	53,6	5,7	49,1	40,0	8,8	25,9	16,9	200,0		27,2	—	—	—	—	31,4	—	58,6	
Militaires	40,0	—	—	10,1	—	7,9	10,6	74,6		18,0	—	—	—	—	40,1	—	58,1	
Total	137,7	53,2	238,6	200,0	199,8	245,0	108,1	1182,4		476,0	35,9	100,4	81,5	105,6	137,0	39,1	975,4	

Ühekordseiks toetusiks kulus keskmiselt aastas 36,0 tuh. kr, sellest teenistusest lahkunud isikuile 19,7 tuh. kr ja teenistuses surnud isikute perekondadele 16,3 tuh. kr.

Ühele teenistuses olnud isikule langeb ühekordist toetust keskmiselt 320 kr ja ühele teenistuses surnud perekonnale 480 kr.

¹⁾ Lesed ja lapsed koos.

²⁾ Riigi- ja omavalitsuseteenijate ning kaitsevälaste pensioniseadused.

³⁾ Terved perekonnaühikud.

TURISM EESTIS 1927—30 a. — TOURISME de 1927—30.

Sis u: Andmestiku soovitav ja tegelik ulatus, lhk. 174. 1) Eestit külastanud välismaalaste üldarv, lhk. 174. 2) Välismaale siirdunud eestlaste üldarv, lhk. 175. 3) Välismaalaste arv suvitusekohtades, lhk. 175. 4) Sissesõitnud huvireisijate arv Tallinna sadamas ja Eestis, lhk. 176.

Andmestiku soovitav ja tegelik ulatus

Portée des données.

Rahvusvahelise Statistika Instituudi turismi statistika komisjoni poolt on töötatud välja põhiliselt, millised saadetakse laiali kõigile riikidele turismi statistika korraldamisel ja ühustamisel.

Kokkuvõetult neil alustel jaguneks turistliku liiklemise arvestus 2 ossa: 1) Aktiivne välismaalaste liiklemine

2) Passiivne " " "

Minnes välja meie seisukohast tuleks p. 1 all mõista kõigi välisriikide kodanikke, kes külastanud Eestit. Tarvilik on siin täpne riikide loetelu. Sellise statistika pidamisega ja vastavate andmete publitseerimisega avaneb igal riigil võimalus jälgida oma kodanike sissesõitu teistes riikidesse — s. o. punkt 2 all toodud liiklemise arvestus.

Edasi on tähtis üldliiklemisest eraldada perioodiline ja sesoonitööde loitu tekkinud ajutiste tööliste liiklemine, s. o. need, kellel pole mingit ühist turismiga, kes siirduvad vaid teatud ajaks teise riiki töö saamise sihiga (passiivne liiklemine).

Soovitav, ent raskem on juba eraldada sissesõitnud välismaalaste koguarvust erilise sihiga reisijaid.

Peamiseks nõudeks on, et kõigis maades arvestataks re . g u l a a r s e l l i kõigi välismaalaste sissesõit riikide järgi.

Üksikasjalisemalt huvireisijate küsimust jälgides pole riigile tähtis mitte ükski saabunud välismaalaste üldarv, vaid ka nende riigis viibimise kestus. Samuti on tarvilik viibimiskohtade (peatusekohtade) järgi välismaalaste eritulumine eriti siis, kui sissesõitnute üldarvust pole võimalik eraldada huvireisijaid.

Ses mõttes maades, kus turismistatistika korraldus enam arenenud, on viidud läbi riiki sissesõitnute kohta järgmine liigitelu: ärireisijad, huvireisijad, sisserändajad, sesoonitöölised ja läbireisijad (transiit-reisijad). Huvireisijate juures on omakord peatuse kestus leidnud märkimist. Nende täienduste viimine Eesti rahvaliiklemise statistikas oleks lähema tuleviku küsimuseks, mille saavutamisel tõuseks Eesti turismistatistika ajajoonete kõrgusele. Selle uuenduse läbiviimiseks tarvitseb vaid kohtu-siseministeeriumi välismaalaste kartoteek korraldada ümber ajajoonete kohaselt ja iga sissetulnud välismaalase (kes siin mõni aeg peatunud) kohta täidetavai kaardil leiduvatele küsimustele nõuda täpseid vastuseid.

Turistlik liikumine Eestis on õieti noor. Sellest võib rääkida vaid viimastel aastatel välismaalaste suuremal arvul suvitama saabumisega kui ka suurte turist-laevade peatusoga Tallinnas. Varemadel aastatel Eestit külastanud koosnesid peamiselt ärireisijaisi, kelle hulka kadusid ära väikesemad ekskursantide grupid ja suvitajad. Ühes espool öelduga võidakse arvata, et Eestis turismi statistika alal puuduvad andmed täiesti. See oleks aga ekslik. Kõige pealt tuleks siin vaatluse alla andmed „rahvaliiklemisest üle piiri“, kus arvestatud iga välismaalase kui ka eestlase sisse- ning väljasõit.

Meil pole esmajoones tähtis unrida palju saabub meile iga aasta puht huvireisijaid, mis omab kitsama tähenduse turismi korraldamise mõttes, ent valutua sissetoomise ning väljavõime seisukohast on riiklik tähtsus kõigil sissesõitnud välismaalasil ja väljasõitnud omamaa kodanikel. See asjaolu puudutab riiklikku m a k s u b i l a n s s i .

Meie igakuuselt ja kord aastakokkuvõttena avaldatavad ülepiiriliiklemise andmed sisaldavad kõiki sisse- ja väljasõitnud riiklase järgi. Eraldi on toodud välispassidega, sissepassidega (ainult Eesti-Läti vahel) ja reisikaartidega (ainult Eesti-Soome) liiklejad. Samuti võib eraldada liiklemist vec-

teedel, kuivalmaal ja (arvulisel korral ka õhuteel. Need andmed võimaldavad teha küllaldaselt tarvilikke kalkulatsioone ja arvutusi. Viimased ei sisalda küll seosoni-tööliste, sisserändajate, ärireisijate ja transiit-reisijate liigitelu, siiski nii täielikku välisreisijate arvestust paljudes riikides ei leidu. Pealegi välismaalt meile saabunud seosoni-tööliste liikumist pole peaaegu olemas ja transiit-liiklejate arv on väike, sisserändajad aga on peamiselt varem väljarännanud Eesti kodanikud.

Teiseks allikaks oleks suvitusekohtade andmed välismaalastest, misugused avaldatud esmakordselt Eesti Statistika nr. 102 (5) 1930 a. Täiendatud andmed sisaldavad kõigi välismaalaste arvu meie suvitusekohtades 1929 ja eelmistel aastatel, viimased omakord on liigitatud riiklase ja suvitusekohtade järgi. Puuduvad vaid andmed välismaalaste siinviibimise kestusest.

Kolmandaks, nii ühela abiallikaks, riigi oma kodanike väljasõidu järgmisel võiks olla tulla kõne alla „väljarännu“ andmed, millised võetakse kokku kord aastas.

1. Eestit külastanud välismaalaste üldarv.

Nombre des étrangers ayant visité l'Estonie

Riiki sissetoodud raha määra suhtes võib välismaalasi jaotada kolme ossa. Esiteks, lätlased (sissepassidega), kelle liiklemine üle piiri massiline, iga-aegvane ja korduv. Teiseks, reisikaartidega soomlased, need on enamikult puht huvireisijad, otse Eestisse suunduvad, meie suvitusekohtade külastajad. Kolmandaks, kõik teised välismaalased, huvi- ja ärireisijad.

Eesti-Soome vahel on reisijate hõlbustuseks maksmas erilised reisikaardid alates 1. VII. 1929 a. Eesti-Läti vahel aga juba 1926 a. kummagi maa sissepassid. 1930 a. on Eestit (tab. 1) külastanud üldse 106 748 välisriigi kodanikku. Ses arvus moodustavad lätlased suure enamuse (71 107). Teisi välismaalasi on saabunud aasta jooksul 26 530, millises arvus seisavad ka välispassidega reisijad Soome ja Läti kodanikud. Välismaalaste hulka tuleb arvata veel 9 111 Soome reisikaardiga sissesõitnut, nii et välismaalaste arv tõuseb (ilma sissepassiga lätlasteta) 35 641 peale.

1930 a. on sissesõitnud lätlaste arv, võrreldes eelmise aastaga, tunduvalt (10 000 võrra) vähenenud. Selle vastu aga teiste välismaalaste arvus tuleb esile märgatav tõus, milline asjaolu esijoonel tingitud kõrge soomlaste arvust. Milliste riikide kodanikud ja kui suurel määral on Eestit külastanud, sellised andmed leiduvad igas aastakokkuvõttes „Rahvaliiklemine ülepiiri“. Üldist välismaalaste arvu ja selle liikumist näitab tab. 1.

Eestlase saabunud välismaalaste üldarv 1927—30 a.
Nombre des étrangers arrivés en Estonie de 1927—30.

1.	Välismaalaseid (välispassidega) Etrangers (av. passe-ports pour l'étranger)	Soomest (ainult reisi-kaart-iga) Finlandais (av. carte de voyage)	Lätist (ainult sise-passidega) Lettons (av. passep. ordin.)	Kokku Total
1930	26 530	9 111	71 107	106 748
1929	29 556	4 764	81 191	115 511
1928	27 570	—	77 805	105 375
1927	23 777	—	58 342	82 119
	1927 a. arvud — 100.			
1930	140,9	121,9	130,0	
1929	144,3	139,2	144,2	
1928	116,0	133,4	128,3	

2. Välismaale siirdunud eestlaste üldarv.

Estoniens ayant séjourné à l'étranger

Samal ajal, mil külalastavad meid välismaalased, sõidab eestlasi iga aasta 12—14 000 ümber välismaale. Loomulikult viivad viimased omakord valuutat riigist välja. Kui siinjuures võtame arvesse suurel hulgal siirdumist kaugele — meretagustele ja Lääne- ning Kesk-Euroopa maadesse (nagu võime orienteeruda tab. 2), siis üksi nende reisikuludena võime arvestada tähelepanuväärt summadega. Samuti tuleb arvestada sisepassidega Lätti siirdujatega, missuguseid oli 1930 a. üle kahe korra rohkem, kui Lätist Eestisse tulejaid. On enam kui kindel, et iga eestlane Lätis käies rohkem raha sinna viib kui lätlane Eesti toob. Seega tähendatud kahe riigi vahelise siseliiklemise tagajärjel viivad eestlased välja valuutat vast umbes kolm korda rohkem, kui lätlased toovad meile.

Välissõiduks võetud passide arv 1930 a. *)
Nombre des passeports pour l'étranger en 1930.

2.	Jaan.—Apr.	Mai.—Aug.	Sept.—Dets.	Kokku—Total
Austria	34	70	59	163
Hollandi	56	64	37	157
Inglise	23	66	34	123
Itaalia	20	20	12	52
Leedu	48	46	43	135
Poola	56	88	45	189
Prantsuse	125	166	139	433
Rootsi	44	136	41	221
Saksa	405	608	296	1 309
Soome	34	61	38	133
Taani	9	18	5	32
Tšehhoslovakkia	4	13	42	64
Ungari	4	14	4	22
Vene	37	52	33	118
Teistesse riikidesse	160	154	121	435
Põhja Am. Ühendriigid	34	48	60	142
Austraalia	13	8	1	22
Argentiina	20	24	23	67
Brasillia	11	2	3	16
Kanada	79	21	3	103
Kokku—Total	1 218	1 654	1 039	3 911

Eestlaste välismaale välispassidega siirdumine 1927 ja 1928 a. püsis ühel tasemel. 1929 a.

Välismaale siirdunud Eesti kodanike üldarv 1927—30 a.
Sujets estons ayant séjourné à l'étranger de 1927—30.

3.	Välismaale (välispassidega) Pays étrangers (av. passe-ports pour l'étranger)	Soome (ainult reisi-kaartidega) Finlandais (av. cartes de voyage)	Lätti (ainult sise-passidena) Lettone (av. passep. ordin.)	Kokku Total
1930	10 171	3 716	130 786	144 673
1929	12 642	4 494	131 185	145 321
1928	12 888	—	127 314	140 222
1927	12 887	—	98 998	111 885
	1927 a. arvud — 100.			
1930	107,8	132,1	129,3	
1929	109,7	132,5	129,9	
1928	100,0	128,6	125,3	

aga tõusis tunduvalt, kuna 1930 a. järele vaibus välisreisimine märgatavalt, milles ilmselt tunduv üldise majandusliku depressiooni mõju. Ka Eesti-Läti vahelises liiklemises võib panna tähele väikest tagasiminekut.

3. Välismaalaste arv suvitusekohtades.

Nombre des étrangers aux stations balnéaires et estivales

Välismaalaste - suvitajate arv riikide järgi on esmakordselt võetud kokku 1929 a. Varema aja kohta on olemas vaid üldarvud. Neist selgub, et välismaalasi meie suvitusekohtades varematal aastatel oli hoopis väiksemal arvul kui 1929—30 a.

Välismaalaste arv suvitusekohtades 1929—30 a.
Nombre des étrangers aux stations balnéaires en 1929 et 1930.

4.	Soomlased Finnois	Lätlased Lettons	Sakslased Allemands	Ruuglased Rousses	Veenlased Suédois	Poolakad Polonais	Inglased Anglais	Teised ja rikkonnid. Autres	Kokku Total
1930	1630	725	320	95	41	43	42	446	3392
1929	1365	728	375	172	56	34	32	217	2979

Tabelis esitatud arvud on koostatud nii 1929 kui 1930 a. samade suvitusekohtade ulatusel. Siia hulka on arvatud ka kõik väiksemad suvitusekohad. 1929 a. andmeis puudub vaid Nõmme linn, kus võis olla suvitajaid-välismaalasi 100 ümber. Arvestades vastavate andmete puudumisega veel Piritalt, Koselt ja paarist väiksemast suvitusekohast ning võimaliku asjaoluga, et mõningad välismaalased suvitavad üksildasis maakohtades, missugused ei käi avaliku suvitusekoha mõiste alla, seega arvestusest jäänud välja, siis võib selle tagajärjel välismaalaste-suvitajate üldarv olla vähe kõrgem kui näitavad tabeli arvud, 1929 a. — 3 300 ja 1930 a. — 3 600 ümber, kellest soomlased moodustavad 45—50%.

1930 a. on vähenenud paljude välismaalaste suvitajate arv, eriti rootslaste, siis sakslaste ja vähe ka lätlaste. Suurenes vaid soomlaste ja riikkondsusetute arv.

*) Siin hulgas ka ühis- ja perekonnapassid.
**) Selles arvus riikkondsusetuid 312.

4. Sissesõitnud huvireisijate arv Tallinna sadamas ja Eestis.

Nombre des touristes.

Huvireisijate all on arvestatud kõik ühispassidega reisijad (ekskursioonid, lõbusõidud, huvireisid) ja puht turist-laevadega lühiajaliselt peatunud turistid. Tab. 5 esitatud arvud käivad Tallinna sadama kaudu saabunud huvireisijate kohta. Osa huvireisijaid saabub raudteel teiste punktide, eriti Valga, kaudu, (esihoones lätlased, siis leedulased, sakslased, poolakad — üle piiri tulnute arvus pole seni eraldatud huvireisijaid), kuid nende hulk on igatahes õige väike.

Sissesõitnud huvireisijad Tallinna sadamas 1930 a.
Touristes étrangers ayant visité Tallinn en 1930.

5.	Jaan.—mai	Juuni	Juuli	August	Sept.—dets.	Kokku
Ameeriklased— <i>Américains</i>	—	—	475	51	—	526
Inglased— <i>Anglais</i>	—	—	410	1382	35	1827
Leedulased— <i>Lithuaniens</i>	10	—	37	14	—	61
Lätlased— <i>Lettons</i>	8	48	16	13	3	88
Poolakad— <i>Polonais</i>	—	90	10	—	—	100
Prantslased— <i>Français</i>	—	—	—	311	—	311
Rootslased— <i>Suèdois</i>	—	—	36	119	—	155
Sakslased— <i>Allemands</i>	—	—	41	78	—	119
Soomlased— <i>Finois</i>	65	100	—	—	36	201
Muud ja riikkondsusetud— <i>Autres et sans sujet.</i>	—	50	22	84	—	156
Kokku—Total	83	288	1047	2052	74	3544

Loomulik, et tegelik Eestisse sõitnud huvireisijate arv on suurem, kui näitab toodud tabeli kokkuvõte. Sest isiklike välispassidega (mitte ühispassidega) saabunud huvireisijaid ülaltoodud andmed ei sisalda. Viimaste arv ei või siiski olla kuigi suur. Suuremal hulgal leidub aga huvireisijaid reisikaartidega sissesõitnud soomlaste hulgas. Üldse saabus reisikaartidega soomlasi Eestisse 1930 a. jooksul 9 111 inimest. Arvatud välja suvesesoon (mai—august incl.) on soomlasi ülejäänud 8 kuu kestl sõitnud sisse reisikaartidega 861 isikut, kesk-

miselt kuus 108. Lugeses neid tavalisteks ärireisijateks iga kuu langeb suvekuudel järsult suurenenud liiklemine täielikult huvireisijate arvele. Puht huvireisijate soomlaste arvu saame kui $9\,111 - [861 + (4 \times 108)] = 7\,918$. Arvates siia juure 201 ühispassiga sissetulnut tõuseb saabunud soomlaste-huvireisijate arv üle 8 000.

Rohkesti huvireisijaid leidub veel Läti sisepassidega sissetulnute hulgas, kuid viimaste arv ei küüni just soomlaste määrani. Arvestades suvise (mai—aug. incl.) ja ülejäänud kuude liiklemise vahekorraga, võib 1930 a. sisepassidega ülepiiri tulnud 71 107 lätlase hulgas lugeda huvireisijaiks ümmarguselt 5 000.

Arvestades kõigi eeltoodud arvutustega, on Eestisse saabunud 1930 a. puht huvireisijatena:

8 000 soomlast
5 000 lätlast
2 000 inglasi
500 ameeriklast
500 sakslast
300 prantslast
1 000 muust rahvusest.

Kokku ümmarguselt 17 000 isikut.

Huvireisijate laevu käis Eestis (Tallinnas) 1930 a. jooksul üldse 8, kokku 2 857 reisijaga. Juunis saabus Poola a/l. „Gdynia“ — 90 reisijaga. Juulis — Inglise a/l. „Orontes“ — 410 ja Ameerika a/l. „Reliance“ — 475 reisijaga. Augustis saabusid, Saksa a/l. „Oceana“ — 162 mitmest rahvusest reisijaga; Inglise a/l. „Atlantis“ — 374, Prantsuse a/l. „Mexique“ — 345 (enamikus prantslased), Inglise a/l. „Orontes“ teistkorda 545 ja Inglise a/l. „Calcaric“ — 456 reisijaga.

1931 a. suvel on oodata Tallinna märksa suuremal arvul turistide laevu.

JOOKSVATE ANDMETE SAAVUTAMISKORD.

MÉTHODES D'ÉTABLISSEMENT DES DONNÉES PUBLIÉES DANS LES TABLEAUX COURANTS.

Standartnumeraatsioon. Jooksvate igakuuliste tabelite otsimise kergendamiseks on tarvitusel alaline standartnumeraatsioon: iga tabel kannab alati üht ja sama numbrit. Tab. nr. 2 käib alati väljaveo kohta, tab. 14 Vabariigi piiridest ülesõitnute arvu kohta jne.

See numeratsioon ei muutu ka siis, kui mõni tabel peaks mingisuguseil põhjusil jääma välja või tehniliselt mitu lehekülge kaugemale pandama kui seda tema number näitab, — sisukorras võib tabeleid alati ainult nende numeratsiooni järgi otsida.

Ka vormilt püsivad standartnumeraatsiooniga tabelid terve aasta kestel muutmata: ühtegi lahtrit või andmete rida ei võeta vähemaks (juure võib tulla). See kindlustab soovitatavate võrdluste identsuse.

Iga kalendri aasta lõpul tuleb numeratsioon kui ka tabelite sisu revideerimisele.

Samuti on edaspidi kuukirjas avaldatavate mitmesuguste aastäulevaadete tabeleis eraldatud standartnumeraatsiooniga kõik tabelid, mida on kavatsatud avaldada samal vormil ka järgnevat aastal.

Tekstitalbid ja need suuremad tabelid, mida tulevikus pole kavatsatud avaldada samal vormil, kannavad harilikku järjekorranumbrit tabelpea sees, pahemal nurgal. Standartnumeraatsioon aga on tabeli pealkirja alguses.

„(Tab...“)

Jooksvate andmete saavutamiseviisid.

Järgnevalt toome lühikese üle vaate jooksvate andmete saavutamiseviisi ja osalt ka kokkuvõtmiskorra üle, nende standartnumeraatsiooni järjekorras.

Tab 1—4. Väliskaubandus. Väliskaubanduse andmete kokkuvõtmist teostab Riigi Statistika Keskbüroo tolliametite kaubarevideerimise aktidest välja kirjutatud kaartide järgi; posti kaudu toimetatava väliskaubanduse kokkuvõtteid — postiraamatust välja kirjutatud kaartide järgi. Tallinnas teostavad neid väljakirjutusi Keskbüroo ametnikud.

Andmed kauba väärtuse kohta on täiel ulatusel kontrollitud välisturu andmete ja Riigi Statistika Keskbüroo aukorespondentide ja kaubandusliikude ettevõtete poolt ülesantud usaldusväärsete hindade järgi.

Kuukirjas ilmuvad andmed sisaldavad kaubarühmade järgi ka läbikõlgu üksikute riikidega. Avaldatud kaupade juures on nimetatud ainult see riik kust suuremal arvul kaupa tuli, ehk kuhu — läks. Üksikute ainete sisse- ja väljaveo kohta kõigi riikide järgi avaldatakse andmed ainult aastakokkuvõttes, mis ilmub eriväljaandena ja toob ka muud täiendavaid andmeid.

Kuid Riigi Statistika Keskbürool on andmeid ka iga üksiku aine sisse- ja väljaveo kohta iga kuul, milliseid vajaduse korral võib saada.

Arvestamise objektiks on sisseveos:

- a) välismaa kaubad, mis lõplikult tarviliseks veetud sisse,
- b) välismaa kaubad, mis ajutiselt täiendavaks ümbertöötamiseks veetud sisse, peale N. S. V. L. kaupade,
- c) omamaa kaubad, mis välisriigist veetud tagasi peale täiendavat ümbertöötamist ehk turu puudusel.

Väljaveos:

- a) omamaa saadused, mis välisriigesse müüdud ehk müügis välja veetud,
- b) omamaa saadused, mis välisriigesse täiendavaks ümber töötamiseks veetud,
- c) välismaa kaubad, mis siseturul olnud müügiks ehk täiendavaks ümbertöötamiseks, peale N.S.V.L. kaupade.

Arvestamise silmapilguks nii sisse- kui väljaveos on kaupade tollikorraaldudest väljalaskmine, s. o. sisseveos tollimaksude etendamise ning väljaveos kaupade väljasaate moment.

Kauba kaal on vastavalt tollitariifi nõudele brutto ja netto arvestatud. Tollivabad kaubad on bruttokaalus arvestatud, kui ei lähe korda nettokaalu määrata kindlaks.

Kauba väärtuseks sisseveos loetakse kauba eest makstud summa, arvatud ühes veokulud Eesti piirini (cif), väljaveos — kauba eest saadud summa ühes veokuludega kuni Eesti piirini (fob).

Riik. Sisseveos arvestatakse kauba päritolu riik, kui see teada pole, kauba müüja riik ning viimase mitteteadmisel kauba saatja riik. Väljaveos on arvestatud kauba tarvitaja riik ehk kauba ostja riik ning mõlema eelmise mitteteadmise puhul riik, kuhu kaup saadetak.

Arvestamisviisid arvestatakse läbi Eesti veetud välismaa kaupade. Arvestusemomentiks on kaupade Eesti territooriumist väljaveo moment.

Algandmed transiidi arvestamiseks saadakse tolliametilt ära kirjade näol revideerimisaktidest. Transiit arvestatakse ainult kaalu järgi ja, nimelt, bruttokaalus. Kokkuvõtteid tehakse aasta kohta üksikajaliselt iga aine ja kauba saaja ja saatja riigi järgi, — kuu kohta — aga võetakse kokku ainult läbikäinud kaupade üldarv.

Tab 6. Riigiraudteede tegevus. Andmed laiarööpmelise ning kitsarööpmelise raudtee tegevuse kohta võetakse kokku igakuuliselt Riigi Raudteevalituse poolt algdokumentide järgi.

Tab 7. Laevasõidu alal saab Riigi Statistika Keskbüroo teateid iga sisse- ja väljasõitnud laeva kohta tolliametilt. Võetakse kokku iga kuu — Tallinna sadama kohta sisse- ja väljasõitnud laevade arv ja maht, kaup ja reisijad, liigitatult lipu ja tähtsamate tuleku-mineku sadamate järgi — teiste sadamate kohta võetakse kokku ainult liigitamata üldarvud. Aastakokkuvõttes tehakse ühtlaselt kõigi sadamate kohta, liigittades sisse- ja väljasõitnud laevade arvu ja mahtu ning laevadel veetud kaupa ja reisijaid lipu ja sadama järgi.

Tab 8—11. Pankade äriseltsude kokkuvõtted teostatakse Riigi Statistika Keskbüroo poolt eripankade (aktsiapank, linnapank ja pangakontor) ja tähtsamate ühispankade poolt kokkuseadavate aruannete järgi, mida need asutised Majandusministeeriumile on kohustatud esitama (seatakse kokku iga kuu 20-dal 1 kuupäeva peale).

Tab 12. Riigi sisetulekud. Andmed riigi tegelekude kulude ja tulude üle saadakse Riigikassalt sellekohaste krukokkuvõtete ja aastaaruannete näol.

Tab 13. Valuuta ja väärtupaberite hinnad. Tallinna börsil kursid arvutatakse Riigi Statistika Keskbüroo poolt Pankade nõukogu büroo poolt saadavate kursisedelite alusel.

Tab 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud. Andmed Eesti sisse- ja väljasõitnute üle võetakse kokku piiripunktes ja piirivalve punktides, võrreldes eelmiste aastatega lihtsustatud korras, saadud igakuuliste aruannete järgi. Kuukirjas avaldatud tabelid sisaldavad vaid ülepääri käijate arvu riikkondsuse ja piiripunktide järgi, eraldi välispassidega, reisikaartidega ja sisepassidega liikujate kohta.

Arvestatakse mitte ainult täiskasvanud isikuid, kellel igal-ühel omaette välispass, vaid ka nendega ühes sõitvaid lapsi, kes märgitud vanemate passil.

Tab 15. Andmed linnade rahvastiku üle võetakse kokku igakuuliselt linnade aadressilaudade või vastavate linnade poliitsuasutuste aruannete järgi.

Tab 16. Liikel oleva raha kohta saadakse andmed Eesti Panga äriseltsust (avaldatakse mõni päev pärast tähtaega) ja Riigikassalt.

Tab. 18. Pankade vahelise arvekoja tegevuse kohta annab andmeid Eesti Pank, mille juures arvekodasub.

Tab. 19. Profestitud vekslite kohta saadetakse andmed notarite poolt Eesti Pangale, milline teeb kokkuvõtted kuu jooksul profestitud vekslite arvu ja summa kohta ja annab need Keskbüroole edasi.

Tab. 20. Andmed aktsiaseltside ja osuühisuste asutamise, likvideerimise ja põhikapitali suurendamise ning vähendamise kohta võetakse kokku Majanduseministeeriumi poolt väljastatud aktsiaseltside ja osuühisuste registreerimise ja osakapitali summa muutumise lubade ning saadud ettevõtete likvideerimiseandannete põhjal.

Tab. 21. Aktsiisi Peavalitsuse kontrolli alla kuuluva tööstuse toodangu kohta saadakse andmeid nimetatud Peavalitsuselt. Andmeid põlevkivitoodangu üle saadakse Riigi Põlevkivitööstuselt ning nad käsitlevad ainult viimase tegevust.

Tab. 22. Loomahaiguste statistika. Kõik ametlikud loomarstid, kelle ülesandeks on tarvilikul korral loomadele abi anda ja taudide vastu võitlemiseks sunduslikke abinõusid maksuma panna, on ühtlasi kohustatud Loomatervishoiu Peavalitsusele andma oma tegevusest aru. Seejuures peavad nad kõiki haigusi, milliseid konstateerivad, vastavalle toatelehtedele registreerima ja neid iga kuu lõpul (taudijuhtumused — oisekohe peale registreerimist) ära saatma. Need teated ja aruanded on loomahaiguste statistika aluseks. Iga kuu esitatud materjal töötatakse Keskbüroo poolt läbi ja avaldatakse kuukirjas.

Tab. 23. Tapamajade toodangu statistika. Tapamajad saavad iga kuu oma aruanded Loomatervishoiu Peavalitsusele. Need aruanded töötatakse Keskbüroos läbi ja tehakse iga kuu üldised kokkuvõtted tapamajades tapetud ja järelevaadatud loomade arvu ning nende lihatoodangu üle.

Tab. 24. Suur müügihinnaud on aritmeetilised keskmised Tallinna börsikomitee juures asuva hindade koteerimise komisjoni poolt 4 korda kuus koteeritud hindadest.

Tab. 25. Toidualnete maksumus kalorilise sisalduse järgi arvutatakse Tallinna kohta tab. 26 avaldatavate hindade alusel. Arvutusviisi kohta vaata üksikasjaliselt „E. St.“ 1927. lhk. 389.

Tab. 26. Toidu- ja esimesjärgu tarbeainete vätkemüügihindade üle kogutakse andmeid omavalitsuste kaudu kohalikest turgudest ning turu müügil pauduvate ainete kohta vastavaist kohalikest kauplustest. Andmeid kogutakse hinna alam- ja ülemmäärana ning nõuetavama sordi hinna kohta. Ained on rühmitatud kahte rühma: esimese rühma ainete hindade kohta kogutakse

andmeid kord nädalas ja teise rühma ainete hindade kohta kord kuus — kuu keskel. Tallinnas ja Tartus sünnib andmete kogumine esimese rühma ainete hindade kohta kaks korda ja teise rühma ainete hindade kohta kord nädalas. Andmete kogumine teostub kindlail nädalapäeva elavamatel turupäevadel.

Tabelis nr. nr. 1—11, 16—20, 25—31, 36—47 ja 68—76 all avaldatud ained kuuluvad esimesesse, teised — teise rühma. Hinnad on toodud nõutavama sordi kohta, kusjuures kaupluste hinnad on väljendatud kursisnumbritega.

Tab. 27 ja 28. Suur müügi- ja elumaksuaindeksite koostamisviise kohta ilmuvad iga kuukirjas selgitavad märkused.

Tab. 29. Tööturu alal saab R. S. K. tööbörsidele kuvaruanded, millised kokkuvõetult näitavad tööjõu pakkumist ja nõudmist tööbörside üleriiklikus ulatuses ametalade ja tööstuseharude järgi. Peale üleriikliku kokkuvõtte avaldatakse andmed tööturu seisukorrast veel eraldi linnade järgi, kus asuvad tööbörSID. Peale tööbörside andmete avaldatakse veel andmeid kolme eravahetajatuskontori tegevusest, millised taotleavad tööbörSID-iga ühtlasi slihte. Keskbüroo saab andmed kätte iga järgneva kuu keskpaigas.

Tab. 30. Andmed töötajate arvust suur- ja kesktööstuses ilmuvad igakuuliselt. Peale töötajate üldarvu ja töölise arvu liikumise absoluutarvudes avaldatakse tabelis suhtarvud indeksi näol tööstuses tegeva tööjõu kasvamisest või kahanemisest. Suurtööstuse üldkokkuvõttes tuuakse erireas andmed 20—49 töötajaga ettevõtete kohta. Algallikana on kuuteatelehed ettevõtete isikliku koostise liikumisest, milliseid Keskbüroo saab tööinspektorite kaudu iga järgneva kuu teise poole kestel.

Kuna tööstuse ettevõtete isikliku koostise (tööjõu) tabelis andmed antakse ainult tööstuseharude pearyühmade järgi, vajaduseks aga osutub saavutada üksikasjalist ülevaadet töötajate arvust tööstuseharude alljaotuste ulatusel, siis antakse sellekohased kokkuvõtted kaks korda aastas — 1 jaanuarist ja 1 juulist.

Tab. 31. Tööstustuste arvu jooksvas statistikas on andmete algallikad ja sellega ka arvestatavate ettevõtete ulatus sama, mis tab. 30.

Tab. 32. Tööstustöölise arvu liikumise indeksi (1-ks kuupäevaks) tuuakse iga kuu tab. 30. Hõlpsamaks võrdluseks ajas on indeksid toodud tabelis 32 pikema aja kohta.

Tab. 33. Andmed nakkushaiguste liikumise üle avaldatakse arstide poolt Keskbüroole saadetud isiklike registreerimiskaartide alusel.

Tab. 6. Riigiraudteed detsembris 1930. — Chemins de fer en décembre 1930.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

	Tulutoovate rong- km. arv (1000) Trains-km. des tr. livrés (1000)	Reisijate km (1000) Voyageurs- km (1000)		Keskmine kasuta- mise % des pas- sages occupés	Tähtsade vankrite % vankerkm. üldarvust % des wagons à mar- chandises non char- gés au nombre total des wagons à mar- chandises	Laaditud kauba- vag. keskmine telje koorem*) Poids moyen par essieu d'un wagon chargé		Kaubarongi keskmine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf.tot.ton)	Kiirkauba- rongi kesk- m. brutokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train rapi- de pour marchand. (traf.tot.ton)	Kaubarongi keskmine nettokaal (ton.tulutoo- vas veos) Poids moy. net de train pour march. (traf. luc- rat.-ton)	Kaubarongi kes- k. telegate arv - Nombre moy. d'essieu pour un train de march.	
		Üld- arv Total	III kl. III cl.			Üld- veost Traf. total	Maksul- veost Traf. payé					
a) Lalarööpmelised teed — Voie large												
Auru- ja mootorronges	213	13 797	13 009	37,4	32,07	5,75	4,64	451	355	213	53,16	
Sel.: Paidiski — Keila auru-moot.	4	96	95	22,9	—	2,66	2,33	—	—	—	—	
Haapsalu — Keila	18	776	759	27,5	33,94	2,97	2,78	—	187	—	—	
Keila-Tallinn	11	815	805	50,1	36,71	3,88	3,58	—	315	—	—	
Tallinn — Tapa	32	3 339	3 051	42,6	36,34	6,16	5,53	603	519	331	65,35	
Tapa — Narva	48	2 555	2 408	35,7	35,98	6,25	4,78	414	381	192	47,08	
Sel.: Tapa — Kohtla	—	—	—	—	37,21	6,82	4,92	437	467	200	45,14	
Tapa — Tartu auru-moot.	38	3 010	2 821	33,7	17,34	5,25	4,02	454	315	189	58,51	
Tartu — Valga	37	2 136	2 039	36,4	20,53	5,60	3,56	427	317	172	40,00	
Valga — Irboska	25	1 040	1 021	31,5	30,08	4,31	3,85	220	—	94	34,21	
Elektrironges: Tallinn-Pääsküla	30	2 805	2 805	41,6	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku — Total	248	16 602	15 314	38,1	32,07	5,75	4,54	451	355	213	53,16	
Novembris — Novembre 1930 a.	215	13 658	12 304	34,2	31,85	5,62	4,72	487	338	235	58,51	
Detsembris — Décembre 1929 a.	236	19 088	17 985	43,0	29,4	5,09	5,00	506	336	264	55,79	
1/IV — 31. XII. 1930 a.	2 345	163 313	154 189	38,7	29,72	5,77	4,96	505	404	252	59,72	
1/I — 31. XII. 1930 a.	3 082	209 623	197 598	38,6	30,09	5,65	5,03	511	408	257	60,15	
b) Kitsarööpmelised teed — Voie étroite												
Sellest: Tallinn — Püri	24	1 679	1 448	45,9	20,59	3,40	3,18	325	—	151	129,80	
Türi — Mõisaküla	23	776	699	31,2	22,64	2,46	1,92	116	—	83	52,75	
Mõisaküla — Pärnu	9	388	361	32,1	39,28	4,30	3,62	216	—	82	92,34	
Lüva — Väina	3	53	53	21,8	20,00	4,50	3,50	—	—	—	—	
Lelle — Papijüüdi	14	596	502	76,6	25,18	3,51	3,10	227	—	90	80,60	
Türi — Tamsalu	12	427	404	48,3	27,04	3,70	2,18	152	—	55	50,63	
Riisela — Orajõe	3	51	51	34,0	46,00	4,06	2,96	178	—	58	83,33	
Mõisaküla — Valga	5	232	210	44,6	35,57	4,60	4,59	111	—	64	37,04	
Valga — Mõniste	6	121	121	32,0	36,36	3,50	3,42	—	—	—	—	
Sonda — Mustvee	5	143	137	43,7	42,63	3,22	2,56	134	—	40	66,95	
Kokku — Total	104	4 496	3 936	41,7	26,77	3,48	2,98	445	—	91	89,30	
Novembris — Novembre 1930 a.	166	3 332	3 000	34,0	23,00	3,66	3,02	209	—	82	86,26	
Detsembris — Décembre 1929 a.	121	5 406	4 849	43,8	21,67	3,07	2,61	179	—	62	72,74	
1/IV — 31. XII. 1930 a.	1 143	41 124	37 092	33,5	30,93	3,58	3,12	203	—	83	83,29	
1/I — 31. XII. 1930 a.	1 503	53 579	48 210	38,8	30,47	3,58	3,10	222	—	82	82,61	

	Lalarööpmelised teed — Voie large				Kitsarööpmelised teed — Voie étroite			
	Detsembris		1/IV-31/XII		Detsembris		1/IV-31/XII	
	1930	1929	1930	1930	1930	1929	1930	1930

2. Kaubavedu (1000) — Transport des marchandises (1000).

Kõigi saadetiste kaal — poids	Ton	104	90	1 257	1 698	41	44	606	800
Sellest maksulised saadetised — Dont les marchandises payables:	Tu-km	11 823	10 244	146 761	196 717	2 990	2 884	43 228	55 521
Sellest: erakaubad — Dont marchandises privées:	Tu-km	87	79	1 088	1 474	34	38	526	690
	Ton	9 556	9 009	126 140	169 365	2 557	2 451	37 704	48 146
	Ton	75	70	941	1 289	33	37	506	660
	Ton-km	7 857	7 359	99 758	136 923	2 490	2 410	36 501	46 748

3. Pagasivedu — Transport des bagages

Kaal — poids (tuh. tn.)	0,5	0,5	5,4	6,7	0,3	0,3	2,6	3,3
	54	54	568	693	21	23	197	244

4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).

Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	383	454	3 940	5 049	99	185	954	1 280
Sellest välisühendus — Communie. avec l'étranger	2	4	38	51	1	1	13	13
Dont Kohalik liikumine — Mouvement local	381	450	3 902	4 998	98	184	944	1 267
Sellest I klassis	0,01	0,12	0,45	0,79	—	—	—	—
" II "	0	7	65	85	6	7	46	63
" III "	377	447	3 875	4 963	93	128	908	1 217
Reisijate üldarv — Voyageurs-km.	16 602	19 088	163 318	209 623	4 466	5 406	41 124	53 579
Sellest Elektrirongid — Trains électriques	2 805	2 858	26 238	34 121	—	—	—	—
Dont Mootorvagnid — Wagons à moteur	—	—	—	—	—	—	—	—
Reisijaid ühe tee-km peale — Voyageurs par km exp.	24	28	242	311	7	10	71	93
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen	43,3	32,6	41,5	41,5	45,1	40,2	43,1	41,9
Magamiskaartide üldarv — Cart. pour wag.-lits vend.	2	3	26	35	0,5	1	5,0	7,2
Jaamasteispiletite üldarv — Tickets d'entrée vendus	12	13	122	151	0,5	0,4	3,2	3,8

5. Veerevkoosseisu kasutamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).

Rong-km üldarv — Trains-km.	245	238	2 400	3 150	106	124	1 224	1 591
Sellest reisironges — Dont trains de voyageurs	183	184	1 775	2 234	89	99	860	1 145
Telg-km üldarv — Essieux-km.	6 955	6 581	77 840	101 360	4 617	5 081	61 111	77 889
Sellest Vagunitelg-km — Voitures à voyageurs	3 870	3 423	39 100	49 578	1 998	2 202	19 288	25 610
Dont Vankritelg-km — Wagons à marchand.	3 585	3 108	44 740	58 782	2 624	2 879	41 878	52 279
Kesk. tlg. arv rong — Moyen. des essieux par train	28,38	27,38	32,43	32,18	43,56	40,76	49,96	48,98
Sellest Auru- ja mootorronges — Trains de voyageurs	20,60	24,51	21,58	21,07	37,98	33,57	40,22	39,47
Dont Elektrironges — Trains électriques	8,76	8,76	8,85	8,80	—	—	—	—
Dont Kaubaronges — Trains de marchand.	56,63	55,79	62,32	62,58	82,72	72,74	77,07	77,26
Kesk. kaubar. brutto-kaal maksulisest veost ¹⁾	357	371	415	419	198	159	185	205

*) Keskmine telje koorem kitsarööpmelisel teel on arvestatud paari telje peale.) Poids moyen d'un train de march.

Tab. 2. VALISKAUBANDUS MUUDE RIIKIDEGA JAANUARIS 1931 a. — COMMERCE EXTERIEUR avec les AUTRES PAYS en JANVIER 1931.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu		Väljavedu		Numération internationale des territoires statistiques	Sissevedu		Väljavedu	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
182. Austraalia — Australie	34,1	13 535	0,6	221	93. Lõuna-Aafrika Ühendriigid — Union Sud-Africaine	18,3	10 719	0,0	85
168. Argentiina — Argentine	—	—	3,4	1 800	14. Lõunaslaavia — Yougoslavie	0,0	20	—	—
6. Austria — Autriche	3,1	19 583	—	—	123. Madagaskar — Madagascar	0,2	540	—	—
7. Belgia-Luksemburgi maaland, liit Belgio-luxembourgeoise, Union écon.	2287,5	274 196	*)	*)	145. Mehhiko — Mexique	0,6	723	16,7	3 217
170. Brasiilia — Brésil	11,2	12 789	9,8	1 910	23. Norra — Norvège	2,6	2 948	36,3	72 247
98-104. Briti-Ida-Aafrika — Afrique d'Est	5,4	2 211	—	—	51. Palestiina — Palestine	0,7	323	2,3	458
85-88. Briti-Lääne-Aafrika — Afrique d'Ouest britannique	9,1	6 898	—	—	148. Panama — Panama	0,3	125	—	—
66. Briti-Malaja — Malaisie britannique	0,5	859	—	—	175. Peruu — Pérou	—	—	4,7	1 220
188. Briti-Samoa — Samoa britannique	0,7	012	—	—	26. Poola-Daanzig — Pologne-Dantzig	*)	*)	1164,6	49 919
150-153. Briti-Vahe-Ameerika — Amérique	—	—	—	—	27. Portugal — Portugal	0,8	527	0,5	795
155-161. Centrale britannique	0,9	1 600	5,4	1 000	133. Portugali-Ida Aafrika — Afrique de Est portugaise	—	—	3,2	690
8. Bulgaaria — Bulgarie	7,8	13 554	—	—	14. Prantsuse — France	*)	*)	2 352,3	395 399
173. Ecuador — Equateur	—	—	12,4	3 880	109. Prantsuse Alžeeria — Algerie France	13,4	2 159	—	—
76. Egiptuse — Egypte	17,9	26 760	—	—	80. Prantsuse-Maroko — Maroc, France	12,9	2 336	—	—
144. Haiti — Haïti	0,8	997	2,1	420	122. Prantsuse-Somaali — Somalie Française	0,4	520	—	—
40. Hiina — Chine	0,3	460	0,7	1 117	28. Rumeenia — Roumanie	25,1	2 600	—	—
11. Hispaania — Espagne	3,3	1 271	282,5	38 845	142. Santo-Domingo-Domiinicaine, Rép	—	—	3,5	1 050
25. Hollandi — Pays-Bas	89,0	111 802	*)	*)	13. Soome — Finlande	532,2	123 437	*)	*)
72. Hollandi-India — Indes néerlandaises	9,6	16 095	0,3	73	36. Sveits — Suisse	3,7	52 250	0,1	188
65. India — Inde	649,8	197 294	15,0	3 636	9. Taani — Danemark	155,9	95 335	*)	*)
44. Irak — Irak	0,0	6	—	—	82. Tšeiiton — Ceylon	2,4	8 121	—	—
19. Itaalia — Italie	147,2	42 103	—	—	37. Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie	*)	*)	10,1	12 736
45. Jaapan — Japon	1,2	3 449	—	—	171. Tšiili — Chili	—	—	6,4	1 980
154. Jamaika — Jamaïque	0,5	485	—	—	56. Türgi — Turquie	6,0	8 753	1,0	3 296
57. Jemen — Jemen	0,2	429	—	—	16. Ungari — Hongrie	0,7	5 548	—	—
136. Kanada — Canada	390,5	56 661	0,1	405	176. Urugvai — Uruguay	4,8	6 905	37,4	8 352
15. Kreeka — Grèce	8,8	12 454	—	—	185. Uus-Meremaa — Nouv.-Zélande	7,9	8 729	86,0	10 583
22. Leedu — Lituanie	1,8	5 694	133,5	66 451	177. Venezuela — Venezuela	1,9	1 726	6,1	1 840
					134. Ühendriigid — États-Unis	*)	*)	1521,3	239 039

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris 1931 a. Commerce extérieur des principaux articles en janvier 1931.

Järjek. nr. rühmitus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour l'Estonie et Lettonie	ton	kr.	Järjek. nr. rühmitus üksikainete nomenklat.	Kr — couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION							
II. Toidu ja maitseained, joogid		6 720,4	838 731				
2.	Tera- ja lahvatatud vill	1 852,8	250 982	232	Õlikoogid	55,0	6 727
11	Rukis	319,8	24 394	233	Soojatungud	100,1	12 098
	Sel.: Poola-Danzig	99,5	7 852	236	Muu tomatoit ern.	24,9	4 610
	S. N. V. L.	220,2	16 542	III. Toor- ja poolvalmisained			
12	Nisu	941,2	117 124	237-241	Loomariigilained, peale rasvade	56,2	55 836
	Sel.: S. N. V. L.	550,1	66 008		Sel.: India	11,7	14 375
	Kanada	311,9	40 999		Urugvai	6,9	7 470
13	Oder	—	—	237-241	Loomariigilained, peale rasvade	19,9	20 869
14	Kaer	140,5	11 990	243-257	Karusnahad	0,4	10 312
16	Mais	—	—				
21	Nisujahu	267,3	54 468	9.	Seemned, taimed ja nende osad	133,0	141 958
	Sel.: Briti	145,3	25 549	274, 275	Linnaseemned	—	—
	Kanada	58,7	13 524	278	Päevaliheseemned	19,7	600
20	Manna	39,5	8 088	281	Kopra	—	—
	Sel.: Rootsi	38,2	6 650	285	Ristikneinaseemned	6,6	8 038
	Prantsuse	5,0	1 188	305, 306	Tubak lehtedes, kasvudes	67,4	100 670
27	Herkulo ehk kaeratangud	25,0	4 978		Sel.: Taani	17,3	22 796
30	Kiis	105,3	25 915		Ühti	9,9	20 744
	Sel.: India	104,8	25 742		Ühendriigid	9,2	7 267
					Hunnalad	1,9	788
3.	Ala- ja juurvili	194,7	56 427	11.	Paberitoorained	99,6	19 106
59	Hernes	12,3	2 442	352	Puuvill toores	261,0	336 750
59	Apelsinid ja mandariinid	38,9	11 522		Sel.: Ühendriigid	158,7	182 000
60	Sidrunid	88,9	17 022		S. N. V. L.	84,4	128 000
62	Banaanid	—	—	357	Kanep	44,6	21 678
69-75	Puuvill ja marjad kuivatatud	51,2	23 679		Sel.: Läti	17,8	9 040
					S. N. V. L.	16,5	7 225
5.	Kala, kalasaadused ja vähid	173,7	40 698	359	Džaut	530,3	155 703
112	Heeringad	154,2	38 911	363	Vill värvimata	11,2	20 840
6.	Muud toidu- ja maitseained ning joogid	4 308,6	464 233		Sel.: Brasiilia	2,2	2 624
167	Kohv toores, ubades	4,8	6 618		Austraalia	2,2	8 224
172, 179	Kakao ubades ja pulbris	15,5	12 685		Saksa	2,0	4 957
176	Tee igasugune	5,3	15 757	13.	Artid ja metallid tüütlemata (metallimurd)	69,6	7 432
178, 179	Suhkur peenike ja rafinaad	1 954,9	339 521	376	Malm toores	65,0	4 091
	Sel.: Poola-Danzig	1 338,6	229 126				
	Saksa	354,9	58 569	14.	Mineraalid peale ürtside	11 801,8	207 016
	S. N. V. L.	247,7	49 094	397, 398	Vabrik- ja ehit. tarvitav savid	211,5	3 435
205, 206	Sool	2 808,2	85 380				
207	Kunstvõi	1,8	1 412				
213-217	Viljad ja veinid	1,9	5 728				
221-224							
7.	Loomasööd	189,7	25 155				
231	Kliid igasugused (loomatoit)	—	—				

) v. tab. 1.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris 1931 a. (järg).
 Commerce extérieur des principaux articles en janvier 1931 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton		Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	
		2	3			5	6
SISSEVEDU—IMPORTATION.							
447	Kivisüsi Sel: Briti Poola-Danzig	11 538,8 9 383,8 2 155,0	165 115 165 672 29 443	792 794,795	Vasktraat isoleer-ta 0,5-12,5 mm Inglitina	4,5 0,0	5 099 8
15.	Keemiatööstuse toarained	6 939,8	755 196	21. Põllumajandusemasinad ja riistad (siin ka piimatalit. sisseseaded)	809	13,0	14 757
a)	Ölid, rasvad, vaigud, kummi toorelt	1 943,6	297 490	Traktorid	810, 811	—	—
462	Loomaraviv tehniliseks tarbeks	42,5	19 021	Viljapeksugarnituurid jõumasi-	817, 818	0,9	1 204
473	Palmiteraõli	6,9	4 415	naga ja ilma	820	0,0	25
474	Kookosõli	0,9	656	Niidumasinad	825	0,0	51
	Sel: Hollandi	0,9	656	830--833	835	1,5	5 323
481	Kakaovõi	10,0	15 500	Separatsioonid ja m. piimanduse	—	2,4	1 252
483	Nafta toores	63,2	5 071	masinad	—	190,9	289 359
	Sel: S. N. V. L.	62,7	5 020	22. Jõu- ja töömehhanismid	836	—	—
484	Masuut	68,2	7 000	Aurumasinad ja lokomobiilid	837	2,8	8 888
485	Petrooleum	1 265,0	125 189	Plahvatusjõumasinad	841	6,3	6 714
	Sel: S. N. V. L.	611,2	61 954	Veskite sisseseaded	849	4,5	3 805
	Briti	500,0	27 000	Kudumismasinad	850	—	—
487	Bensiin	363,1	64 442	Ömblus- ja pitutusmasinad ja	842-848,	5,1	17 770
	Sel: S. N. V. L.	319,1	54 892	nende osad	851-864,	65,1	81 344
493	Paraffin	33,6	7 250	igasugused töömehhanismid ja abinõud rauast, malmist, terasest	865	102,9	165 090
495	Määrdeõli ern.	5,6	1 804	Masinade ja aparaatide osad	872	393,6	302 547
	Sel: Ühendriigid	76,2	25 263	Rauust ja terasest tootud, pressit. ja valatud kaup ern.	876	10,8	6 261
	Saksa	39,0	9 900	Raud- ja terastorud ja nende ühendusjaod	881, 885	53,0	20 158
498	Kivisöetõrv	21,5	4 808	Raudraatnaelad ja -needid	873, 877-	7,1	4 055
518	Kanepi	0,8	1 422	Muu treitud, poleeritud, lihvitud raud- ja teraskaup igasugune	880, 886	116,7	92 153
	Sel: Ühendriigid	6,8	1 422	Raudplekk-kaup ern. lätne	887, 889	26,9	29 755
				Okastraat	892	10,2	3 050
b)	Väetisained	2 530,7	218 007	Raud- ja terastraukaup ern.	895	8,3	8 134
535	Fosforilämpesektor	—	—	Nonkaup igasugune	901-903	2,4	12 941
537	Väiavelhapu ammoniaak	19,8	3 865	Ern. käsitööriistad	906-908, 911	10,2	20 505
541	Superfosfaat	432,1	28 550	Vaskkaup igasugune	912	4,7	24 996
542	Toomassiakk jahvatatud	—	—	Alumiiniumkaup ern.	920	1,6	5 860
546, 547	Kaalisoolad	2 009,5	168 900	24. Elektrimasinad—aparaadid ja tarbeasjad	924, 925	106,8	338 008
c)	Muud keemiatööstuse toarained	2 460,5	239 699	El-dünamod, -mootorid, transformatorid	932	45,2	90 520
519	Väiavel toores, tükikides	2 459,7	235 920	El-lambid metalliindiga	934	1,1	20 699
				El-kaablid metallipantseriga	935	15,4	15 231
				El-juhed isoleeritud	943	14,4	26 235
				Radioaparaadid, -osad ja -tarb.	—	3,8	57 997
				25. Instrumendid, aparaadid (peale elektriapar.) ja laskeriistad	953	12,1	106 096
				Arsti riistad, aparaadid ja -tarbed	958-966	0,4	7 736
				Kellad	973-980	0,7	10 051
				Muusikariistad	981-984	0,2	41 053
				Laskeriistad	—	1,9	7 194
				26. Transportabinõud	986-992	223,2	212 990
				Veosõiduriistad	999	1 tk. 6,70 grt.	1 200
				Sõidunõud	1002	6 tk.	21 096
				Veoautode raamid ühes mootori ja ratastega	1008	14 "	32 662
				Jalgrattad	—	509 "	32 604
				27. Keraamika ja muud mineraalkaubad	1025	226,0	87 071
				Kääd, tahud loomulikud	1033	1,2	288
				Tulekindlad kivid ja tahvid (Sammotkivid)	1051-1053	75,2	6 153
				Fajanskaup	1054, 1055	23,2	14 471
				Portselankaup	1056-1073	11,0	12 382
				Tahveklaas ja klaaskaup	—	27,0	34 793
				28. Keemiatööstusesaadused	1103	957,1	399 120
				Albumiin	1105-1109	—	—
				Pehmest kummist asjad ühend. kiudainetega	1110	11,4	41 106
				Veoautode massiiv-kummiistid	1113, 1114	8,0	40 860
				Kummiist jalanõud	1146	118,8	10 913
				Väiavelhapu alumiinium	1165	496,8	50 280
				Pesusooda	1168	53,2	13 125
				Kaustiksooda puhastamata	1231	0,0	6
				Sõhape (vedel)	1308-1311	0,0	0
				Lõhna- ja kosmeetikaained	1323-1328,	1,0	18 573
				Parkimisekstraktid	1336-1344	23,8	13 761
				Mineraalvärvid	1348	20,9	3 734
				Allsariinvärvid ern.	1255	5,0	34 022
				Saapamäär	1356	1,3	2 780
				Trükimust	1360	4,4	5 007
				Pronksipulber	1368	0,2	494
				Linoleum	—	3,5	3 616
				29. Muud eraldi nimetatud kaubad	1394-1396	5,3	46 423
				Kirjutusematerjal ern.	—	1,4	9 295

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris 1931 a. (järg).
 Commerce extérieur des principaux articles en janvier 1931 (suite).

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 grammes de l'or pur (100 marcs antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
VÄLJAVEDE—EXPORTATION							
I. Elusloomad.							
	223 Hobused (arv)	128	29 680	380 Vanaraud		1 151,9	27 830
1	2 Teised (võljaarvatud vasikad)			385, 386 Sel.: Poola-Danzig		1 146,5	23 064
2	(arv)	56	3 560	Vanavask		1 145,2	25 964
5	5 Sead, põrsad (arv)			Sel.: Rootsi		1,8	920
						1,7	895
II. Toidu- ja maitseained, joogid							
3. Aia- ja juurvili	1 203,3	69 621	1 823 908	13. Ärtsid ja metallid töötlemata (metallimurd)		34,5	750
38 Kartul toores	1 196,5	59 475		406, 407 Kips		33,0	665
57 Ounad				408 Lubri kustutamata			
4. Karjasaadused	942,7	1 574 081		15. Keemiatööstuse toorained		34,7	33 890
70 Peekon	183,4	1 68 884		a) Õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt		15,5	4 166
Sel.: Briti	183,4	1 68 884		497 Põlevkiviõil		0,1	7
77 Sealihä värske ja soolatud	1,1	1 193					
78 Sealihä suitset. (singid küljed)	0,3	413		IV. Valmissaadused.			
79 Loomaliha	74,5	35 320		16. Nahad töötletud ja nahakaup		0,1	1 800
Sel.: Soome	71,9	34 040		566, 567 Suured parknahad			
81 Lambaliha	13,6	10 169		17. Puutööstusesaadused		1 078,9	256 221
Sel.: Rootsi	13,3	9 889		593 Vineer		939,7	188 400
95 Kohupiim	3,8	527		Sel.: Briti		897,5	165 750
96 Väi	657,1	1 353 599		Saksa		76,5	16 650
Sel.: Saksa	508,6	1 047 629		504 Vineerist toolipõhjad		111,9	55 270
Belgia	110,9	228 551		Sel.: Saksa		47,2	22 700
99 Munad				Briti		28,7	13 620
5. Kala, kalasaadused ja vähid	54,1	30 672		598 Tikusraat			
100—105 Värsked kalad	49,7	26 523		606 Uksed			
116—120 Kalakonservid	4,8	3 858		607 Niidiriulid		2,4	1 330
				Sel.: Saksa		1,7	855
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid	128,0	64 377		609, 610 Mööbel		23,6	10 460
127 Kartulljahu	87,5	15 746		Sel.: Briti		23,3	10 250
187 Sokolad	23,0	35 340					
210 Teraleib, pain normid	4,6	1 759		18. Paberitööstusesaadused		1 559,0	343 598
				634 Pakkimispaber		188,3	61 713
III. Toor- ja poolvalmisained							
8. Loomariigained, peale rasvade	61,3	97 389		635 Rotatsioonipaber		1 052,8	202 651
237—241 Loomanahad kuivalt soolatud	55,7	78 329		636, 637 Kirjutuse- ja trükipaber		317,1	76 645
237—241 Loomanahad märjalt soolatud	42,7	60 291					
Sel.: Saksa	42,7	60 291		19. Tekstiilitööstusesaadused		352,9	756 876
Läti	11,5	16 688		664, 665 Puuvillavatt		63,7	205 252
243—257 Karusnahad	0,7	16 180		667—670 Puuvillaniit ja lõng		27,2	95 713
260 Jõhvid				Sel.: Saksa		19,0	58 063
270 Sooled	4,5	2 230		Taanid		102,9	340 103
				Sel.: Rootsi		36,5	111 498
9. Seemned, taimeid ja nende osad	37,2	8 590		Taanid		31,0	95 639
274, 275 Linaseemned	36,2	7 850		Norra		20,5	63 845
				Sel.: Rootsi		183,8	126 850
10. Metsamaterjal	4 894,2	131 000		Sel.: Taani		135,4	95 457
310—319, 325 Paldid, prussid, pakud, latid				696 Pakkimis- ja kotiride		29,5	20 340
321 Liitprid	273 750 kj.	94 100		Sel.: Taani		0,2	2 984
322 Propsid	194,33 st.	36 896		Sel.: Läti		0,1	1 250
320, 326—329 Kause- ja männilauad ja -plangud	79,77 „	14 786		Soome		0,1	962
Sel.: Briti	79,77 „	11 480					
Prantsuse	82,84 „			702, 703 Villane rite			
338 Krohvimispeerud				Sel.: Läti			
				Soome			
11. Paberitoorained	8 852,2	1 200 984		27. Keraamika ja muud mineraalkaubad		52,3	4 644
349 Tseluloos	6 872,2	1 123 981		1016 Tsement		49,1	1 775
Sel.: Briti	3 048,1	555 627		Sel.: Läti		49,1	1 775
Prantsuse	1 775,8	267 652		1034 Telliskivid vaapamata			
Ühendriigid	1 513,5	225 751					
12. Tekstiilitoorained	658,4	318 988		28. Keemiatööstusesaadused		51,3	24 731
354 Lina	614,0	302 191		1102 Kaseiin		10,6	4 471
Sel.: Briti	343,5	170 687		1318 Tuletikud		39,2	18 000
Läti	117,0	57 651					
Prantsuse	56,4	25 619					
355 Takud	9,6	2 621					

Tab. 4. Tollamette läbikäik jaanuaris 1931 a.—Activité des bureaux douaniers en janvier 1931.

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haap- salu	Kures- saare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton { Sissevedu—Importation	28 023	1 708	537	1 202	—	—	—	7	20	31 492
{ Väljavedu—Exportation	19 044	697	156	278	—	—	—	49	2 028	22 252
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.	47 067	2 400	693	1 480	—	—	—	56	2 046	53 744
1 000 kr { Sissevedu—Importation	5 185	142	88	80	—	—	—	16	2	5 493
{ Väljavedu—Exportation	4 703	310	29	59	—	—	—	2	48	5 151
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.	9 888	452	97	139	—	—	—	18	50	10 644

Tab 13. VALUTA JA VÄÄRTPABERITE HINNAD TALLINNA BÖRSIL VEEBUIARIS 1931 a.
COURS du CHANGE à TALLINN en FEVRIER 1931.

		Kõrgeim veebr. 1931		Madalaim veebr. 1931		Keskmine							
						Veebr. 1931 a.		jaanuar 1931 a.		1/I-28/II 1931 a.		Veebr. 1930 a.	
		o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.
1. New-York,	100 \$ (dollar)	375,00	376,00	374,45	375,45	374,81	375,81	375,09	376,09	374,95	375,95	374,51	375,51
2. London,	100 £ (Inglis n.)	1821,00	1826,00	1821,00	1826,00	1821,00	1826,00	1821,00	1826,00	1821,00	1826,00	1821,00	1826,00
3. Berlin,	100 Saksa riigi marka	89,15	89,75	89,00	89,60	89,10	89,70	89,18	89,78	89,14	89,74	89,41	90,01
4. Helsingi,	100 Soome marka	9,34	9,39	9,12	9,47	9,43	9,48	9,44	9,49	9,3	9,48	9,41	9,46
5. Paris,	100 Prantsuse franki	14,70	14,95	14,70	14,95	14,70	14,95	14,70	14,95	14,70	14,95	14,67	14,92
6. Bruxelles,	100 Belgia bolga	52,30	52,80	52,20	52,70	52,26	52,76	52,31	52,81	52,28	52,78	52,17	52,67
7. Zürich,	100 Helveetsia franki	72,45	73,05	72,15	72,75	72,84	72,94	72,62	73,22	72,48	73,05	72,25	72,85
8. Milano	100 Itaalia liiri	19,65	20,05	19,69	20,09	19,61	20,01	19,65	20,05	19,63	20,03	19,60	20,00
9. Stockholm,	100 Rootsi krooni	100,40	101,00	100,30	100,90	100,34	100,94	100,40	101,00	100,37	100,97	100,47	101,07
10. Kjöbenhavn,	100 Taani krooni	100,40	100,90	100,25	100,85	100,25	100,85	100,25	100,85	100,25	100,85	100,21	100,81
11. Oslo,	100 Norra krooni	100,30	100,80	100,25	100,85	100,25	100,85	100,25	100,85	100,25	100,85	100,07	100,67
12. Praha,	100 Tšehhoslovak kr.	11,10	11,30	11,10	11,30	11,10	11,30	11,10	11,30	11,10	11,30	11,08	11,28
13. Amsterdam,	100 Hollandi kuldeni	150,70	151,50	150,35	151,15	150,47	151,27	150,62	151,72	150,69	151,49	150,22	151,02
14. Riga,	100 Läti latti	72,15	72,65	72,15	72,65	72,15	72,65	72,15	72,65	72,15	72,65	72,10	72,60
15. Moskva,	100 Tšerv. rubla	193,00	194,50	193,00	194,50	193,00	194,50	193,00	194,50	193,00	194,50	192,71	194,21
16. Wien,	100 Austria šillingit	52,70	53,30	52,60	53,20	52,66	53,26	52,75	53,35	52,71	53,31	52,73	53,33
17. Budapest,	100 Ungari pengid	65,55	66,25	65,55	66,25	65,55	66,25	65,58	66,28	65,56	66,26	65,55	66,25
18. Warszawa,	100 Poola slotti	41,90	42,70	41,90	42,70	41,90	42,70	41,90	42,70	41,90	42,70	41,70	42,90
19. Kaunas,	100 Leedu litti	37,05	37,65	37,05	37,65	37,05	37,65	37,05	37,65	37,05	37,65	36,92	37,55
20. Danzig,	100 Danzigi kuldeni	72,85	73,45	72,85	73,45	72,85	73,45	72,85	73,45	72,85	73,45	72,85	73,45
21. 8% E. hüpot. pang. Panti (nom.v.1kr.)		—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,80
22. 1927 a. 7% välislaen (nom.väärt.\$500)		—	122,00	—	122,00	—	122,14	—	122,90	—	122,57	—	155,83

Tab. 15. Linnade rahvastik veebruaris 1931 a.
Mouvement de la population dans les villes en février 1931.

	Registreeritud elanikkude arv 1/II 1931 a. Nombre de la population au 1/II 1931			Sisse registreeritud Euresistres						Välja registreeritud Rayés des listes						Registreeritud elanikkude arv 1/III 1931 a. Nombre de la population au 1/III 1931				
	Kokku	M.	N.	Sündinud Nais-sances		Sisse-sõitnud Arrivés		Teise korteri sisse-kolijad Change-ment du logement		Surnud Décés		Välja-sõitnud Départs		Tead-mata kuhu Incon-nu		Korteri-st välja-kolijad Change-ment du logement		Kokku	M.	N.
				M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			
Tallinn	131 373	57 516	73 857	37	37	998	822	1 677	2 162	72	90	698	683	526	570	1 411	1 659	131 597	57 721	73 876
Haapsalu	4 295	1 744	2 492	3	2	36	30	20	14	1	8	29	41	—	—	20	14	4 225	1 753	2 475
Kuressaare	4 285	1 894	2 391	—	3	17	22	17	15	1	5	25	36	—	—	17	15	4 260	1 885	2 375
Narva	25 280	10 835	14 445	4	7	157	82	188	280	17	30	106	89	26	25	157	254	25 294	10 908	14 386
Nõmme	13 234	5 888	7 346	5	4	128	167	121	173	10	6	116	156	53	68	95	137	13 189	5 888	7 321
Paide	3 462	1 529	1 923	1	—	64	30	33	38	1	1	29	34	—	—	38	38	3 482	1 564	1 918
Paldiski	1 094	531	560	—	—	8	5	1	2	—	2	6	7	—	—	1	2	1 092	536	556
Petseri	4 374	2 007	2 277	3	5	25	30	13	24	3	3	23	28	—	—	16	24	4 382	2 096	2 286
Pärnu	20 646	9 423	11 223	12	19	236	222	395	521	10	11	221	203	32	42	395	521	20 611	9 408	11 203
Põltsamaa	3 893	1 497	1 800	—	2	24	19	20	22	2	3	20	14	—	—	20	22	3 899	1 499	1 810
Rakvere	12 565	5 215	7 340	2	7	74	70	105	129	3	10	63	78	—	—	97	136	12 549	5 227	7 322
Tapa	4 158	2 005	2 153	7	1	26	32	28	21	1	3	14	11	2	4	30	22	4 186	2 019	2 167
Tartu	70 762	30 321	40 431	8	10	477	420	512	718	26	45	249	205	97	129	513	604	70 909	30 433	40 536
Tõrva	2 395	1 007	1 388	1	—	13	11	16	20	—	—	10	11	1	—	17	19	2 398	1 000	1 389
Türi	3 254	1 482	1 772	—	3	16	33	21	21	1	1	15	19	—	—	18	21	3 276	1 485	1 791
Valga	12 622	5 603	7 019	4	5	96	88	75	95	8	8	69	81	2	3	75	100	12 641	5 626	7 015
Viljandi	12 733	5 872	6 861	—	1	66	89	110	151	8	6	67	69	—	—	110	151	12 730	5 863	6 867
Võru	5 749	2 795	2 954	14	10	46	44	63	70	5	3	45	67	23	22	72	33	5 676	2 773	2 903
Kokku—Total	335 495	147 287	188 208	101	116	2 507	2 207	3 620	4 476	167	235	1 811	1 831	762	863	3 102	3 382	335 569	147 673	188 196
Keskml./I-28/II				217		4 714		8 096		402		3 642		1 625		6 934				
1931 a.	335 238	147 074	188 164	123	122	2 919	2 693	3 730	4 610	175	227	2 243	2 242	799	915	3 149	4 003	335 682	147 480	188 202
jaanuar 1931 a.	334 982	146 862	188 120	146	128	3 332	3 179	3 839	4 744	183	220	2 675	2 655	837	968	3 197	4 124	334 495	147 287	188 208
veebruar 1930 a.	334 124	146 177	187 947	90	95	3 389	2 712	3 437	4 293	169	179	2 909	2 232	704	800	2 993	3 848	334 311	146 318	187 998

Tab. 25. TOIDUAINETE, MAKSUMUS KALORILISE SISALDUSE JÄRGI 1926-1931 a. - COUT DES DENRÉES ALIMENTAIRES À LA BASE DE LEUR VALEUR NUTRITIVE 1926-1931.

Table with columns for years (1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931) and rows for food items like Sealiha, Seapekk, Loomaliha, etc. Includes sub-headers for '1000 kalori maksumus' and 'Coût par 1000 calories'.

Hinnamuutused 1931 a. veebruaris eelmise kuuja võrreldes:

Table showing price changes in February 1931 compared to January. Divided into 'Elumaksumusindeksis' and 'Suurmüügindeksis' with columns for 'Odavnenud' and 'Kallinenud'.

Tab. 27-28. ELUMAKSUMUS- JA SUURMÜÜGINDEKSID (geom. kesk.) Nombres-indices du coût de la vie et nombres-indices des prix de gros (moyenne géom.)

Table with columns for average annual (1929, 1930), Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931, showing indices for food cost and wholesale prices.

Tab. 27. ELUMAKSUMUSINDEKSID N.-indices du coût de la vie A. (1913 = 100)

Table 27: Indices of the cost of living (1913=100). Lists categories like Alimentation, Logement, Chauffage, etc. with columns for Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931.

Table 28: Wholesale price indices (1922=100). Lists categories like Alimentation, Logement, etc. with columns for Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931.

Tab. 28. a) SUURMÜÜGINDEKSID (võrdkaalustamata keskm.) Nombres-indices des prix de gros (moyennes non pondérées). A. (1913 = 100).

Table with columns for Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931, showing indices for import/export, general indices, and agricultural price indices.

Table showing indices for agricultural prices (1913=100) with columns for Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931.

Table showing indices for agricultural prices (1913=100) with columns for Dec 1930, Jan 1931, and Feb 1931.

Tab. 29. Tööturg jaanuaris 1931 a. — Marché du travail en janvier 1931.

Eravahetalusekontorid Agences d'affaire privées	Omavalitsuste töbörsid — Bourses du travail des administrations publiques											Eravahetalusekontorid Agences d'affaire privées					
	Tööajalaste arv Nombre de chômeurs				Tööajalaste arv Nombre de chômeurs				Tööajalaste arv Nombre de chômeurs			Tööajalaste arv Nombre de chômeurs					
Tööajalaste arv Nombre de chômeurs		Tööajalaste arv Nombre de chômeurs		Tööajalaste arv Nombre de chômeurs		Tööajalaste arv Nombre de chômeurs		Tööajalaste arv Nombre de chômeurs			Tööajalaste arv Nombre de chômeurs						
M.	N.	K.	F.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
1199	1158	320	167	139	40	695	146	34	492	157	476	142	677	501	148	19	440
701	709	272	550	35	14	343	269	37	11	944	209	320	284	327	33	19	20
139	137	20	20	1	1	7	87	25	80	165	121	80	165	121	80	1	1
123	125	265	153	4	30	136	124	136	124	136	124	136	124	136	124	136	124
63	98	18	13	4	9	30	2	2	195	33	162	81	111	81	111	111	111
416	179	104	41	44	4	232	31	95	1	23	13	23	13	35	36	1	2
51	23	1	4	1	1	23	13	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
232	217	111	136	101	242	253	238	268	243	253	238	243	253	238	243	253	238
109	50	12	6	6	6	64	49	64	49	64	49	64	49	64	49	64	49
143	191	22	19	18	11	38	38	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
16	3	25	4	1	1	15	1	15	1	15	1	15	1	15	1	15	1
70	67	25	4	2	2	15	2	15	2	15	2	15	2	15	2	15	2
105	122	70	80	5	15	15	2	15	2	15	2	15	2	15	2	15	2
5385	5112	1425	1021	404	386	17963	989	549	33	1591	1006	1501	963	2602	2544	197	7
6497	6274	2446	1780	790	582	2397	2469	2397	2469	2397	2469	2397	2469	2397	2469	2397	2469
2648	3027	1610	1134	99	60	1209	900	42	908	877	849	385	3112	452	10	14	447
3027	3087	1888	1401	126	56	1581	1414	64	32	1411	1306	1325	1360	2078	2630	281	38

1) vähem näidat töl ohud. 2) Töötelt-
jate hulgaest väljajätangute arv arvatud maha.
3) Oueriers des industries extractives, des pro-
duits d'extraction et oueriers verriers. 4) Ouer-
riers des transports et des communications.
5) Employés de magasins (aussi garçons d'hôtel).
6) Industries extractives et transformation de
leurs produits.

1. Põllu- ja aiavõõliised — Oueriers agrics et horticult.
2. Metsavõõliised — Forestiers
3. Kaev ja muud ning nende saad (tööli).
4. Metallivõõliised — Oueriers en métaux
5. Tekstiilvõõliised — Oueriers dans l'industrie textile
6. Ehitusevõõliised — Oueriers dans construction
7. Puutöövõõliised — Oueriers dans l'industrie du bois
8. Transpord- ja sidevõõliised
9. Kauplus- ja kontoriametnikud — Empl. de bureau
10. Majateenijad — Service domestique
11. Lihtvõõliised — Journaliers
12. Muud võõliised — Autres oueriers
13. Põllumajandus ja aiandus — Agricul. et horticult.
14. Metsandus — Exploitation des forêts
15. Kaevandus ja kaevand. ja nende saaduste t. o)
16. Metallivõõliised — Industrie des métaux
17. Tekstiilvõõliised — Industrie textile
18. Puutöövõõliised — Industrie du bois
19. Ehitustöövõõliised — Industrie du bâtiment
20. Pabertöövõõliised — Confection de vêtements
21. Kaubandusliku iseloomuga ettevõtet. — Commerces
22. Transpord- ja side — Transport et communication
23. Isikuteenistus — Service domestique
24. Muud — Autres industries

1. Tallinna linn. . . . .
2. Tartu linn ja -maa . . . . .
3. Valga linn . . . . .
4. Pärnu linn . . . . .
5. Viljandi linn . . . . .
6. Narva linn . . . . .
7. Rakvere linn . . . . .
8. Harjumaal . . . . .
9. Saaremaal . . . . .
10. Võru linn ja -maa . . . . .
11. Põlsemal . . . . .
12. Nõmmel . . . . .
13. Põlsemal . . . . .
14. Põlsemal . . . . .
15. Põlsemal . . . . .
16. Põlsemal . . . . .
17. Põlsemal . . . . .
18. Põlsemal . . . . .
Kokku . . . . .

Deetsember 1930 a. — Décembre 1930
Jaanuar 1931 a. — Janvier 1931

Suur- ja kesktööstuseettevõtete tööhõud
Main- d'oeuvre des entreprises grandes et moyennes

Kuna tööstuseettevõtete isikliku koostise (tööhõju) tabelis (stand. 30) antakse andmed ainult tööstuseharude järgi, toome eritabelina üksikasjalise ülevaate töötajate arvust tööstuseharude alajaotuste ulatusel ja tööhõju eriliikide järgi—töölised, tehniline personal, ametnikud ja teenijad. Arvud 1 jaanuariks 1930 on toodud E. Stat. nr. 101 (4) 1930 lhk. 250—251.

		Suurtööstus (20 ja üle töötajaga ettevõtted) Grandes entreprises (plus de 20 travailleurs)										
	Ettevõtete arv N. des entreprises	Töölised Ouvriers		Tehniline personal Personnel technique		Ametnikud Employés		Teenijad Services		Kokku Total		
		M.	H.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Murrud ja kaevandused—Industries extractives												
1. Turbatööstus—Tourbières	15	1 730	287	109	—	46	9	57	16	1 942	312	
2. Põlevkivitööstus—Carrières de schiste combustible	7	126	29	13	—	8	1	8	3	155	27	
3. Kivi- ja paemurrud ning muud kaevand.—Carrières de pier. à chaux et autres	5	555	262	89	—	35	8	46	11	1 725	281	
II. Määratõõstamine—Transformation des pierres et des terres												
1. Sideainete (semendi-, lubja-, kipsi-, kriidi j. n. e.) tööstus—Fabr. de ciments (ciment, chaux, plâtre, craie etc.)	3	49	2	7	—	3	—	3	2	62	4	
2. Savitööstus ja keraamika—Fabrication de poterie et céramique	17	768	153	29	—	33	27	36	13	866	193	
III. Metallitööstus—Industrie des métaux												
1. Metallide ümbertöötamine ning masinaehitus (ja remont)—Travail des métaux et construction mécanique (et réparation)	5	401	44	17	—	16	14	25	9	459	67	
2. Laevaehitus (ja remont)—Construction navale (et réparation)	8	87	50	10	—	7	5	7	2	111	57	
3. Klaasitööstus—Verreries	3	253	59	2	—	10	7	4	2	272	63	
4. Kivide ümbertöötamine—Transformation des pierres	1	24	—	—	—	—	—	—	—	24	1	
5. Metallitööstus—Industrie des métaux	43	3 243	200	187	1	160	65	101	16	3 691	282	
IV. Keemiatööstus—Industrie chimique												
1. Metallide ümbertöötamine ning masinaehitus (ja remont)—Travail des métaux et construction mécanique (et réparation)	10	1 256	14	69	1	43	18	28	5	1 306	96	
2. Laevaehitus (ja remont)—Construction navale (et réparation)	3	427	6	35	—	26	16	2	—	490	38	
3. Raudtee ja trammide veereva koosseisu ehitus (ja remont)—Constr. (et répar.) du matériel roulant des chemins de fer et des tramways	8	1 078	17	52	—	55	21	54	8	1 239	46	
4. Elektriaparatuur ja tarbeasjade valmistus—Fabr. d'appar. et d'instrum. électriq.	3	183	82	19	—	17	8	13	2	232	92	
5. Mehaanika ja lukusepatöökajad—Ateliers mécaniques et de serrurerie	3	70	14	3	—	4	1	—	—	77	15	
6. Täpsete mõõdurite valmistus ja remont ning kaalmetallide ümbertöötamine—Fabr. et répar. d'appareils de précision et transformation des métaux précieux	2	59	16	—	—	1	—	—	—	60	16	
7. Mitmesuguste metalliesemete valmistus—Fabr. d'objets métal. de tout genre	8	170	50	9	—	14	1	4	1	197	58	
V. Nahatööstus—Industrie des cuirs et peaux												
1. Tuletikutööstus—Fabrication d'allumettes	13	281	249	48	—	34	14	22	4	355	267	
2. Kummiesemete, linoleumi ja vahariide valmistus—Fabr. d'articles en caoutchouc, de linoléum et de toile cirée	2	52	158	10	—	6	2	9	—	77	160	
3. Seebi- ja küünlitööstus ning kosmeetilised laboratooriumid—Fabr. de savon et de bougies, laboratoires des cosmétiques	1	11	16	2	—	1	—	—	—	14	10	
4. Muude keemiliste ainete ja esemete valmistus—Fabr. d'aut. mat. et prod. chimiq.	2	15	31	2	—	7	3	1	2	25	36	
V. Nahatööstus—Industrie des cuirs et peaux												
1. Tooresnahatööstus—Fabrication des peaux brutes	8	203	44	34	—	20	9	12	2	269	55	
2. Nahkesemete valmistus—Fabrication d'articles en cuir	7	152	56	13	—	20	12	12	1	205	69	
VI. Tekstilitööstus—Industrie textile												
1. Tooresnahatööstus—Fabrication des peaux brutes	6	146	42	15	—	20	12	12	1	193	55	
2. Nahkesemete valmistus—Fabrication d'articles en cuir	1	12	14	—	—	—	—	—	—	12	14	
3. Puuvillatööstus—Fabrication de coton	21	2 513	540	125	1	300	103	162	37	3 109	5 591	
4. Villatööstus—de laine	4	1 179	2 793	95	—	148	39	66	3	1 428	2 835	
5. Linatööstus—de lin	4	645	658	59	1	61	25	70	27	844	711	
6. Kõle-, nõõri- ja niiditööstus—Corderies et filateries	6	472	1 587	12	—	72	17	11	4	567	1 608	
7. Appretuur-, värvimis- ja vanutamistööstus—Apprêt, teinture et foulonnerie de matières textiles	3	11	92	4	—	6	5	3	3	24	100	
VII. Puittööstus—Industrie du bois												
1. Saeveskid—Scieries	4	206	320	15	—	13	17	3	—	297	337	
2. Mõõbli- ja vineeritööstus—Fabr. de meubles et du bois de placage	37	1 315	867	137	—	103	44	56	12	1 611	923	
3. Muude puuesemete valmistus—Fabr. d'autres objets en bois	24	406	159	28	—	39	14	37	4	510	176	
VIII. Paberitööstus—Industrie du papier												
1. Saeveskid—Scieries	6	82	97	98	—	50	26	18	8	1 034	691	
2. Muude puuesemete valmistus—Fabr. d'autres objets en bois	6	47	52	11	—	8	4	1	—	67	56	
3. Paberitööstus—Industrie du papier	13	1 633	371	89	3	87	44	85	16	1 914	434	
4. Paberimassi ja paberivalmistus—Fabr. de pâte du bois et de papier	7	1 603	230	79	3	79	37	83	16	1 844	286	
5. Paberiesemete valmistus—Fabr. d'articles en papier	6	50	141	10	—	8	7	2	—	70	146	
IX. Poligraafitööstus—Industrie polygraphique												
1. Jahuveskid—Moulin à farine	23	692	179	54	8	65	52	23	8	838	447	
2. Leivatööstus—Fabrication de pain	40	791	1 209	64	5	166	89	151	31	1 142	1 331	
3. Šokoladi ja komvekkitööstus—Fabr. de chocolat et de bonbons	3	212	68	8	—	19	7	45	—	284	75	
4. Liha- (ja kalatööstus)—Fabrication de viandes et de poissons	2	24	7	2	—	3	5	—	3	29	15	
5. Tapumajad, külmetusehooned ja kunstjäättööstus—Abattoirs, chambres réfrigérantes et fabr. de glace artificielle	9	98	508	7	3	15	17	14	13	132	541	
6. Piimatööstus—Fabrication de lait	7	93	34	8	—	46	24	45	10	192	68	
7. Toiduõli- ja rasvadetööstus—Fabr. d'huiles alimentaires et de graisses	2	22	14	1	—	2	1	1	—	26	15	
8. Kartoli- ja siirupitööstus—Fabr. de féculé de pommes de terre et de sirops	1	33	7	5	—	6	3	3	—	37	10	
9. Marjade ning puu- ja juurvillatööstus—Préparation de baies, fruits et légumes	2	49	3	3	—	5	—	3	1	60	4	
10. Piritusepõlet- ja puhastust ning pärmivabr.—Fabr. et raffin. d'alcool. et fab. de lev.	2	28	5	5	—	4	3	11	1	48	9	
11. Lihõõri- ja veinivabrikud—Fabr. de liqueurs et de vins	1	1	10	2	—	4	2	2	—	9	12	
12. Linnase- ja õlletehased—Fabr. de mail et brasseries	4	129	31	9	1	28	6	8	1	174	39	
13. Karastavate jookide tööstus—Fabr. de boissons rafraichissantes	2	23	14	1	1	3	3	1	1	28	19	
14. Kohvi- (ja -surrogaatide) ning muude maitseainete tööstus—Fabr. de café (café, succédané) et d'autres matières coloniales	1	13	6	2	—	2	—	—	—	17	6	
15. Tubakatööstus—Fabr. de tabac	4	48	499	11	—	20	18	18	1	106	518	
XI. Kõhakeete- ja pudnakaupade tööstus—Confect. de végém. et fabr. de merc.												
1. Riidevalmistus—Fabr. de vêtements	13	375	796	33	3	32	38	6	7	446	844	
2. Jalatööstus—Fabr. de chaussures	5	143	553	10	3	18	28	3	2	174	586	
3. Viiditööstus—Fabr. de feutre	6	112	136	20	—	13	7	3	5	148	148	
4. Pudu- ja muukaupade tööstus—Fabr. de mercerie et d'articles de mode	2	120	107	3	—	1	3	—	—	124	110	
XII. Ehitustööstus—Industrie des bâtiments												
1. Hoovete ehitus ja remont—Construction et réparation de bâtiments	15	750	104	43	—	50	15	15	1	858	120	
2. Välisehitused—Constructions extérieures	12	449	6	32	—	35	12	10	1	526	19	
3. Elektrienergia- ja veevarustus—Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau	8	301	98	11	—	15	3	5	—	332	101	
4. Elektrienergia- ja veevarustus—Usines à gaz d'éclairage et distribution d'eau	7	431	20	30	—	114	42	32	6	607	68	
XIII. Elektrienergia- ja veevarustus—Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau												
1. Elektrienergia- ja veevarustus—Usines à gaz d'éclairage et distribution d'eau	5	282	20	13	—	96	32	15	4	406	56	
2. Gaasi- ja veevarustus—Usines à gaz d'éclairage et distribution d'eau	2	149	—	17	—	18	10	17	2	201	12	
3. Puhastustööstus—Industrie du nettoyage	3	5	106	—	1	2	1	1	—	8	108	
Kokku—Total	267	14675	10 244	967	22	1212	555	759	163	17 613	10 989	

1 jaanuariks 1931 a. (ettevõtete rühmade ja alarühmade järgi).
au 1. I. 1931 (d'après les groupes et sous-groupes).

Sellest ettevõtetest 20-49 töötajaga Dont les entreprises ayant 20-49 travailleurs											Kesktööstus (5-19 töötajaga ettevõtted) Entreprises moyennes (de 5-19 travailleurs)										
Ettevõtte arv N. des entreprises	Töölised Ouvriers		Tehniline personal- Personal technique		Ametnikud Employés		Teenijad Service		Kokku Total	Ettevõtte arv N. des entreprises	Töölised Ouvriers		Tehniline personal- Personal technique		Ametnikud Employés		Teenijad Service		Kokku Total		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.		M.	N.
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
11	140	31	13		9	5	13	3	175	39	1	24		1		1				26	
4	57	6	7		5	2	11	2	80	10	1	24		1		1				26	
6	59	25	6		4	2	2	1	71	28	19	92	16	4		5	3	2		103	19
1	21										4	18		1		2				21	
23	55	95	14						24	1	11	46	10	2		2	2	1		51	12
10	265	9	3		6	2	1	1	275	11	4	28	6	1		1	1	1		31	7
2	40		3		2		2		47		52	370	55	14		10	5	6	1	406	61
2	39	2	1		5				45	2	9	97		2		4		3		106	
1		44			1		2		3	44	1	14		2		1				17	
2	34	14	1		3	1			38	15	2	12	18		1	1				8	1
7	17	8			1				18	6	19	117	11	4		4		1		125	13
1	158	19	6		12	1	4	1	180	20	7	45	4			1			48	4	
2	124	53	14		18	5	13	4	169	62	13	79	22	5		5	3	3		92	25
2											21	107	70	20		21	13	4	4	152	87
2											7										
5	109	22	12		11	2	12	2	144	25	14	82	40	14		7	5	2	4	112	48
4	76	38	4		4	3	5		89	41	20	118	35	6	2	7	4	7		134	41
1	64	24	4		4	3	5		77	27	14	90	20	1	3	3	1	7		105	22
8	45	119	10		7	13	7	2	12	14	41	28	15	1	1	13	18	11	1	29	19
1	1	19	1		1	1	1		3	20	6	234	162	7						265	181
1	8	11	2		1	1	1		12	12	26	179	55	4		8	11	4	1	195	67
2		23	1		4	1	2	2	24	4	4	16	31	3		4	4	7		30	35
3		42	3		4	3	2	2	11	47	6	18	53							18	53
26	34	24	3		1	7	3		41	31	5	21	23			1	3			22	26
15	361	121	30		35	15	23	2	449	138	57	359	43	13		16	5	8		396	48
6	179	65	16		28	10	22	1	245	76	27	140	10	9		12	9	7		168	13
7	141	17	5		2	2	1		143	20	2	180	2			1	1	1		188	3
7	41	39	9		5	3	1	3	56	42	9	39	31	1		1	1	1		40	32
5	59	78	6		7	5	3		75	33	8	36	44	4		5	2	4	1	49	47
5	21	1	2		1	1	1		25	5	1	27	2	1		3	3	3		34	2
2	38	77	4		6	5	2		50	82	5	9	42	3		2	2	1	1	15	45
27	239	144	11		13	13	6		269	158	37	230	148	6		5	5	7		242	155
1	302	291	27	3	79	45	67	18	475	357	177	805	329	111	6	109	23	27	12	1,052	370
1	25	8	1		1	1	3		30	9	26	18	6			5	6	1		24	6
2	24	7	2		3	5	3	3	29	15	4	161	51	5		10	5	6	3	182	59
5	22	187	3	2	6	5	5	6	36	200	16	48	80	6		1	2	5	5	80	93
6											7	41	3	1			1			43	
2	62	26	6		36	19	35	6	189	51	7	7	6		1	11	3	4	1	54	13
2	22	14	1		2	1	1		26	15	45	210	75	4	5	43	5	8	2	302	87
2	49	3	3		5		3	1	60	4	1	4	4				1			5	5
2	28	5	5		4	3	11	1	48	9	50	213	1	42		24		1	1	280	2
1	1	10	2		4	2	2		9	12	5	7	37	6		6	2			19	39
2	33	8	1		11	6	5		50	14	2	10	2							10	2
2	23	14	1		3	3	1	1	28	19	4	15	15			3	3			18	18
1	13	6	2		2	2			17	6	2	1	7				1			5	8
1		3			2		1		3	3	2	2	3			2				1	23
7	61	79	9		8	5		1	78	85	39	120	326	5	3	6	3	2		133	332
2	5	39	1		1	1			7	7	39	18	185	8	3	1	2			24	190
4	53	27	8		6	4		1	67	32	2	74	46	2	3	1	2			77	46
1											2	27	27							3	3
7	3	18	5		1	1			4	14	4	25	68			4	1			29	69
6	44	6	2		1				62	6	4	37		14		2				55	
1	12	6			1				47	6	3	26		3		4				31	
3	81	1	6		3	1	3	2	15	15	1	11		11		2	2			24	
2									93	4	7	42								53	
1											7										
1	50	1	3		1		1	1	55	2	6	38		7		2	2			47	2
1	31		3		2		1	1	38	2	7	4		2						16	
1	5	59	1		1		2	1	7	61	7	7	66	3	2	2	1	1		13	69
151	2,102	1,115	149	5	215	114	150	34	2,616	1,268	490	2,581	1,394	217	13	208	86	73	19	3,079	1,412

Tab. 31. TÖÖNNETUSED TÖÖTUSEETTEVÕTTEIS JAANUARIS 1931 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en janvier 1931.

Pour la nomenclature franc. s'adresser à la page précédente	Suurtööstus (20 ja üle tööt. ettevõtted)	Sellest		Keskööstus (5—19 töötaja- ga ettevõtted)	Kokku	Detsember Décembre 1930
		Üle 50 töötaja- ga ettevõtted	20—49 töötaja- ga ettevõtted			
I. Murrud ja kaevandused	93	93	—	—	93	114
II. Mitteraalide limbertöötamine	18	16	2	—	18	9
III. Metallitööstus	101	90	11	1	102	115
IV. Keemiatööstus	7	3	4	—	7	9
V. Nahatööstus	5	4	1	—	6	3
VI. Tekstiilitööstus	102	102	—	—	102	87
VII. Puitööstus	33	24	9	1	34	23
VIII. Paberitööstus	23	22	1	—	23	23
IX. Poltgraafiatööstus	2	—	2	—	2	2
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööst.	8	7	1	—	8	16
XI. Kehakalte- ja pudukaupade tööstus	1	1	—	—	1	1
XII. Ehitustööstus	25	23	2	—	25	39
XIII. Elektri jaam. ning gaasi- ja veevar.	1	—	1	—	1	1
XIV. Puhastustööstus	—	—	—	—	—	—
Kokku--Total	419	385	34	3	422	447

Tab. 32. TÖÖTUSETÖÖLISTE ARVU LIHKUMISE INDEKSID (1-ks kuupäevaks).
Nombres-indices du mouvement du nombre de main-d'œuvre dans les entreprises industrielles (au 1-er du mois).

	A. Liikuvale baasil (eelmine kuu = 100 järgmise kuu jaoks) A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)										B. Indeksid baasil: 1. I. 1927 = 100 B. Base: 1. I. 1927 = 100	
	Töötajad ¹⁾ —Travailleurs en général ¹⁾					Töölised—Ouvriers					Töötajad ¹⁾	Töölised
	Suur- ja kesk- tööstus	Suurtööstus	Sellest		Keskööstus 5—19 tööt.)	Entreprises grandes et mo- yennes	Grandes entreprises	Dont		Entreprises moyennes		
			50 ja üle töötajaga	20—49 tööt.			50 et plus de travail.	20—49 travail.				
1930 Jaanuar	96,7	96,5	96,4	95,3	99,4	96,1	95,7	99,8	94,4	98,8	106,7	107,4
Veebruar	100,3	100,1	99,7	102,6	101,2	100,2	100,2	101,0	103,1	100,9	106,9	107,7
Märts	102,1	102,2	100,9	109,7	101,5	102,3	102,4	102,3	110,7	101,4	109,2	110,2
Aprill	102,9	102,9	102,4	105,7	102,7	103,3	103,2	101,3	106,4	104,0	112,3	113,9
Mai	102,1	103,0	103,1	102,3	96,4	102,5	10,34	103,6	102,5	97,0	114,7	116,7
Juuni	104,1	104,3	103,9	107,8	101,2	104,6	105,1	104,4	108,9	101,3	119,4	122,1
Juuli	97,4	97,6	97,1	100,2	96,0	97,2	97,4	96,9	100,2	95,7	116,3	118,7
August	96,1	95,8	96,0	94,5	98,6	95,5	95,1	95,3	94,3	97,6	113,4	114,8
September	94,8	94,5	95,6	83,9	97,0	94,5	94,1	95,3	87,9	97,2	107,6	108,5
Oktoober	98,5	98,1	98,3	96,8	101,5	98,4	97,9	98,1	96,7	101,9	106,1	106,9
November	99,0	99,1	99,0	97,7	98,3	99,0	99,1	99,0	99,9	98,4	105,0	105,8
Detsember	101,1	101,1	101,8	96,9	101,5	101,3	101,2	102,0	96,7	101,9	106,2	107,2
1931 Jaanuar	96,6	96,0	96,7	91,7	100,5	96,0	95,5	96,4	90,3	99,3	102,6	108,0
Veebruar	100,8	100,7	100,6	101,5	100,9	100,9	100,9	100,8	102,0	100,9	103,4	103,9

Tab. 33. NAKKUSEHAIGUSED JAANUARIS 1931 a. -- Maladies contagieuses en janvier 1931.

	Typus ali- dominatis	Paratyphus	Typus exanthem.	Febris recurrens	Malaria	Variola	Morbilli	Scarlatina	Diphtheria	Dysenteria	Lepra	Encephalit letharg.	Meening- rebreosp.ep.	Trachoma	Tubercu- losis	Kokku Total
Linnad—Villes	24	5	—	—	—	—	68	44	45	—	—	—	—	—	66	262
Tallinn	4	—	—	—	—	—	—	12	26	—	—	—	—	—	31	81
Haapsalu	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Narva	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	19
Nõmme	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	10
Paide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
Paldiski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu	1	—	—	—	—	—	67	5	3	—	—	—	—	—	3	79
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakvere	4	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3
Tapa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tartu	3	—	—	—	—	—	—	9	6	—	—	—	—	—	7	25
Tõrva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Türi	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6
Valga	5	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	11
Viljandi	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Võru	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	5
Maad—Arrond.	14	4	—	—	—	—	34	73	59	—	—	—	—	18	118	320
Viru	13	—	—	—	—	—	3	8	10	—	—	—	—	1	7	42
Järva	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	1	5	13
Harju	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	5	20	27
Lääne	—	1	—	—	—	—	1	13	2	—	—	—	—	—	12	29
Saare	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	7
Pärnu	—	1	—	—	—	—	22	13	—	—	—	—	—	1	20	56
Viljandi	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	4	10
Tartu	—	2	—	—	—	—	—	18	15	—	—	—	—	5	21	61
Valga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Võru	1	—	—	—	—	—	—	17	14	—	—	—	—	—	24	59
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	4	6	—	—	—	—	—	3	15
Kokku—Total	38	9	—	—	—	—	102	117	104	—	2	—	—	26	184	582

1) Tööliste d, tehniline personaal, ametnikud ja teenijad. — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

PRINCIPAUX ARTICLES PARUS DANS LE RECUEIL MENSUEL.

MÉTHODOLOGIE.

Recensement agricole de 1929	Nr. 88(3), page 133—141
Convention concernant l'unification des méthodes des statistiques économiques	" 87(2), " 69—80
Influences internationales sur l'organisation des statistiques nationales	" 76(3), " 161—170
Developpement des statistiq. en Estonie	" 75(2), " 65—72
Relation de la population aux travaux statistiques en Estonie	" 75(2), " 73—81
La IV conférence estono-lettonne des statisticiens	" 94(9), " 481—486
Principes de la statistique du commerce extérieur	" 27(6), " 1—24

DONNÉES INTERNATIONALES.

Production et commerce du monde dans le seigle et froment	Nr. 100(3), page 169—175
Commerce extérieur des pays Baltes de 1924—29	" 99(2), " 57—69
Emt- et immigr. mondiale de 1920—1924	" 57(12), " 5—10
Quelques comparaisons entre les États Baltes de 1920—26	" 72(11), " 629—633
Nombres-indices des gains dans les pays étrangers de 1914—1925	" 55(10), " 1—4

POPULATION.

Changements de la sujétion de 1920—29	Nr. 110(1), page 1—4
Population des exploitations agricoles en 1929	Nr. 104(7)-105(8), " 421—428
Nombre des estoniens en R.U.S.S. (U.R.S.S.)	Nr. 101(4), " 193
Developpement physique des enfants estoniens en 1926—27	" 84(11), " 621—629
Taille, poids et dimensions de la tête des nouveau-nés estoniens 1925—27	" 82(9), " 625—531
Naissances, décès, mariages et mouvement de la population en 1929	" 106(9), " 485—500
Divorces de 1923—28	" 90(5), " 279—285
Causes de décès en 1929	" 107(12), " 687—693
Accroissement de la population en Estonie de 1921—25	" 55(10), " 5—8
Population des villes et bourgs en 1929	" 101(4), " 204
Mouvement de la population traversant la frontière en 1929	" 99(2), " 70—74
Emigration en 1929	" 103(6), " 339—341
Statute des jeunes gens terminant leur service militaire en 1924	" 69(8), " 431—445

INSTRUCTION PUBLIQUE.

Écoles pour différentes nationalités en 1927/28	Nr. 92(7)-93(8) page 407-419
Temps employé pour la préparat. des leçons et autres occupat.	" 83(10), " 565—577
Écoles normales d'instituteurs (séminaires) de 1923—27	" 78(5), " 298—302
Établissements scolaires pendant les années scolaires de 1922—27	" 76(3), " 200—210
Écoles de navigation de 1923—27	" 74(1), " 30—34
Écoles primaires et secondaires pendant l'année scolaire de 1929/30	" 111(2), " 73—96
Jardins d'enfants de 1928—29	" 103(6), " 329—338
L'université de Tartu de 1926—28	" 89(4), " 232—240
Personnel enseignant, étudiants de l'université de Tartu et sommes dépensées par l'université 1922—26	" 66(5), " 281—288
L'école technique supérieure à Tallinn de 1926—28	" 89(4), " 240—242
Marché du livre et la presse périodique de 1927—29	" 109(12), " 677—686
Bibliothèques populaires en 1928/29	" 107(10), " 551—557

TRAVAIL ET SALAIRES.

Comparaison internationale des salaires	Nr. 103(6), page 359
Durée du travail dans l'industrie en 1929	" 107(10), " 533—539
Gains dans l'industrie en 1929	" 102(5), " 253
Conditions du travail 1922—27	" 75(2), " 138—140
Production et main d'œuvre dans les grandes entreprises industrielles en 1928	" 100(3), " 129—148
Main d'œuvre des entreprises moyennes et grandes au I. VII. 1927	" 71(10), " 608—610
Nombre des ouvriers dans l'industrie	" 101(4), " 198
Chômage et activité des bourses du travail en 1929	" 104(7)-105(8), 396—403
Inspection du travail en 1929	" 71(10), " 589—590
Convention collective au I. VII. 1927	" 98(1), " 37—39
Grèves dans l'industrie en 1929	" 108(11), " 619—623
Travaux publics en hiver de 1929/30	" 109(12), " 693—707
Assurance-maladie en 1929	" 94(9), " 509—512
Accidents du travail en 1927	" 94(9), " 509—512

Gains des ouvriers industr. en 1928	Nr. 90(5), page 290—394
Salaires des ouvriers agricoles en 1927	" 71(10), " 576—577
Gains des ouvriers industr. en Estonie 1914—26	" 59(14), " 3—12
Budgets des familles ouvrières en 1925	" 48(9), " 1—108

HYGIÈNE PUBLIQUE.

Maladies traitées aux hôpitaux	Nr. 104(7)-105(8), 415—421
Hygiène des enfants	Nr. 87(2), page 81—83
État sanitaire de l'armée de 1925—27	" 82(9), " 513—524
État sanitaire de la popul. de 1919—27	" 75(2), " 141—142
Causes de décès en 1927	" 87(2), " 101—112
Mortalité des nourrissons en 1929	" 110(4), " 5—10
Maladies contagieuses en 1929	" 108(11), " 616—618
Lèpre de 1919—28	" 84(11), " 630—632
Cancer 1919—25	" 73(12), " 684—690

ASSISTANCE.

Assistance publique en 1927/28 et 1928/29	Nr. 106(9), page 510—522
---	--------------------------

CRIMINALITÉ ET SINISTRES.

Accidents de 1928—29	Nr. 104(7)-105(8), 429—432
Justice criminelle et civile de 1920—29	Nr. 103(6), page 313—326
Incendies en 1929	" 101(4), " 208
Composition des condamnés dans les affaires criminelles 1924—26	" 74(1), " 19—28
Délits et infractions aux lois et règlements en 1929	" 111(2), " 65—72
Crimes, délits et infract. aux lois 1924—26	" 71(10), " 555—573
Suicides en 1929	" 109(12), " 694—697

INDUSTRIE.

Industrie moyenne en 1928	Nr. 101(4), page 218
Valeur de la production de l'industrie extractive en 1927	" 91(6), " 336—338
Production en main d'œuvre des entreprises industrielles en 1929	" 111(2), " 97—112
Consommation des combustibles dans l'industrie en 1928	" 104(7)-105(8), 411—414
Machines motrices et emploi de la force mécanique dans les grandes entreprises industrielles en 1928	" 108(11), " 605—608
Exportation des produits industriels aux marchés étrangers 1923—26	" 70(9), " 498—502

COMMERCE EXTÉRIEUR.

Commerce extérieur des produits forestiers de 1920—28	Nr. 88(3), page 165—175
Commerce extérieur de 1919—27	" 75(2), " 101—109
Droits de douane et commerce extérieur d'après le tarif douanier en 1929	" 107(10), " 540—550
Exportation des produits industriels en 1927 et 1928	" 95(10), " 554—557
Commerce extérieur des produits agricoles et industriels de 1924—28	" 94(9), " 495—497

PRIX.

Coût de la vie en villes 1922—29	Nr. 90(5), page 285—289
Prix forains du bétail en 1928	" 89(4), " 229—231
Nombres indices des prix de gros et du coût de la vie de 1913—28	" 77(4), " 261—269
Coût comparé des diverses denrées alimentaires d'après leur valeur nutritive 1922—27	" 68(7), " 389—392
Nombres-indices pondérés des prix des produits agricoles	" 65(4), " 219—220
Coût de la vie	" 36(3), " 1—98 a.

TRANSPORTS ET COMMUNICATIONS.

Trafic des marchandises par chemins de fer en 1929/30	Nr. 110(1), page 31—48
Chemins de fer en 1929/30	" 107(10), " 553—592
Navigation et transports maritimes des marchandises et des voyageurs en 1929	" 104(7)-105(8), 378—395
Marine marchande le 1. I. 1930	" 106(9), " 479—494
Marine marchande au 1. I. 1929	" 94(9), " 518—521
Mouvement aux voier navigables intérieures en 1929	" 104(7)-105(8), 433—435
Do-1928	" 94(9), " 513—515
Navigation et marine marchande en Estonie 1925	" 56(11), " 1—18
Postes, télégraphes, téléphones et radio pendant l'année budgétaire de 1929/30	" 108(11), " 624—651
Lignes d'autobus de 1922—29	" 103(6), " 342—344
Véhicules à moteur le 1. I. 1930	" 104(7)-105(8), 408—410
Les routes nationales et locales et chemins vicinaux	" 69(8), " 467

ASSURANCES.

Sociétés d'assurance en 1928	Nr. 103(6), page 345—359
Assurance-maladie en 1927 et 1928	" 95(10), " 567—574

CREDIT ET CAPITAL.

Crédits accordés aux exploit. nouvel-
lem. fondées de 1921-28 . . . . . Nr. 91(9), page 524-525
Banque nationale de crédit à long
terme 1928 . . . . . " 89(4), " 243
Situation financière des sociétés ano-
nymes en 1927 et 1928 . . . . . " 88(3), " 176-183
Recettes et dépenses des banques privées
en 1929 . . . . . " 108(11), " 609-615
Recettes et dépenses des banques en 1927 . . . . . " 86(11), " 28-35
Activité de la Banq. agraire en 1926-27 . . . . . " 71(10), " 586-587

FINANCES.

Circulation fiduciaire de 1919-29 . . . . . Nr. 95(10), page 586-587
Charge des impôts en 1928/29 . . . . . " 109(12), " 707-710
Recettes et dépenses de l'Etat de 1918-27 . . . . . " 79(6), " 362-366
Recettes et dépenses des administrations
communales rurales en 1928/29 . . . . . " 110(1), " 11-24
Recettes et dépenses des administrations
d'arrondissement en 1928/29 . . . . . " 109(12), " 711-720
Recettes et dépenses des villes et bourgs
en 1928/29 . . . . . " 100(3), " 157-168
Balance des paiements en 1928 . . . . . " 92(7)-93(8), " 120-126
Impôts sur les bénéfices nets en 1928 . . . . . " 96(11), " 655-661
Impôt sur le revenu en 1929 . . . . . " 102(5), " 269

COOPÉRATION.

Sociétés de consommation en 1926 . . . . . Nr. 73(12), page 725-727

AGRICOLE.

Bâtiments des exploitations agricoles . . . . . Nr. 106(9), page 469-478
Rentabilité de l'élevage de poules en 1920 . . . . . " 110(7), " 25-30
Emploi des engrais artificiels en 1928/29 . . . . . " 99(2), " 100-103
Exploitation des forêts d'Etat en 1928/29 . . . . . " 98(1), " 23-29

VARIA.

La vie religieuse de 1922-29 . . . . . Nr. 109(12), page 726-729
Lombards en 1929 . . . . . " 104(7)-105(8), 404-407
Vente des immeubles aux enchères
de 1927-29 . . . . . Nr. 102(5), page 286
Stations balnéaires, estivales et de vil-
légiature de 1920-29 . . . . . " 102(5), " 281
Statistique sportive de 1920-30 . . . . . " 101(4), " 221
Conditions du logement à Tallinn et
Turku . . . . . Nr. 92(7)-93(8), " 385-398
Inventions de 1922-28 . . . . . " 94(9), " 492-494
Production en consommation de bois-
sons alcooliques de 1920-27 . . . . . " 78(5), " 291-293
Traitements du personnel des institu-
tions d'Etat en 1927-28 . . . . . " 84(11), " 633-649
Personnel des institutions de l'Etat et
le problème de sa diminution . . . . . " 76(3), " 211-218

RÉFORME AGRAIRE.

Mise en ordre de terres d'Etat et privées
en 1927 et 1928 . . . . . Nr. 94(9), page 522-524
Réalisation de la réforme agr. 1919-26 . . . . . " 76(3), " 171-175

LISTE DES ÉDITIONS DU BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE.

Type A. DÉMOGRAPHIE.

Volume	I. Annuaire de la statistique d'instruction publique	Pages 288-189, 1921.	Kr. 6.-
"	II. Naissances, décès, mariage, et mouvem. de la populat. 1921-1923	" 52-54, 1925.	" 3.-
"	III. Statistique de l'hygiène publique	" 132-80, 1925.	" 5.-
"	IV. Population et l'hygiène publique	" 306, 1930.	" 8.-

STATISTIQUE ÉCONOMIQUE.

Volume	I. Commerce extérieur en 1923	Pages 22-72, 1924.	Kr. 2.-
"	II. Ports, marine marchande et navigation	" 102, 1925.	" 2.50
"	III. Chemins de fer, poste, télégraphe et téléphone en Estonie	" 64, 1925.	" 2.-
"	IV. Commerce extérieur en 1924	" 23-92, 1925.	" 3.-
"	V. Industrie en Estonie	" 80, 1926.	" 2.50
"	VI. Chemins de fer de l'Etat en 1924	" 38, 1926.	" 2.-
"	VII. Commerce extérieur en 1925	" 109, 1926.	" 3.25
"	VIII. Commerce extérieur en 1926	" IV+106, 1927.	" 3.25
"	IX. Situation financière des sociétés anonymes et des sociétés coopérat. an. l. l. 1926	" 32-31, 1927.	" 2.-
"	X. Commerce extérieur en 1927	" 106, 1928.	" 3.25
"	XI. Commerce extérieur en 1928	" 120, 1929.	" 3.50
"	XII. Commerce extérieur en 1929	" 152, 1930.	" 3.50

STATISTIQUE AGRICOLE.

Volume	I. Annuaire de la statistique agricole I	Pages 290, 1923.	Kr. 5.-
"	II. Annuaire de la statistique agricole II (1923)	" 192, 1924.	" 2.25
"	III. Elevage du bétail en Estonie en 1924	" 17-195, 1925.	" 1.50
"	IV. Annuaire de la statistique agricole (1925)	" 3-201, 1926.	" 3.-
"	V. Annuaire de la statistique agricole (1926)	" VII+254, 1927.	" 3.-
"	VI. Annuaire de la statistique agricole (1927)	" VIII+207, 1928.	" 2.75
"	VII. Annuaire de la statistique agricole (1928)	" VIII+218, 1929.	" 2.75
"	VIII. Annuaire de la statistique agricole (1929)	" VIII+264, 1930.	" 3.50

Type B. 1. Résultats préliminaires du recensement de 1922
2. Les enfants infirmes en Estonie
3. Elections au Parlement en mai 1923
4. Commerce extérieur de l'Estonie en 1921-1922
5. Résultats du recensement de 1922.

Volume	I. Répartit. démograph. de la popul. et conditions de logement	Pages 88, 1925.	Kr. 2.-
"	II. Répartit. démograph. de la popul. (tableaux) conditions.	" 8+188, 1924.	" 4.-
"	III. Répartition de la population par occupations	" 88+84, 1925.	" 3.-
"	IV. Arrond. Viru	" 24+53, 1924.	" 2.-
"	V. " Järva	" 52+60, 1923.	" 3.-
"	VI. " Harju et la ville de Tallinn	" 40+56, 1921.	" 3.-
"	VII. " a) Lääne	" 20+56, 1924.	" 2.-
"	" b) Saare	" 20+56, 1924.	" 2.-
"	VIII. " Pärnu	" 40+84, 1924.	" 3.50
"	IX. " Viljandi	" 30+84, 1924.	" 3.50
"	X. " Tartu et Valga	" 40+92, 1924.	" 3.-
"	XI. " Võru et Põlva	" 30+46, 1927.	" 3.-

6. Dépouillement des données du recensement de 1922 et le contenu des tableaux de résultats définitifs	" 48, 1923.	" 1.-
7. Les exploitations agricoles nouvellement fondées de 1919-23	" 40+69, 1924.	" 3.50
8. Résultats du recensement agricole de 1925	" 4+219, 1926.	" 3.75
9. Album statistique, vol. I. Territoire et populat. (38 dia- et cartogram en coul.) 1925	" 1926.	" 6.-
Album statistique, vol. II. Economie (24 dia- et cartogram en coul.) 1926	" 1926.	" 6.-
Album statistique, vol. III. Agriculture	" 112, 1928.	" 7.50
10. Election au III. Parlement	" 48, 1927.	" 1.75
11. Elevage du bétail et marchés des produits animaux en Estonie et à l'étranger	" 72, 1928.	" -
12. Election au IV. Parlement	" 52, 1929.	" 1.75
13. Résultats du recensement agricole de 1929, vol. I	" XI+235, 1930.	" 7.50
14. Résultats du recensement agricole de 1929, vol. II	Sous-presse.	" -

Type G. Recueil mensuel.

1922 Nr. 1-11 Prix total	Kr. 10.-	1925 Nr. 34-45 Prix total	Kr. 15.-	1928 Nr. 74-85 Prix total	Kr. 15.-
1923 " 12-21	" 15.-	1926 " 46-61	" 15.-	1929 " 86-97	" 15.-
1924 " 22-33	" 15.-	1927 " 62-73	" 15.-	1930 " 98-109	" 15.-
				1931 " 110-111 à Kr. 1.50.	